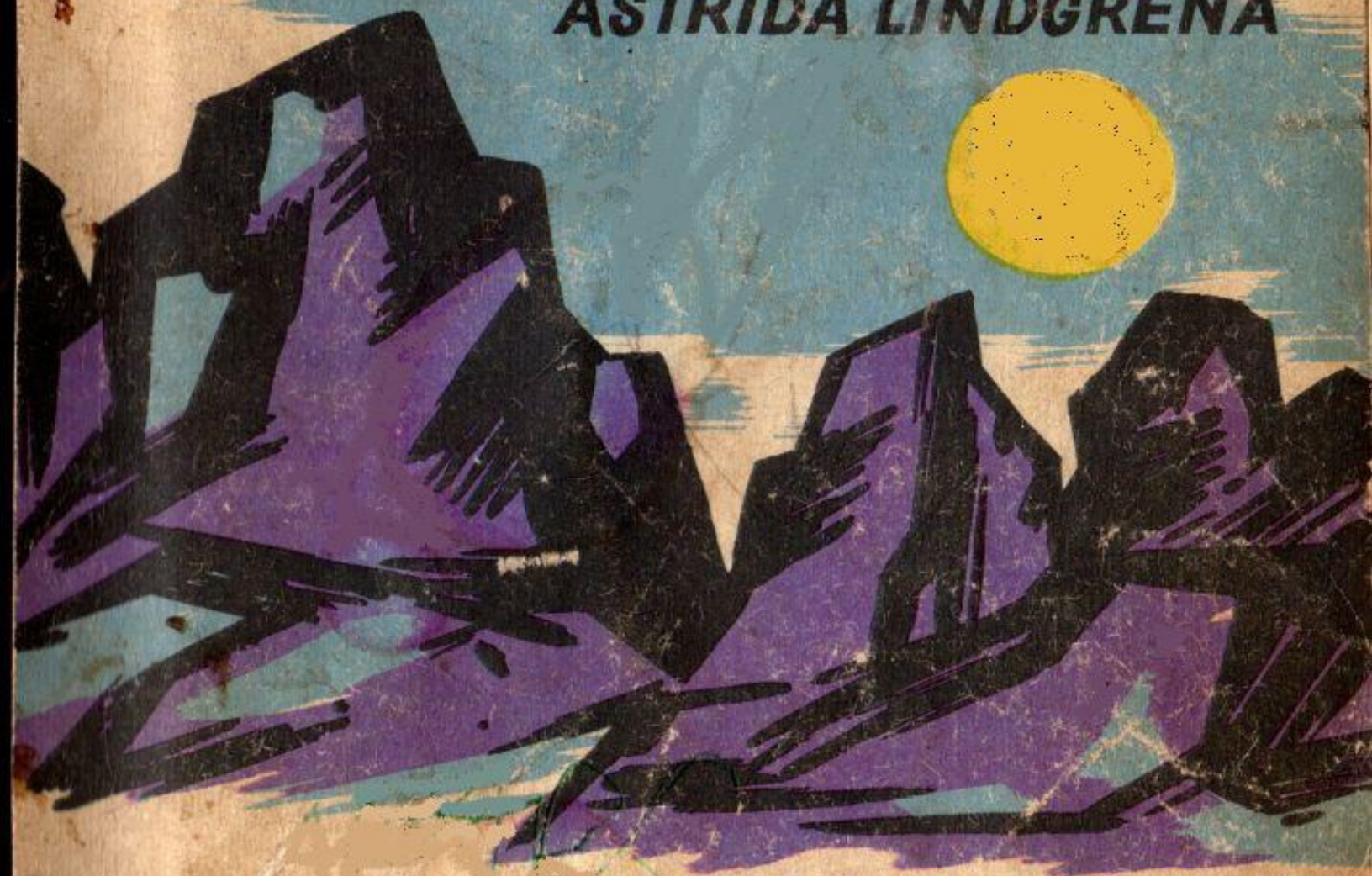

ASTRĪDA LINDGRĒNA

BRĀLI LAUVASSIRDIS

Astrīda Lindgrēna

Brāļi Lauvassirdis

Jaunākā skolas vecuma bērniem

R Ī G A «LIESMA» 1979

(Zviedru)

No zviedru valodas tulkojusi Elija Kliene

Ilustrējusi Izabella Varzapetova

Astrid Lindgren © Tulkojums latviešu valodā, ilustrācijas, «Liesma», 1979

Rakstnieci Astrīdai Lindgrēnei patīcis daudz staigāt pa dažādu baznīcu dārziem un pagalmiem. Vimmerbijas baznīcas dārzā viņa lasīja dažādus uzrakstus, vēstījumus un pēkšņi bija skaidrs, ka nākamā rakstnieces grāmata būs par diviem mazajiem brālīšiem, kuri satiekas citās pasaulēs. Vēlāk Lindgrēne sāka iztēloties dažādus notikumus, kas notika ar šiem brālīšiem, lietas, ko viņi bija redzējuši savās īsajās dzīvēs.

Protams, rakstniece nezināja, ko liks tiem grāmatā darīt un kas ar viņiem notiks. Bet kādu rītu 1970. gada jaungada dienā Lindgrēne devās slēpot pa mazu meža taciņu. Debesis bija visbrīnīšķīgākajās krāsās, tas bija tik skaists rīts it kā nebūtu uz šīs zemes. Un tad rakstniece nodomāja, ka brāļi droši vien nav vairs uz šīs zemes... un tā viņi uzreiz nokļuva Nangijālā!

-
- [ASTRĪDA LINDGRĒNA](#)
 - [1.Tagad es pastāstīšu par savu brāli](#)
 - [2.Tajā vakarā, kad es tik ļoti bailojos nomirt](#)
 - [3.Es uzreiz stāvēju pie žoga un uz zaļas plāksnītes lasīju — «Brāļi Lauvassirdis».](#)
 - [4.Un tad nākamajā rītā. Tad mēs jājam.](#)
 - [5.Bet tad pienāca diena, kad es uzzināju, kas ir tas neparastais pie Sofijas](#)
 - [6.grūti bija ticēt, ka pasaulē ir Tengīls un vispār ļaunums.](#)
 - [7.Es stāstīju Fjālam, kā es jutos tagad](#)
 - [8.nodevējs bija viņš.](#)
 - [9.Es atcerējos, ka pāris reižu esmu bijis tik priecīgs kā apreibis](#)
 - [10.Agrāk nekad nebiju redzējis nevienu īsti nežēlīgu cilvēku, līdz ieraudzīju Karmanjakas Tengīlu.](#)
 - [11.Lielie spēka gabali un daudzās alus mucas uzmundrināja visus Tengīla kareivjus](#)
 - [12.Tajā naktī mēs gulējām zem priedes un agrīnā rītausmā atmodāmies](#)
 - [13.Jā, es ieraudzīju Katlu](#)
 - [14.Tajā naktī mēs izvilkām Orvaru caur pazemi](#)
 - [15.Beidzot atnāca cīņas diena](#)
 - [16.Nē, Jonatans nenogalināja Katlu](#)
-

ASTRĪDA LINDGRĒNA BRĀĻI LAUVASSIRDIS

1.Tagad es pastāstīšu par savu brāli

Tagad es pastāstīšu par savu brāli. Savu brāli Jonatanu Lauvassirdi, par viņu es gribu stāstīt. Manuprāt, šis stāsts ir gandrīz kā pasaka un maķenīt, maķenīt kā spoku stāsts, un tomēr viss ir patiesība, lai gan to nezina neviens cits kā tikai es un Jonatans.

Jonatanu sākumā nesauc par Lauvassirdi. Viņa uzvārds bija Lauva, gluži tāpat kā māmuļas un manējais. Viņu sauca par Jonatanu Lauvu. Mani sauca par Kārli Lauvu un māmuļu par Sigrīdu Lauvu. Tēti sauca par Akselu Lauvu, lai gan viņš aizmuka no mums, kad man bija apritējuši tikai divi gadi. Viņš aizbrauca jūrā, un kopš tā laika mēs par viņu nekā neesam dzirdējuši.

Bet tagad es gribu stāstīt, kā manu brāli nosauca par Jonatanu Lauvassirdi. Un par visu to brīnumaino, kas atgadījās.

Jonatans zināja, ka man būs drīz jāmirst. Man liekas — to zināja visi, vienīgi es ne. To zināja pat skolā, jo es lielākoties gulēju mājās, kāšēju un vienmēr slimoju, un pēdējo pusgadu vispār nevarēju iet skolā. Visas tantes, kam māmuļa šuva kleitas, arī to zināja, un viena no viņām par to runāja ar māmuļu, un tā es to dabūju zināt, lai gan saruna nebija domāta manām ausīm. Viņas bija pārliecinātas, ka es guļu aizmidzis. Taču es biju tikai at-, laidies un snauduļoju. Un izturējos tā joprojām, jo negribēju parādīt, ka esmu dzirdējis šo baigo vēsti — savu drīzo nāvi.

Tas, protams, mani apbēdināja, un es briesmīgi nobijos, bet māmuļai to negribēju parādīt. Taču es par to runāju ar Jonatanu, kad viņš bija pārnācis mājās.

— Vai tu zini, ka es miršu? — es jautāju un raudāju.

Jonatans mazliet apdomājās. Varbūt viņš labprāt negribēja atbildēt, taču beidzot sacīja: ' •

— Jā, es to zinu.

Tad es raudāju vēl stiprāk.

— Kā var notikt kaut kas tik šausmīgs, — es sacīju, — kā var notikt kaut kas tik šausmīgs, ka dažiem jāmirst, kaut arī viņiem nav pat desmit gadu?

— Zini, Sausiņ, man liekas, tas nemaz nav tik šausmīgi, — Jonatans bilda. — Man liekas — tu jutiesies lieliski.

— Lieliski, — es teicu. — Vai tad gulēt pazemē un būt mirušam ir lieliski?

— Ko niekus, — Jonatans atbildēja, — tur jau gulēs tikai tava čaumala. Bet tu pats kaut kur būsi aizlidojis.

— Uz kurieni? — es vaicāju, jo patiesībā nespēju ticēt brālim.

— Uz Nangijālu, — viņš atbildēja.

«Uz Nangijālu» — viņš to pateica tā, itin kā tāda vieta būtu zināma jebkuram cilvēkam. Taču par to es agrāk nekad nebiju dzirdējis.

— Nangijāla, — es sacīju, — kur tā atrodas?

Tad Jonatans atbildēja, ka arī viņš pats to tik noteikti nezina. Taču tā atrodas viņpus zvaigznēm, un viņš stāstīja par Nangijālu tā, ka gandrīz tūlīt modās vēlēšanās turp aizlidot.

— Tur vēl valda ugunsgrāvis un pasaku laiks, — viņš teica, — un tev tur patiks.

Tieši no Nangijālas nākot visas pasakas, viņš sacīja, tur notiekot viss kā pasakās, un, ja cilvēks nonākot tur, viņš dzīvojot līdz pasakām no rīta līdz vakaram un arī naktīs, Jonatans vēl piebilda.

— Dzirdi, Sausiņ, — viņš atsāka, — tas ir pavisam kas cits nekā gulēt tā un kāst, būt slimam un nekad nerotaļāties.

Jonatans mani sauca par Sausiņu. To viņš bija darījis jau toreiz, kad es vēl biju mazs, un, kad es reiz viņam

jautāju, kāpēc viņš mani tā sauc, viņš atbildēja — tāpēc, ka viņam Sausiņš ļoti patīkot, sevišķi tāds Sausiņš, kāds esot es. Jā, jā, Jonatanam es patīku, un tas bija savādi. Es izskatījos diezgan neglīts un biju gatavais muļķis un bailulis, ķipars ar greizām kājām un tamlīdzīgi. Es vaicāju Jonatanam, kā gan viņam var patīkt tāds neglīts muļķa ķipars, kāds esmu es, — ar greizām kājām un tamlīdzīgi, un tad viņš atbildēja:

— Ja tu nebūtu tāds mazs un bāls ķipars ar greizām kājām, tad tu arī nebūtu mans Sausiņš, kas man tā patīk.

Taču tajā vakarā, kad man bija tik baismi mirt, viņš tikai sacīja — tiklīdz es nonāksot Nangijālā, tā kļūšot vesels un spēcīgs, un pat skaists.

— Tikpat skaists kā tu? — es vaicāju.

— Vēl skaistāks, — Jonatans atbildēja.

Bet to lai viņš man nedomā iestāstīt. Jo tik skaists kā Jonatans neviens nekad nav bijis un nemūžam nebūs.

Reiz kāda no tantēm, kam māmuļa šuva, sacīja:

— Dārgā Lauvas kundze, jums ir dēls, kas izskatās kā pasaku princis.

To viņa vis nedomāja par mani, varat man ticēt!

Jonatans nūdien izskatījās kā pasaku princis, patiesi! Viņa mati mirdzēja kā zelts, un viņa tumšzilās, skaistās acis spulgot spulgoja, zobī bija balti un skaisti un kājas pavisam taisnas.

Un ne jau tas vien. Viņš bija arī labsirdīgs un spēcīgs, visu varēja un visu saprata, klasē bija labākais skolnieks, un visi bērni mūsu pagalmā lipa viņam klāt un gribēja doties viņam līdzī, lai arī uz kurieni viņš ietu, un viņš tiem izdomāja izpriecas un devās kopā ar viņiem dēkās, bet es nekad nevarēju iet viņam līdzī, jo diendienā gulšņāju uz vecā virtuves dīvāna. Bet Jonatans, pārnācis mājās, visu izstāstīja, visu, ko bija darījis, visu, ko redzējis, dzirdējis un lasījis. Bezgala ilgi viņš varēja sēdēt)ie manis uz dīvāna malas un stāstīt. Jonatans arī gu- ēja virtuvē gultā, kuru vakaros te ienesa no ģērbtuves.

Apgūlies viņš joprojām man stāstīja pasakas un dēkainus notikumus, līdz beidzot māmuļa no gulāmistabas uzsauca:

— Nē, tagad cietiet klusu! Kallem jāguļ.

Bet gulēt ir grūti, ja visu laiku jākāsē. Lāgiem Jonatans piecēlās nakts vidū un uzvārīja man medusūdeni, lai mīkstinātu kāsu, jā, viņš bija arī labsirdīgs, Jonatans.

2. Tajā vakarā, kad es tik ļoti baiļojos nomirt

Tajā vakarā, kad es tik ļoti baiļojos nomirt, viņš sēdēja pie manis vairākas stundas un mēs tērzējām par Nangijālu, taču ļoti klusu, lai nedzirdētu māmuļa. Viņa, kā parasti, sēdēja un šuva, un istabā bija šujmašīna, tajā istabā, kur viņa gulēja, — mums bija tikai viena istaba un virtuve. Durvis bija atvērtas, un mēs varējām dzirdēt, kā māmuļa dzied — dzied parasto dziesmiņu par jūrnieku tālu jūrā, laikam gan viņa domā par tēti. Šo dziesmiņu es vairs lāgā neatceros, atceros tikai šīs nedaudzās rindīņas:

Varbūt es miršu jūrā reiz kādā vakarā.

Tad lidos balta dūja

Uz tavu mājokli.

Pie tava loga steigsies tad mana dvēsele.

Un tavās skavās slēgsies, lai mirkli atpūstos.

Pēc manām domām, tā ir skaista, skumja dziesmiņa, bet Jonatans, to dzirdēdams, smējās un sacīja:

— Zini ko, Sausiņ, arī tu varbūt kādā vakarā atlidosi pie manis. No Nangijālas. Un sēdēsi kā balta dūja uz palodzes, jā, dari tā, esi tik labs!

Tieši tajā brīdī es iekāsējos, viņš mani piecēla un saturēja, kā to dara, kad kāss ir negants, un tad viņš dziedāja:

— Ak, mīlais Sausiņ, zinu — Tā tava dvēsele,

Kas manas skavas slegsies, Lai mirkli atpūstos.

Tikai tad es iedomājos, kā būs, kad nonāksu Nangi- jālā bez Jonatana. Cik vientuļš es jutīšos bez viņa! Kāda nozīme, ja es dzīvošu līdzī pasakām un pieredzēšu daudz dēku, bet pie manis nebūs Jonatana. Es tikai izbīšos un nezināšu, ko iesākt.

— Es negribu uz turieni, — es teicu raudādams. — Es gribu būt tur, kur esi tu, Jonatan.

— Es taču arī nonāksu Nangijālā, vai saproti? — Jonatans paskaidroja. — Pamazītiņām.

— Pamazītiņām, jā, — es iebildu. — Tu varbūt nodzīvosi līdz deviņdesmit gadiem, bet es pa to laiku tur būšu viens pats.

Tad Jonatans teica, ka Nangijālā laikam esot pavisam citāda nozīme nekā te, zemes virsū. Pat ja viņš nodzīvotu deviņdesmit gadus, tur man liktos, ka aizritējušas tikai aptuveni divas dienas, iekams viņš ieradīsies. Tā esot, ja laiks neesot nekas īstens.

— Divas dienas tu taču varēsi izturēt viens pats, — viņš teica. — Tu varēsi kāpt kokos, mežā dedzināt ugunskuru un sēdēt pie kādas mazas upītes un makšķerēt, varēsi darīt visu to, pēc kā tik ļoti esi ilgojies. Un, kad tu tā sēdēsi un vilksi asari, es atlidošu, un tu teiksi: «Ak pasaulīt, vai tu jau esi klāt, Jonatan?»

Es mēģināju raudas apspiest, jo domāju, ka divas dienas spēšu izturēt.

— Tomēr padomā, cik labi būtu, ja tu ierastos tur pirmais, — es teicu, — un pie upītes sēdētu un makšķerētu tu.

Jonatans bija ar mani vienis prātis. Viņš ilgi noraudzījās manī tik labsirdīgi kā allaž, un es ievēroju, ka viņš ir bēdīgs, jo klusi un gandrīz vai skumji sacīja:

— Un man būs jādzīvo virs zemes bez mana Sausiņa. Varbūt deviņdesmit gadu!

Jā, tieši tā mēs domājam.

Tagad esmu nonācis pie tām grūtībām, par kurām pat nespēju domāt, tomēr man jādomā.

Būtu varējies notikt, ka mans brālis Jonatans joprojām sēdētu pie manis, tērzētu vakaros, ietu

skolā, rotaļātos ar bērniem pagalmā un vārītu ūdeni, lai sagatavotu man medusdzērienu un tamlīdzīgi. Bet tā tas nav... tā tas nav!

Jonatans tagad ir Nangijālā.

Man ir tik grūti, es nevaru to pastāstīt. Bet pēc tam laikrakstā bija rakstīts tā:

Vakar vakarā pilsētā Zvaigžņu rožu iecirkni plosījās briesmīgs ugunsgrēks, pie tam pelnos pārvērtās viena no- turienes vecajām koka mājām un galu dabūja viens cilvēks. Ķad izcēlās ugunsgrēks, desmit gadus vecais Kārlim Lauva gulēja slims viens otrā stāva dzīvokli; iekams kāds paspēja aizsteigties priekšā, trīspadsmit gadus vecais Jonatans Lauva metās šajā liesmu pārņemtajā mājā, lai- glābtu mazo brāli. Bet tikmēr visas kāpnes bija viena vienīga liesmu jūra, un tiem, kas atradās dzīvoklī, atlika vienīgi izlēkt pa logu, lai varētu glābties. Šausmu pārņemtie- ļaudis, kas bija sapulcējušies pie degošās mājas, tikai bezspēcīgi noskatījās, kā trīspadsmit gadu vecais zēns, uzcēlis mugurā slimo brāli, nekā nedomādams, metas liesmās un izlec pa logu. Krizdams pret zemi, puisēns- guva smagus ievainojumus un gandrīz tūlīt nomira. Turpretī jaunākais brālis, ko mirējs krītot bija aizsargājis ar savu augumu, tika cauri gandrīz bez jebkādam kaitēm. Abu brāļu māte tobrīd bija izgājusi — viņa ir šuvēja — un, pārnākusi mājās, dabūja stipru nervu lēkmi. Vēl nav zināms, kā ugunsgrēks cēlies.

Laikraksta otrajā lappusē bija rakstīts vairāk par Jo- natanu. To bija rakstījusi viņa skolotāja. Tur bija teikts šādi:

Dārgais Jonatan Lauva, vai tevi patiesībā nevajadzētu saukt par Jonatanu Lauvassirdi? Vai tu atceries, kad mēs reiz vēstures grāmatā lasījām par kādu drosmīgu angļu karali, sauktu Ričards Lauvassirds, vai atceries, ko tu teici: «Padomā tikai, par tādu drosmi vēlāk raksta vēstures grāmatās; es gan nekad nevarētu tik .drosmīgs būt!» Dārgais Jonatan, kaut arī par tevi nerakstīs vēstures grāmatās, tomēr tajā izšķirīgajā brīdī tu rīkojies kā īsts varonis. Tava sirmā skolas jaunkundze nemūžam tevi neaizmirsīs. Tāpat tavi skolas biedri ievi ilgi atcerēsies. Ķlase būs tukša bez mūsu līksmā, skaistā Jonatana. Jonatan Lauvassirds, dusi saldi!

Greta Andersone

Viņa ir diezgan jocīga — Jonatana skolotāja, bet ^viņa ļoti mīlēja Jonatanu, tāpat kā visi citi. Un tas bija jauki, ka viņa izdomāja šo Lauvassirdi, tas tiešām bija jauki!

Visā pilsētā nebūs neviena cilvēka, kas nenožēlotu Jonatanu un kas nedomātu, ka labāk būtu nomiris es. Tik daudz es nopratu no visām šīm tantēm, kuras te skraidelē ar saviem audumiem, muslīniem un ņerbām. Viņas ^nopūšas, skatās uz mani, iedamas cauri virtuvei, un saka māmuļai: «Nabaga Lauvas kundze! Un tieši šis lieliskais Jonatans!»

Tagad mēs dzīvojam mājā, kas ir blakus mūsu agrākajai mājai. Tieši tādā pašā dzīvoklī, lai gan tas atrodas apakšējā stāvā. No trūcīgo palīdzības biedrības mēs da- 'būjam nedaudz lietotas mēbeles un kādu daļu mums iedeva arī tantes. Es guļu gandrīz uz tāda paša virtuves dīvāna kā iepriekšējais. Viss ir gandrīz tāds pats kā agrāk. Un viss, tieši viss ir gluži citāds nekā agrāk! Jo te vairs nav Jonatana. Neviens vairs vakaros nesēž pie manis un neko nestāsta, es jūtos tik vientuļš, ka krūtis smeldz, un es varu tikai gulēt un pats sev atkārtot tos vārdus, kurus man teica Jonatans pirms savas nāves. Tad, kad mēs bijām izlēkuši un gulējām zemē. Vispirms viņš gulēja uz mutes, bet kāds viņu pagrieza, un es ierau

dziju viņa seju. No viena lūpu kaktiņa sūcās asinis, un viņš gandrīz nespēja parunāt. Taču likās — viņš tomēr mēģina smaidīt un tad izdabāja pār lūpām pāris vārdu: «Neraudi, Sausiņ, mēs satiksimies Nangijālā!»

Viņš pateica tikai to un neko vairāk. Tad atnāca cilvēki un viņu aiznesa, un es viņu vairs nekad neredzēju.

Pirmo laiku pēc tam es negribu atcerēties. Taču kaut ko tik briesmīgu un nejauku nevar aizmirst. Es gulēju uz dīvāna un domāju par Jonatanu tik ilgi, ka likās — man galva pārsprāgs, un tā, kā es ilgojos pēc viņa, nevar ilgoties neviens cits. Mani nomāca arī bailes. Es iedomājos, ja nu tas par Nangijālu nav tiesa! Ja nu tas ir tikai jauks stāsts, kādus Jonatans parasti izdomāja! Es bieži raudāju, jā, to es darīju.

Bet tad atnāca Jonatans un mani mierināja, jā, viņš atnāca, ak, cik tas bija jauki! Tad viss atkal gandrīz bija labi. Viņš, protams, tur, Nangijālā, saprata, kā es bez ' viņa jutos, un laikam gan domāja, ka viņam mani jāmierina. Tādēļ viņš nāca pie manis, un tagad es vairs nemaz neesmu tik noskumis, es tikai gaidu.

Viņš atnāca nesen kādā vakarā. Es biju viens mājās un gulēju, un raudāju pēc viņa, un jutos izbijies un

nelaimīgs, un slims, un tik nomākts, ka grūti pat pasacīt. Virtuves logs bija atvērts, jo patlaban iestājušies silti,, jauki pavasara vakari. Dzirdēju, kā tur ārā dūdo baloži. Te iekšējā pagalmā to ir vesels bars, un tagad pavasarī viņu dūdošana nerimstas.

Un tad tas notika.

Kad nu es tā guļu un, iespiedis seju spilvenā, raudu, es dzirdu gluži tuvu dūdošanu un, pacēlis acis, ieraugu, ka uz palodzes sēž dūja un savām mīļajām acīm raugās manī. Sniegbalta dūja, ievērojiet, nevis pelēka, kādas ir pagalma dūjas. Sniegbalta dūja — neviens nesapratīs, ko es jutu, viņu ieraudzīdams. Jo tas taču bija tieši, kā dziesmiņā teikts:

«Tad lidos balta dūja Uz tavu mājokli!»

Un man bija tā, it kā es atkal dzirdētu Jonatanu dziedam, — tagad viņš bija atnācis pie manis.

Es gribēju kaut ko teikt, bet nespēju. Es tikai gulēju un klausījos dūjas dūdošanu, un cauri šai dūdošanai vai arī pašā šajā dūdošanā, nezinu, kā lai to pasaka, es sadzirdēju Jonatana balsi. Lai gan tā neskanēja kā parasti. Likās — visā virtuvē plūst čuksti. Tas izklausās gandrīz pēc spoku stāsta, un no tā varētu izbīties, bet es nejutu bailes. Es tikai izjutu tādu prieku, ka varētu palēkties turpat vai līdz griestiem. Jo viss, ko es dzirdēju, bija tik brīnumains.

Protams, tā bija patiesība — ar to Nangijālu! Jonatans vēlējās, lai es pasteigtos uz turieni, jo tur ir tik labi, viņš sacīja. Iedomājies tikai, tur atradās māja, kas viņu gaidīja. Nangijālā viņš bija dabūjis pats sev māju. Tā ir senlaicīga māja, to sauc par Bruņinieku māju, un tā atrodas Ķiršu ielejā, viņš sacīja. Vai tas neskan lieliski? Un iedomājies, pirmais, ko viņš ieraudzījis, atnākdams uz Bruņinieku

māju, bijusi neliela, zaļa plāksnīte pie žoga, un uz tās bijis iegravēts — «Brāļi Lauvassirdis». «Tas nozīmē, ka mēs tur dzīvosim abi,» Jonatans sacīja.

Iedomājies, arī es saukšos par Lauvassirdi, kad ieradīšos Nangijālā. Es par to priecājos, jo vēlos, lai mani sauc tāpat kā Jonatanu, lai gan es neesmu tik drosmīgs kā viņš.

«Nāc, cik āši vien vari,» viņš teica. «Un, ja tu mani neatradīsi Bruņinieku mājā, tad es sēdēšu pie upītes un makšķerēšu.»

Pēc tam iestājās klusums un dūja aizlidoja. Tieši pāri mājas jumtam. Atpakaļ uz Nangijālu.

Un es guļu uz sava dīvāna un tikai gaidu, kad varēšu lidot pie viņa. Ceru, ka nebūs grūti viņu tur atrast. Jonatans teica, ka nepavisam nebūšot grūti. Drošības labad esmu uzrakstījis adresi:

BRĀĻI LAUVASSIRDIS BRUŅINIEKU MĀJĀ ĶIRŠU IELEJĀ NANGIJĀLĀ.

Jonatans tur tagad nodzīvojis vientulībā divus mēnešus. Divus garus, briesmīgi garus mēnešus esmu izticis bez viņa. Bet tagad es drīz vien ieradīšos Nangijālā. Drīz, drīz es turp aizlidošu. Varbūt jau šonakt. Liekas — tas varētu notikt šonakt. Es uzrakstīšu zīmīti un nolikšu uz virtuves galda, lai māmuļa to atrod, rītā pamodusies.

Tāda būs šī zīmīte:

Neraudi, māmiņ!

Mēs satiksimies Nangijālā!

3. Es uzreiz stāvēju pie žoga un uz zaļas plāksnītes lasīju — «Brāli Lauvassirdis».

Un tad tas notika. Kaut ko dīvaināku es nekad nebiju pieredzējis. Es uzreiz stāvēju pie žoga un uz zaļas plāksnītes lasīju — «Brāli Lauvassirdis».

Kā es tur nokļuvu? Kā lidoju? Kā varēju atrast ceļu, nevienam nepavaicājot? To es nezinu. Vienīgais, ko zinu, ka es pēkšņi stāvu tur un redzu uz plāksnītes uzrakstu.

Es saucu Jonatanu. Saucu vairāk reižu, bet viņš neatbildēja. Un tad es atcerējos, ka viņš, protams, stāv pie upītes un makšķerē.

Es metos skriet. Pa šauro taciņu lejup uz upīti. Es skrēju un skrēju — un tur lejā uz tilta sēdēja Jonatans. Mans brālis, tur viņš sēdēja, viņa mati mirdzēja saulē. Un, ja es arī mēģinātu to pastāstīt, tomēr nespētu izteikt, ko jutu, viņu atkal ieraudzīdams.

Viņš nepamanīja mani nākam. Es mēģināju saukt: «Jonatan,» — bet man šķiet, ka es raudāju un izspiedu tikai vāru, savādu skaņu. Jonatans tomēr to bija dzirdējis, viņš nosvieda makšķeri un traucās pie manis, spēji mani satvēra, itin kā gribēdams pārliecināties, vai es tiešām esmu atnācis. Un es tikai maķenīt raudāju, kāpēc gan lai es raudātu, biju taču pēc viņa tik ļoti noilgojies.

Jonatans turpretī smējās, un tā mēs stāvējām tur pie upes ietekas, rokās sadevušies, un nespējām pat izteikt, cik priecīgi esam, ka atkal satikušies.

Un Jonatans sacīja:

— Ak, tu Sausiņ Lauvassirds, beidzot tu esi atnācis!

«Sausiņ Lauvassirds» — tas nūdien skanēja jocīgi, un mēs smējāmies, tieši tā, un ne tāpēc, ka tas būtu visjocīgākais, ko mēs līdz šim bijām dzirdējuši, bet mēs vispār gribējām smieties, jo prieks mūsos kūsāt kūsāja. Mēs, neganti smiedamies, sākām cīkstēties, tomēr smieties nebeidzām. Ak nē jel, mēs tā smējāmies, ka novēlā- mies zālē, gulējām tur un vāļājāmies, un smējāmies kā negudri, smiedamies mēs ievēlāmies upē un tā smējāmies, ka es domāju — mēs noslīksim.

Bet mēs sākām peldēt. Es nekad nebiju pratis peldēt, lai gan ļoti vēlējos to iemācīties. Tagad es pratu peldēt.. Lieliski pratu peldēt.

— Jonatan, es protu peldēt! — es kliežu.

— Jā, skaidrs, ka tu proti peldēt, — Jonatans atteica.. Un tad man kaut kas ienāca prātā.

— Jonatan, vai tu esi ko ievērojis? Es vairs neklepoju, — es sacīju.

— Skaidrs, ka tu neklepo, — Jonatans atbildēja. — Tagad tu esi Nangijālā.

Brīdi es peldēju, tad uzrāpos uz tilta un stāvēju tur gluži izmircis, ūdens pilēja no manām drēbēm. Bikses lipa pie kājām, tāpēc es varēju saredzēt to, kas noticis. Ticat vai neticat, manas kājas bija tikpat taisnas kā Jonatanam.

Un tad man ienāca prātā, padomā tikai, var būt, ka? esmu kļuvis arī skaists. Es vaicāju Jonatanam, ko viņš par to domā. Vai esmu kļuvis skaistāks?

— Palūkojies spogulī, — viņš teica, ar to viņš bija» domājis upīti. Jo ūdens bija dzidrs un rāms, un tajā varēja spoguļoties. Es nogūlos uz tilta un lūkojos tam pāri; es ieraudzīju sevi ūdenī, taču nekādu lielu skaistumu nesaskatīju. Jonatans pienāca un nogulās man blakus, un- mēs tur ilgi gulējām, raudzīdamies lejā ūdenī brāļos Lau- vassirdīs. Jonatans bija tik skaists ar saviem zeltainajiem matiem, zilajām acīm un smalko seju, bet es ar savu> kaulaino purniņu, ērkulainajiem matiem un tā joprojām ...

— Zini, es gan nevaru saskatīt, ka būtu kļuvis skaistāks, — es sacīju.

Taču Jonatans atbildēja, ka ar mani notikušas lielas* pārmaiņas.

— Turklāt tu izskaties arī veselīgs, — viņš sacīja.

Un tad es kārtīgi sevi nopētīju. Tā gulēdams uz tilta,

es jutos gluži vesels un līkms, un kāpēc man vēl jābūt: skaistam? Mani bija pārņēmis tāds prieks, ka likās — manī viss smietin smejas.

Mēs tur pagulējām kādu laiciņu, ļaudamies saulesstaru siltumam, un raudzījāmies zivīs, kas peldēja šurp> un turp zem tilta. Bet tad Jonatans gribēja iet uz mā

jām, un es arī to vēlējos, jo mani mocīja ziņkāre, kāda izskatās šī Bruņinieku māja, kurā es tagad dzīvošu.

Jonatans gāja pirmais pa taciņu uz mājām, un es ar savām tievajām, taisnajām kājām viņam sekoju. Es gāju, blenzdams uz savām kājām, un jutu, cik labi ar tām staigāt. Bet, kad mēs bijām mazliet pakāpušies kalniņā, es piepeši pagriezu galvu atpakaļ. Un tad — tad es ieraudzīju Ķiršu ieleju; ak, šī ieleja, tā visa bija pārpilna baltiem ķiršu ziediem! Tā bija balta no ķiršu ziediem un zaļa no zaļās zāles. Cauri visam šim zaļumam un baltumam kā sudraba lente plūda upīte. Kāpēc es to visu nebiju pamanījis iepriekš, bet redzēju tikai Jonatanu? Tagad es klusi stāvēju uz taciņas un redzēju, cik viss te ir skaists; tad es sacīju Jonatanam:

— Šī laikam ir visskaistākā vieta uz zemes!

— Jā gan, bet ne uz zemes, — Jonatans teica, un ļad es atcerējos, ka atrodos taču Nangijālā.

Ķiršu ieleju apņēma augsti kalni, un tie arī bija skaisti. No kalnu kraujām lejup gāzās upītes un ūdenskritumi, un ieleja šalktin šalca, jo bija taču pavasaris.

Arī gaiss bija savāds. Tā vien likās, it kā gribētos to •dzert, tik tīrs un labs tas bija.

— Kādus pāris kilogramus šitā gaisa viņiem vajadzētu saņemt pilsētā, — es teicu, jo atcerējos, cik ļoti es ilgojos pēc gaisa, gulēdams uz virtuves dīvāna, jo man šķita, ka gaisa tur vispār nav.

Taču te tas bija, un es to ievilku, cik vien spēju. Likās — ne nevaru pietiekami to atdzerties. Jonatans par mani smējās un teica:

— Katrā gadījumā atstāj arī man kādu nieciņu.

Taciņa, pa kuru mēs gājām, bija it kā apsnigusi ar

ķiršziedu lapiņām, arī pār mums bira šīs smalkās, baltās ziedlapiņas, apbērdamas mūsu matus un mūs pašus; man patīk mazas, zaļas taciņas, kas ir apbārstītas ķiršziedu lapiņām, jā, tādas man nūdien patīk.

Taciņas galā atradās Bruņinieku māja ar zaļo plāksnīti pie žoga.

— «Brāļi Lauvassirdis», — es skaļi lasīju Jonatanam. — Padomā tikai, un te es dzīvošu!

— Jā, padomā tikai, Sausiņ, — Jonatans teica. — Vai tas nav jauki?

Protams, tas bija jauki. Es sapratu, ka Jonatans tā domājis. Es savukārt nemūžam nebūtu varējis

iedomāties kādu citu vietu, kur gribētu dzīvot.

Tā bija balta, veca, ne visai liela māja ar zaļiem pakšiem un zaļām durvīm, un to apņēma zaļš mauriņš, kurā auga gailenītes un mandeļkoki, un ķeizarkroņi. Tur auga arī ceriņi un ķiršu koki, kas lieliski ziedēja, un to visu apņēma akmens mūris — neliels, pelēks akmens mūris, uz kura ziedēja sārtas puķes. Pāri šim mūrim varēja pavisam viegli pārlēkt, un, ja atradās šaipus mūra, bija tāda sajūta, ka šis mūris aizsargā itin no visa, un tu, cilvēks, šeit varēji justies kā savās mājās, pilnīgi brīvi.

Starp citu, tur bija divas mājas, ne tikai viena, lai gan tā otra drīzāk bija līdzīga stallim vai kaut kam tamlīdzīgam. Ēkas atradās ieslēpi viena pret otru, un tieši tajā vietā, kur tās saskārās, stāvēja vecs sols, itin kā palicis vēl no akmens laikmeta. Un tomēr tas bija jauks sols un jauks stūris. Cilvēkam gandrīz modās vēlme tur apsēsties, mazliet padomāt vai patērzēt, paraudzīties uz sīkajiem putniņiem un varbūt iedzert sulu vai ko tamlīdzīgu.

— Es te jūtos labi, — es sacīju Jonatanam. — Vai iekšā arī ir tik jauki?

— Nāc, tad redzēsi, — viņš atbildēja. Viņš jau stāvēja pie durvīm un gribēja doties iekšā, bet tad atskanēja bubināšana, jā, tur tiešām bubināja zirgs, un Jonatans sacīja:

— Es domāju, ka vispirms apskatīsim stalli.

Viņš iegāja otrajā ēkā, un es viņam skrēju līdzi, iedomājieties, es atkal skrēju!

Tas tiešām bija stallis, tieši tāds, kādu es to biju iedomājies, un tur stāvēja divi zirgi — divi skaisti, brūni zirgi, kas, mums ieejot, pagrieza galvas un bubināja pretī.

— Tas ir Grims un tas Fjālars, — Jonatans teica.

— Uzmini, kurš ir tavējais!

— Ej nu ej, nemaz nemēģini, — es ieBildu. — Nemēģini man iestāstīt, ka te ir mans zirgs, es tam tik un tā neticēšu.

Bet Jonatans teica, ka Nangijālā bez zirga nevarot iztikt.

— Bez zirga tu nekur nevarēsi nokļūt, — viņš sacīja..

— Saproti, Sausiņ, te dažreiz jādodas prom ļoti tālu.

Kaut ko tik jauku es sen nebiju dzirdējis — ka Nangijālā nepieciešams zirgs, jā gan, jo zirgus es ļoti mīlu. Padomājiet tikai, cik maigs ir viņu purns, man liekas — maigāks par to nekas nevar būt!

Tie bija neparasti skaisti zirgi — tie divi tur stallī.. Fjālaram bija pierē balta zvaigznīte, citādi abi zirgi bija gluži līdzīgi.

— Varbūt Grims ir mans zirgs, — es teicu, ja nu Jonatans gribēja, lai es minu.

Šoreiz tu nošāvi greizi, tavs zirgs ir Fjālars, — Jonatans sacīja.

Es ļāvu Fjālaram sevi apostīt un paplikšķināju viņam pa muguru, es itin nemaz nebaidījos, lai gan līdz šim nekad nebiju zirgam pieskāries. Es tūlīt viņu iemīļoju, un man liekas — viņš mani arī, vismaz tā man likās.

— Mums ir arī trusīši. Sprostā aiz staļļa, bet tos tu varēsi apskatīt vēlāk, — Jonatans sacīja.

Redz, ko viņš iedomājies!

— Man vajag tos tūlīt redzēt, — es sacīju. — Es vienmēr esmu vēlējies trusīšus, bet mājās pilsētā tos nevarēja turēt.

Es veikli apmetos gar stalli, un tur sprostā tiešām tupēja trīs mazi, jauki trusīši un grauza purenes lapas.

— Savādi gan, — es vēlāk sacīju Jonatanam, — te Nangijālā laikam dabū visu, ko tikai vēlas.

— Tieši to jau es tev teicu, — Jonatans atbildēja. Un to viņš nūdien bija sacījis toreiz, kad sēdēja pie manis mājās, virtuvē. Tagad es redzēju, ka tas viss atbilst īstenībai, un par to priecājos.

Ir kaut kas tāds, ko nekad neaizmirst. Nekad, itin nekad es neaizmirsīšu pirmo vakaru Bruņinieku

mājas virtuvē; cik tas bija jauki, un cik labi bija gulēt un tērzēt ar Jonatanu gluži tāpat kā agrāk! Tagad mēs atkal dzīvojām virtuvē, kā to allaž bijām darījuši. Lai gan šī virtuve nebija līdzīga mūsu pilsētas virtuvei, tas nu bija skaidrs. Bruņinieku mājas virtuve, pēc manām domām, bija vecum veka, ar resnajiem griestu balķiem un lielo vaļējo pavadu. Tādu pavadu, kas gandrīz aizņēma visu sienu, un, ja tur gribēja gatavot ēdienu, tas bija jādara tieši virs uguns — tā, kā to darīja vecos laikos. Virtuves vidū stāvēja tik varens galds, kādu es nekad līdz šim nebiju redzējis, gar tā sāniem bija gari koka soli, un man nudian likās — tur varēja pavisam brīvi sēdēt un ēst divdesmit cilvēki.

— Dzīvosim virtuvē pēc veka paraduma, — Jonatans sacīja, — kad atnāks māmuļa, viņa varēs dzīvot istabā.

Visā Bruņinieku mājā bija tikai viena istaba un virtuve, pie lielākas platības mēs nebijām pieraduši, un vairāk mums nemaz nevajadzēja. Telpas bija vismaz divreiz tik plašas kā mūsu mājās.

Mūsu mājas, jā! Es pastāstīju Jonatanam par zīmīti, kuru biju uzlicis uz virtuves galda māmuļai.

— Es rakstīju, ka mēs redzēsimies Nangijālā. Tikai kas zina, kad viņa te atnāks.

— Tas tiešām var ieilgt, — Jonatans sacīja. — Taču viņa dabūs labu istabu, kurā būs telpas desmit šujmašīnām, ja viņa tā gribēs.

Uzminiet, kas man patīk! Man patīk gulēt uz mūžvecā saliekamā sola tādā pašā mūžvecā istabā un tērzēt ar Jonatanu, kamēr uz sienām šaudās uguns atblāzma, un, ja es paskatos pa logu, tad ieraugu ķiršu zaru, kas šūpojas vakara vējā. Uguns pavadā aizvien vairāk saplok, līdz paliek tikai kvēlojošas ogles un virtuves kaktos satumst, un es kļūstu miegaināks un miegaināks un guļu, un nekāsēju, un Jonatans man stāsta. Stāsta un stāsta, un beidzot es viņa balsi sadzirdu tikai kā čukstus, tad es iemiegu. Tieši tas viss man ļoti patīk, un tā bija pirmajā vakarā Bruņinieku mājā, tāpēc es to nemūžam neaizmirsīšu.

4.Un tad nākamajā rītā. Tad mēs jājam.

Un tad nākamajā rītā. Tad mēs jājam. Jā gan, es pratu jāt, lai gan tā bija pirmā reize, kad sēdēju zirga mugurā, — es nūdien nesaprotu, kā tas notiek, ka Nangijālā var itin visu. Es tā auļoju, itin kā nekad nekā cita nebūtu darījis.

Bet noskatieties Jonatanā, kad viņš jā! Sieviete, kas bija teikusi, ka mans brālis izskatoties pēc pasaku prinča, būtu vajadzējis redzēt, kā viņš auļo uz sava zirga Ķiršu ielejā, tad gan viņa būtu redzējusi pasaku princi, ko nekad nespētu aizmirst! Ai, kad viņš tā traucās pilnos aulos un ar vienu lēcianu metās upei pāri, jā, tad nūdien varēja domāt, ka viņš ir pasaku princis. Viņš arī gandrīz tā bija ģērbies — jebšu varbūt drīzāk kā bruņinieks. Bruņinieku mājas skapis bija pārpilns ar drēbēm; lai no kurienes tās būtu nākušas, tās nemaz neizskatījās pēc mūsdienu drēbēm, bet gan tieši kā bruņinieku tērpi. Mēs bijām izmeklējuši arī man drēbes, savas vecās, neglītās skrandas es biju aizmetis un nemūžam tās vairs negribēju redzēt. Jonatans teica, ka mums jāģērbjoties piemēroti laikmetam, kurā dzīvojam, citādi Ķiršu ielejas cilvēki domāšot, ka mēs izskatāmies jocīgi. Ugunsgruru un pasaku laikmets — vai Jonatans tā nebija teicis? Kad mēs jājam tur apkārt, tērpušies skaistajos bruņinieku tērpos, es vaicāju Jonatanam:

— Laikam gan tas ir briesmīgi sens laiks, kurā mēs dzīvojam Nangijālā?

— Savā ziņā tā varētu sacīt, — Jonatans atbildēja. — Protams, mums tas ir sens laiks. Bet reizē varētu teikt, ka tas ir jauns laiks.

Viņš maķenīt padomāja.

— Jā, tieši tā, jauns un svaigs, un labs laiks, kurā ir viegli un vienkārši dzīvot, — viņš teica.

Bet tad viņa acis satumsa.

— Vismaz te Ķiršu ielejā, — viņš piebilda.

— Vai citās vietās ir savādāk? — es vaicāju. Un Jonatans teica, ka, protams, citās vietās varētu būt savādāk.

Kāda laime, ka mēs esam nonākuši te! Tieši te, Ķiršu ielejā, kur dzīvot ir tik viegli un vienkārši, kā sacīja Jonatans. Dzīve nevarēja būt vieglāka un vienkāršāka, un jaukāka kā te šādā rītā. Vīspīrms virtuvē tevi atmodina saule, kas iespīd pa logu rūtīm, un putnu līksmā vīterošana ārpusē, tad tu redzi, cik klusi Jonatans noliek uz galda maizi un pienu, un tu paēdis aizej un pabaro savus trusīšus un apkop savu zirgu. Tad tu izjāj ārā, zāle ir klāta ar rasu, kas visur mirguļo un laistās, ķīrškoku ziedos san lapsenes un bites, zirgs rikšo, un tevi gandrīz nemaz nenomāc bailes. Iedomājies, tu nebaidies, ka tas viss pēkšņi beigsies, kā parasti beidzas visi prieki. Tikai ne Nangijala! Vismaz te, Ķiršu ielejā, ne!

Ilgi mēs jājam pāri pļavām šurpu turpu, kā mums ienaca prata, pēc tam jājam pa taciņu līču loču gar upmalu, un piepeši mēs ieraudzījām lejā ielejā paceļamies rīta dūmus. Vīspīrms dūmus, pēc tam visu ciematu ar vecajam mājām un sētām. Mēs dzirdējām gaiļus dziedam un suņus rejam, un aitas un kazas blējam, viss bija kā īstenā rītā. Ciemats nule bija atmodies.

Mums pretī pa taciņu nāca kāda sieva ar grozu uz rokas. Tā bija zemniece, ne jauna, ne veka, bet vidējos gados, viņas seja bija brūna, vēja aprauta, kā jau cilvēkam, kas visādos laika apstākļos daudz uzturas svaigā gaisā.

— Ak tā, Jonatan, tagad tavs brālis ieradies, — viņa sacīja un ļoti laipni pasmaidīja.

— Jā, nu viņš ieradies, — Jonatans atbildēja. Un pēc viņa balss varēja noprast, ka tas ir labi. — Sausiņ, tā ir Sofija, — viņš teica, un Sofija pamāja.

— Jā, tā ir Sofija, — viņa bilda. — Labi, ka es jūs satiku. Tagad jūs paši varat paņemt grozu.

Jonatans paņēma grozu, it kā būtu radis to darīt, nemaz nevaicādams, kas tajā atrodas.

— Tu taču šovakar paņemsi brāli līdzī Zeltgailī, lai visi varētu viņu apsveikt, — Sofija sacīja.

Jonatans atbildēja, ka to darīšot, un tad mēs no viņas atvadījāmies un jājām mājup. Es vaicāju Jonatanam, kas tas Zeltgailis tāds ir.

— Krodziņš «Zeltgailis», — Jonatans atbildēja. — Tas ir šejienes ciemata krodziņš. Tur mēs satiekamies un runājamies, runājam par to, par ko jārunā.

Man likās — tas būs jauki vakarā iet līdzī uz Zeltgaili un redzēt, kādi ļaudis dzīvo Ķiršu ielejā. Es visu gribēju izdibināt par Ķiršu ieleju un Nangijālu. Gribēju redzēt, vai tas tieši saskan ar to, ko bija sacījis Jonatans. Starp citu, man kaut kas ienāca prātā, un es to, jadoma, brālim atgādināju.

— Jonatan, tu sacīji, ka Nangijālā pieredzot dēkas no rīta līdz vakaram un arīdzan naktīs, vai tu to atceries? Bet te taču viss ir tik mierīgs un nav itin nekādu dēku.

Tad Jonatans iesmējās.

— Tu šeit ieradies vakar, vai esi jau to aizmirsis? Muļķīti, tu jau tikko esi te pabāzis degunu! Gan pagūsi pieredzēt arī dēkas.

Tad es atbildēju — ja tā labi padomā, tad dēkainības te ir diezgan un lieliska ir Bruņinieku māja un mūsu zirgi, un trusīši, un viss cits. Vairāk dēku es nemaz nevēlos.

Tad Jonatans tā savādi mani uzlūkoja, itin kā mani nožēlodams, un sacīja:

— Jā, vai zini, Sausiņ, es gandrīz vēlētos, lai tieši tā tas būtu. Tieši tā. Jo, tici man, te ir tādas dēkas, kādām labāk nevajadzētu būt.

Kad bijām atgriezušies mājās, Jonatans izsaiņoja Sofijas grozu un visu, kas tur atradās, salika uz virtuves galda. Tur bija maizes kukulis un pudele ar pienu, un maza kārbīņa ar medu, un dažas pankūkas.

— Vai Sofija rūpējas par mūsu ēdienu? — es izbrīnījies vaicāju. Nebiju par to domājis, kur mēs ņemsim ēdienu.

— Dažreiz viņa to dara, — Jonatans atteica.

— Un gluži par velti? — es jautāju.

— Par velti, jā, tā to varbūt varētu teikt, — Jonatans sacīja. — Te, Ķiršu ielejā, viss ir par velti. Mēs dodam cits citam un palīdzam cits citam allaž, kad vajadzīgs.

— Vai tad tu kaut ko dod Sofijai? — es vaicāju.

Tad viņš atkal smējās.

— Jā, patiesi, — viņš teica. — Zirgu mēslus viņas rožu dobēm. Tās es viņai kopju — pilnīgi par velti. Tad viņš piebilda kaut ko tik klusi, ka es tikko sadzirdēju. — ' Es, starp citu, izdaru viņai arī citus pakalpojumus.

Tieši tobrīd es pamanīju, ka viņš kaut ko izņem no groza. Tas bija mazītiņš satīts papīrītis, vairāk nekas. Viņš to attina un izlasīja, kas tur bija rakstīts, tad no jauna satina papīrīti, saviļka pieri grumbās, itin kā rakstītais viņam nebūtu patīcis. Taču man viņš nekā neteica, un es viņam negribēju jautāt. Es nodomāju — gan viņš man pastāstīs, kas tur rakstīts, ja gribēs, lai es to dabūju zināt.

Vienā virtuves kaktā atradās vecs skapis. Un tai pirmajā vakarā Bruņinieku mājā Jonatans man kaut ko pastāstīja par šo skapi. Šajā skapī atrodoties slepena atvilktnē, kuru nevarot nedz atrast, nedz atvilkt, ja nezinot knifu. Es to, protams, gribēju tūdaļ zināt, bet Jonatans sacīja:

— Citreiz. Tagad tev jāguļ.

Tad es aizmigu un visu aizmirsu, bet tagad atkal to atcerējos. Jo Janatans piegāja pie skapja, un es izdzirdu savādus brīkšķus. Nebija grūti saprast, ko viņš tur dara. Viņš šo papīrīti paslēpa slepenajā atvilktnē. Tad viņš aizslēdza skapi un atslēgu ielika vecā miezerī, kas atradās augstu uz virtuves plaukta. Pēc tam mēs aizgājām un izpeldējāmies, un es ieniru no tilta, iedomājoties, kā es to

uzdrīkstējos! Pēc tam Jonatans man iztaisīja tādu pašu makšķeri, kāda bija viņam, un mēs izvilcām dažas zivtiņas. Tikai tik daudz, cik mums vajadzēja pusdienām. Es izvilku krietnu asari un Jonatans divus.

Zivis mēs izvārījām mājās lielajā pavarda katlā, kas dzelzs važā karājās virs uguns. Un, kad mēs bijām paēduši, Jonatans teica:

— Tagad, Sausiņ, paskatīsimies, vai tu proti šaut mērķī. Dažreiz tas ir nepieciešams.

Viņš aizveda mani uz stalli, uz zirglietu skabūzi, kur karājās divi šaujamloki. Es sapratu, ka tos darinājis Jonatans, jo tādus viņš bija taisījis pilsētas bērniem mūsu pagalmā. Bet šie bija lielāki un smalkāki, nudian lieliski darbarīki.

Mēs pielikām pie staļļa durvīm mērķa zīmi un šaudījām pa to visu pēcpusdienu. Jonatans man mācīja, kā jā: rīkojas. Un es šāvu diezgan labi, jā, protams, ne jau tik labi kā Jonatans, jo viņš ikreiz trāpīja mērķī.

Ar Jonatanu bija jocīgi. Lai gan viņš visu darīja -daudz labāk nekā es, taču neatzina, ka tas ir kaut kas -sevišķs. Viņš nekad nelielījās, bet visu veica tā, it kā nemaz nedomātu. Dažkārt man likās — viņš vēlējās, lai man laimētos labāk nekā viņam. Vienreiz arī es trāpīju mērķa vidū, un tad viņš

izskatījās tik priecīgs, itin kā :no mātītis būtu dabūjis dāvanu.

Kad iestājās nokrēslis, Jonatans teica, ka nu esot laiks doties uz Zeltgaili. Mēs uzsvilpām Grimam un Fjā- laram. Tie savā vaļā ganīlās Bruņinieku mājas priekšā pļavā, bet, tiklīdz mēs uzsvilpām, viņi tūdaļ pieauļoja pie žoga. Tur mēs viņus apseglojām un uzkāpām viņiem mugurā, un tad pavisam rāmi jājām lejup uz ciematu.

Pēkšņi es izbijos un apmulsu. Es nemaz nebiju radis sastapties ar cilvēkiem, vismaz ne ar tādiem, kādi dzīvo te Nangijālā, un to es pateicu Jonatanam.

— Par ko tu baidies? — viņš bilda. — Tu taču nedomā, ka te kāds tev vēl ļaunu?

— Nē, to nu gan ne, bet varbūt viņi par mani smiesies.

To sakot, es pats sev likos muļķīgs, jo kādēļ gan viņi par mani smietos? Bet kaut ko tādu es vienmēr iedomājos.

— Zini ko, man liekas — tagad tevi vajadzētu saukt par Kārli, tagad, kad tavs uzvārds ir Lauvassirds, — Jonatans sacīja. — Sausiņš Lauvassirds, par to gan viņi varētu smieties. Tu jau pats gandrīz vai pārsmejies par šo iesauku un es tāpat.

Jā, es labprāt sauktos par Kārli. Tas nūdien labāk skan pie mana jaunā uzvārda.

— Kārlis Lauvassirds, — es izmēģināju, kā tas skan. — Te jāļ Kārlis un Jonatans Lauvassirdis, jā, tas skan labi, tā man liekas.

— Lai gan man tu vēl joprojām esi mans agrākais "Sausiņš, tik daudz tev jāzina, — Jonatans noteica.

Drīz vien mēs bijām lejā ciematā un klidzinājām pa ciemata ielu uz saviem zirgiem. Nebija grūti atrast ceļu, uz kurieni mums jāļāj. Jo pa gabalu mēs izdzirdām smieklus un skaļas runas. Ari izkārtni saredzējām — lielu, zeltītu gaili, jā, tur atradās Zeltgailis, senlaicīgs krodziņš, par kādiem var izlasīt grāmatās. Pa mazajiem lodziņiem jauķi spīguļoja gaisma. Nūdien modās vēlēšanās ieiet krodziņā un palūkot, kā tur izskatās. Jo līdz šim es nekad to nebiju darījis.

Bet vispirms mēs iegājām pagalmā un piesējām tur Grīmu un Fjālaru blakām daudziem citiem zirgiem. Jonatans bija pareizi sacījis, ka Nangijālā ir nepieciešams zirgs. Man likās — tajā vakarā Zeltgailī bija ieradušies itin visi Ķiršu ielejas iedzīvotāļi. Krodziņš bija bāztin piebāzts ar cilvēkiem, kad mēs tur ieradāmies. Gan vīrieši, gan sievietes, lieli un mazi juku jukām; visi ciemata iedzīvotāļi tur sēdēja un tērzēja, un jutās līksmi, lai gan daži mazāķi bērni jau bija aizmiguši vecāķu klēpī.

Tad nu gan sacēlās ļautrība, kad mēs tur ienācām!

— Jonatans! — viņi sauca. — Tur nāk Jonatans!

Pats krodziņa saimnieks — liels, glīts vīrs sārķiem vaigiem — kļiedza tā, ka viņa balss pāršalca visas citas.

— Tur nāk Jonatans, nē, saki viens cilvēks, tur nāk brāļi Lauvassirdis! Abi divi!

Viņš pienāca mums klāt, uzcēla mani uz galda, lai visi varētu mani apskatīt, un es jutu, ka tumši pietvīkst.

Bet Jonatans sacīja:

— Šis te ir mans mīļotais brālis, Kārlis Lauvassirds, kas beidzot ieradies! Izturieties pret viņu ļaipni, tikpat ļaipni kā pret mani.

— Nu, par to tu vari būt drošs, — krodzinieks at- atteica un nocēla mani no galda. Bet, iekams viņš palaida mani vaļā, brīdi paturēja rokās, un es jutu, cik viņš ir stiprs.

— Mēs abi, — viņš teica, — mēs kļūsim tikpat ļabi draugi kā Jonatans un es. Mani sauc Jusis. Lai gan parasti mani sauc par Zeltgaili. Un pie Zeltgaiļa tu vari nākt, kad vien vēlies, to iegaumē, Kārli Lauvassirds.

Sofija arī tur sēdēja viena pie galda, un mēs abi ar Jonatanu apsēdāmies pie viņas. Man likās —

viņu tas iepriecināja. Viņa smaidīja tik laipni, jautāja, kā man patīkot mans zirgs, un vaicāja, vai Jonatans kādu dienu varētu atnākt un palīdzēt viņai dārzā. Tad viņa apklusa, un es varēju saskatīt, ka viņu kaut kas nomāc. Es ievēroju vēl ko citu. Visi, kas sēdēja krodziņā, raudzījās uz Sofiju gandrīz ar cieņu, un, ja kāds piecēlās, lai dotos projām, vispirms palocījās pret mūsu galdu, itin kā Sofija būtu kaut kas neparasts, es tikai nespēju saprast, kas īsteni. Viņa tur sēdēja, vienkārši ģērbusies, ar lakatiņu ap galvu, saules aprautās rokas salikusi klēpī kā parasta zemnieku sieva. Kas gan pie viņas ir tik neparasts, es prātoju.

Es krodziņā jutos ļoti jautri. Mēs dziedājām dziesmas, dažas no tām es jau zināju, bet dažas dzirdēju pirmo reizi, visas dziesmas bija līksmas. Bet vai tās tiešām tādas bija? Lāgiem man šķita, ka viņus visus nomāc kādas slepenas raizes — gluži tāpat kā Sofiju. Tā vien likās — lāgiem viņi nez ko iedomājas. Par nez ko baiļojas. Taču Jonatans bija teicis, ka dzīve te Ķiršu ielejā ir viegla un vienkārša, par ko gan viņi baiļojas? Taču parasti viņi bija līksmi un dziedāja, un smējās, un visi bija labi draugi, tā man likās. Tomēr, liekas, visvairāk viņiem patika Jonatans. Gluži tāpat kā mājās pilsētā, kur viņš patika visiem. Un laikiem Sofija arī viņiem patika, tā man likās.

Vēlāk, kad mēs ar Jonatanu grasījāmies doties uz mājām un, iznākuši pagalmā, raisījām vaļā zirgus, es vaicāju:

— Jonatan, kas īstenībā ir tik neparasts pie Sofijas?

Tad mēs sev blakām izdzirdām īgnu balsi, tā sacīja:

— Jā, pareizi! Kas tad pie Sofijas ir tik neparasts, es jau sen esmu par to prātojis!

Pagalmā bija tumšs, un es nespēju saredzēt cilvēku, kas runāja. Bet tad viņš pēkšņi nostājās gaismas aplī, kas plūda no loga, un es pazinu vīru, kurš bija sēdējis mums tuvumā, vīru ar rudiem, cirtainiem matiem un nelielu, rūsganu bārdiņu. Es viņu jau biju ievērojis, jo viņš visu laiku sēdēja sapīcis, arī dziedāt nedziedāja.

— Kas tas tāds bija? — es vaicāju Jonatanam, kad mēs bijām izjājuši pa vārtiem ārā.

— Viņu sauc par Hubertu. Un viņš ļoti labi zina, kas ir tas neparastais pie Sofijas, — Jonatans atbildēja.

Pēc tam mēs jājām mājup. Bija dzestrs, zvaigžņots vakars. Nekad es nebiju redzējis tik daudz zvaigžņu un nekad tik mirdzošas. Es mēģināju uzminēt, kura ir zemes zvaigzne.

Bet Jonatans sacīja:

— Zemes zvaigzne, ak vai, tā klaiņo kaut kur tālu, tālu izplatījumā, to no šejienes tu nevari saredzēt.

Pēc manām domām, tas bija maķenīt nepatīkami.

5. Bet tad pienāca diena, kad es uzzināju, kas ir tas neparastais pie Sofijas

Bet tad pienāca diena, kad es uzzināju, kas ir tas neparastais pie Sofijas.

Kādreiz rītā Jonatans sacīja:

— Šodien mēs uz kādu laiciņu aiziesim pie dūju karalienes.

— Tas skan jauki! Kas tā ir par dūju karalieni? — es vaicāju.

— Sofija, — Jonatans atbildēja. — Es viņu tikai pa jokam saucu par dūju karalieni.

Un drīz es sapratu, kāpēc.

Bija krietns gabaliņš līdz Tulpju sētai, kur dzīvoja Sofija. Viņas māja atradās Ķiršu ielejas galā, aiz tās tūdaļ slējās augstie kalni.

Mēs aizgājām turp agrīnā rītā. Sofija stāvēja un baroja dūjas. Visas savas sniegbaltās dūjas! Ieraudzīdams tās, es atcerējos viņu, to sniegbalto, kas sēdēja uz mana loga palodzes nu jau pirms tūkstoš gadiem.

— Vai atceries? — es čukstēju Jonatanam. — Vai tā nebija viena no šīm dūjām, kas aizdeva tev savus spārnus toreiz, kad tu bijī kopā ar mani?

— Jā, — Jonatans atteica, — kā gan citādi es būtu? nokļuvis te. Vienīgi Sofijas dūjas lido cauri debesīm tālu jo tālu.

Dūjas apņēma Sofiju kā balts mākonis, un viņa stāvēja tur rāmi starp dūju spārnu vēdām.

«Tieši tāda izskatās dūju karaliene,» es nodomāju.

Tikai tagad viņa mūs pamanīja. Viņa apsveica mūs laipni, kā to allaž darīja, bet līksma viņa nebija. Viņa bija ļoti skumja un tūdaļ klusā balsī sacīja Jonatanam:

— Vakar vakarā es atradu Violantu beigtu ar bultu krūtīs. Tur augšā Vilku gravā. Un zīmīte bija pazudusi.

Jonatana acis satumsa. Tādu es viņu nekad nebiju redzējis, tik sarūgtinātu. Es vairs nepazinu ne viņu, ne viņa balsi.

— Tieši to es domāju, — viņš sacīja. — Mūsu Ķiršu ielejā ir nodevējs.

— Jā, laikam tā būs, — Sofija atbildēja. — Es tam negribēju ticēt. Bet tagad saprotu, ka laikam tā būs.

Varēja redzēt, cik viņa ir ļoti noskumusi, tomēr viņa pievērsās man un teica:

— Nāc, Kārli, tev jāaplūko, kā te viss izskatās.

Viņa dzīvoja Tulpju sētā viena ar savām dūjām, ar

bitēm un kazām, un dārzs bija tik pārpilns ar puķēm, ka tikko varēja tikt uz priekšu.

Kamēr Sofija staigāja ar mani apkārt, Jonatans uzraka un iekārtoja dobes, kā tas jādara dārzā pavasarī.

Es visu aplūkoju — Sofijas daudzus bišu stropus un tulpes, un narcises, un viņas ziņkārās kazas, tomēr man visu laiku bija jādomā par Violantu, lai nu kas tā bija, kura kalnos nošauta.

Mēs atgriezāmies pie Jonatana, viņš bija nometies ceļos un iekārtoja dobes, viņa nagi bija melni.

— Paklau, mans mazais dārznieks, man liekas — tev drīz vajadzēs uzsākt ko citu.

— Saprotu, — Jonatans teica.

Nabaga Sofija, viņa, protams, bija vairāk satraukta, nekā to gribēja parādīt. Viņa stāvēja, lūkodamās uz kalniem, un izskatījās tik noraizējusies, ka arī es kļuvu nemierīgs. Pēc kā viņa tā lūkojas? Ko viņa gaida?

To es drīz vien dabūju zināt. Jo Sofija uzreiz ierunājās:

— Tur viņa nāk! Paldies dievam, tur nāk Paloma.

Tur laidās viena no viņas dūjām. Sākumā tā tur augšā kalnos izskatījās tikai kā jnazs, tumšs punktiņš, bet drīz tā bija klāt un nosēdās uz Sofijas pleca.

— Nāc, Jonatan! — Sofija strauji izsaucās.

— Jā, bet Sausiņš — es domāju, Kārlis. Viņam tagad jādabū zināt visu, — Jonatans sacīja.

— Protams! Nāciet abi ātrāk! — Sofija sacīja.

Bet dūja, kas bija nolaidusies uz Sofijas pleca, iešāvās iekšā pirmā. Sofija ieveda mūs mazā skabūzītī blakām virtuvei, aiztaisīja durvis un aizvēra logu aizvir-

tnus. Viņa laikam gribēja būt droša, ka neviens nedzirdēs un neredzēs, ko mēs darām.

— Paloma, mana dūjiņ, — Sofija teica. — Vai šoreiz tu esi atnesusi labākas vēstis nekā iepriekš?

Viņa pabāza roku zem dūjas spārna un izvilka mazu kārbīņu. No tās viņa izņēma tādu pašu saritinātu papīru, kādu Jonatans bija izņēmis no groza un paslēpis mūsu skapī.

— Lasi žigli! Žigli, žigli! — Jonatans sacīja.

Sofija lasīja un tad paklusu iekliedzās.

— Viņi sagūstījuši arī Orvaru, — viņa sacīja. — Tagad nav neviena, kas spētu ko paveikt.

Viņa pasniedza papīrīti Jonatanam, un, kad viņš to bija izlasījis, viņa acis vēl vairāk satumsa.

— Nodevējs Ķiršu ielejā! Kā tu domā, kurš ir tas nelietis? — viņš vaicāja.

— Vēl es to nezinu. Vēl ne. Bet lai viņš piesargās, kad es to uzzināšu, — Sofija atteica.

Es tur sēdēju un klausījos, nenieka nesaprazdams.

Sofija nopūtās un tad sacīja:

— Pastāsti Kārlim, es pa to laiku paraudzīšu jums brokastis.

Tad viņa izgāja virtuvē.

Jonatans apsēdās uz grīdas ar muguru pret sienu. Tur viņš klusi sēdēja, raudzīdamies uz saviem ar zemi notrieptajiem pirkstiem, beidzot viņš teica:

— Jā, tagad tu dzirdēsi. Tagad, kad Sofija man atļāvusi tev to pateikt.

Viņš daudz ko bija stāstījis par Nangijālu pirms manas ierašanās tur un arī pēc tam, bet nekas nebija līdzīgs tam, ko tagad dabūju zināt Sofijas skabūzītī.

— Atceries, ko es tev teicu, — viņš iesāka. — Ka dzīve te, Ķiršu ielejā, ir viegla un vienkārša. Tā tas ir bijis, un tā tam vajadzētu būt, bet tagad tā vairs nav. Ja tai otrā ielejā ir tik grūti un smagi, tad arī Ķiršu ielejā dzīve kļūst smaga, saproti?

— Vai tad ir vēl citas ielejas? — es vaicāju, un tad Jonatans man pastāstīja par divām zaļām Nangijālas ielejām, kas ir tik skaistas starp Nangijālas kalniem. Ķiršu ieleja un Erkšķrožu ieleja — divas dziļas, kalnu apņemtas ielejas, tik augstu, mežonīgu kalnu, ka grūti ir nokļūt no vienas ielejas otrā, ja nezina mazās, bīstamās ličloču taciņas, Jonatans sacīja. Taču ieleju iemītnieki šīs taciņas pazina un viegli varēja satikties.

— Jebšu, taisnību sakot, tas bija agrāk, — Jonatans stāstīja. — Tagad no Erkšķrožu ielejas neviens netiek ārā un neviens arī nevar tur iekļūt. Neviens cits kā Sofijas dūjas.

— Kāpēc tā? — es vaicāju.

— Tāpēc, ka Erkšķrožu ieleja vairs nav brīva zeme. Tāpēc, ka tā atrodas ienaidnieka rokās, — Jonatans sacīja.

Viņš palūkojas uz mani, itin ka noraizejies, ka mani izbiedēs.

— Un neviens nezina, kas notiks ar Ķiršu ieleju, — viņš piebilda.

Nu es izbijos. Es biju staigājis te apkārt tik mierīgs un domājis, ka Nangijālā nav nekā bīstama, bet nu es tiešām izbijos.

— Kas tas ir par ienaidnieku? — es vaicāju.

— Viņu sauc par Tengīlu, — Jonatans atbildēja, un šis vārds skanēja nejauki un baigi.

— Kur atrodas Tengīls? — es vaicāju.

Tad Jonatans man pastāstīja par Karmanjaku, zemi, kas atrodas mūžsenos kalnos aiz mūžsenas upes un kur valda Tengīls, nežēlīgs kā čūska.

Mani pārņēma vēl lielākas baismas, bet es negribēju to izrādīt.

— Kāpēc viņš nevar palikt savos mūžsenos kalnos? Kāpēc viņam jānāk un jāizposta Nangijāla? — es vaicāju.

— Jā, redzi, — Jonatans sacīja. — Tas, kurš varēs atbildēt uz šo jautājumu, varēs atbildēt uz daudz ko. Nezinu, kāpēc viņam jāizposta itin viss. Bet tā tas ir. Viņš nenovīd, ka cilvēki ielejās dzīvo pēc sava prāta. Viņam ir vajadzīgi vergi.

To teicis, viņš apklusa un, raudzīdamies uz savām rokām, kaut ko murmināja, es to sadzirdēju.

— Ak, šis nezvērs, un viņam pieder arī Katla!

Katla! Sis vārds man likās pretīgāks, kādu jebkad esmu dzirdējis, un es viņam vaicāju:

— Kas ir Katla?

Bet Jonatans pašūpoja galvu.

— Nē, Sausiņ, es zinu, ka tu jau tagad esi izbijies. Par Katlu es negribu runāt, jo tad tu nevarēsi nakti gulēt.

Bet viņš man pastāstīja, kas ir tik neparasts pie Sofijas.

— Viņa vada musu slepeno ciņu pret Tengīlu, — I Jonatans sacīja. — Mēs cīnāmies pret viņu, vai saproti, lai palīdzētu Erkšķrožu ielejai. Kaut gan mums tas jādara slepeni.

— Bet Sofija, kāpēc tieši viņa? — es vaicāju.

— Tāpēc, ka viņa ir stipra un spēj vadīt, — Jonatans teica. — Un tāpēc, ka viņa itin nemaz nav bailīga.

— Bailīga, tu arī neesi bailīgs, Jonatan, — es teicu.

Tad viņš mazliet padomāja un pēc tam sacīja:

— Nē, es arī neesmu bailīgs.

Ak, cik ļoti es vēlējos, kaut es būtu tikpat drosmīgs kā Sofija un Jonatans! Bet es te sēdēju tik izbijies, ka pat nespēju domāt.

— Vai par Sofiju un viņas dūjām, kas ar slepenām vēstīm lido pāri kalniem, vai par to zina visi? — es vaicāju.

— Tikai tie, uz kuriem mēs droši varam paļauties, — Jonatans sacīja. — Taču viņu vidū ir viens nodevējs, un ar to pietiek!

Tagad Jonatana acis atkal satumsa un viņš drūmi sacīja:

— Violantu nošāva vakar vakarā, kad tā nesa slepenu vēsti no Sofijas. Un, ja šī vēsts nonāks Tengīla rokās, tad nāve draudēs daudziem Erkšķrožu ielejā.

Man likās drausmīgi, ja kāds var nošaut dūju, kas lido tik balta un nevainīga, kaut arī tā neslepenu vēsti.

Piepeši es atcerējos, kas mums atrodas tur mājās skapī. Es vaicāju Jonatanam, kādēļ virtuves skapī mums jātur slepenas vēstis un vai tas nav bīstami.

— Jā, tas ir bīstami, — Jonatans atbildēja. — Bet vēl bīstamāk ir turēt tādas Sofijai. Tur Tengīla vīri meklētu vispirms, ja viņi ierastos Ķiršu ielejā, nevis pie viņas dārznieka.

Labi, sacīja Jonatans, ka neviens, izņemot Sofiju, nezina, kas viņš esot īstenībā. Ka viņš esot ne tikai viņas dārznieks, bet arī tuvākais cilvēks cīņā pret Tengīlu.

— Sofija pati tā izlēma, — viņš turpināja. — Viņa negrib, ka te Ķiršu ielejā to zinātu kaut viens cilvēks, tāpēc tev jāzvēr, ka tu par to klusēsi līdz tai dienai, kad Sofija pati par to runās.

Un es zvērēju, ka drīzāk nomiršu nekā izpaudīšu to, ko nule biju dzirdējis.

Mēs paēdām brokastis pie. Sofijas un pēc tam jājām mājup.

Bija vēl kāds, kas šajā rītā jāja pa lauku. Kāds, ko mēs satikām uz taciņas, tikko bijām pametuši Tulpju sētu. Vīrs ar sarkano bārdu, kā tad viņu sauca — Hu- berts?

— Ak tā, jūs bijāt pie Sofijas, — Huberts teica. — Ko jūs tur darījāt?

— Apkopām viņas dārzu, — Jonatans atbildēja un parādīja ar zemi notriektos pirkstus. — Un tu, vai tu jā medībās? — viņš vaicāja, jo Hubertam priekšā uz segliem bija šaujamaiss loks.

— Jā, nošaušu pāris meža trusīšu, — Huberts atteica.

Es iedomājos mūsu mazos trusīšus mājās un priecājos, kad Huberts ar savu zirgu aizklidzināja prom un es viņu vairs neredzēju.

— Huberts, — es jautāju Jonatanam, — ko tu īsteni par viņu domā?

Jonatans mazliet padomāja.

— Viņš ir visveiklākais šāvējs visā Ķiršu ielejā.

Vairāk viņš nekā neteica.

Palomas vēsti Jonatans bija paņēmis līdzi, iebāzis mazā ādas maisiņā un paslēpis zem krekla. Kad mēs pār- nācām mājās, viņš papīrīti ielika slepenajā skapja atvilktnē. Taču iepriekš es drīkstēju izlasīt, kas tur bija rakstīts, proti:

«Vakar sagūstīja Orvaru, un tagad viņš ieslodzīts Katlas alā. Kāds Ķiršu ielejas iemītnieks nodevis viņa slēptuvi. Jums tur ir nodevējs, noskaidrojiet, kurš tas ir!»

— Noskaidrojiet, kurš tas ir! — Jonatans teica. — To es vēlētos izdarīt.

Zīmītē bija rakstīts vēl kaut kas, taču tas bija rakstīts nez kādā slepenā valodā, kuru es nesapratu, un Jonatans teica, ka man to nevajagot zināt. Tas esot jāzina tikai Sofijai.

Taču viņš man parādīja, kā atvērt slepeno atvilktni. Es to pāris reižu varēju atvilkt un aizvērt.

Tad viņš pats to aizvēra un skapi aizslēdza, bet atslēgu atkal ielika miezerī.

Augu dienu es prātoju par to, ko biju uzzinājis, un nakti gulēju nelāgi. Es sapņoju par Tengīlu, par nonāvētām dūjām un gūstekni Katlas alā, sapnī es tā iekliedzos, ka pats atmodos.

Un tad — ticat vai neticat! — tad es ieraudzīju kādu tumšu stāvu kaktā pie skapja, kādu, kas no mana kliegziena izbijās un kā tumša ēna izslīdēja pa durvīm, iekams es pa īstam atmodos.

Tas notika tik ātri, ka man likās — to visu es esmu nosapņojis. Bet Jonatans tā nedomāja, kad es viņu uzmodināju un to pastāstīju.

— Nē, Sausiņ, tas nebija vis sapnis, — viņš teica. — Tas nebija sapnis! Tas bija nodevējs!

6.grūti bija ticēt, ka pasaulē ir Tengīls un vispār ļaunums.

— Gan jau reiz sitis Tengīla stunda, — Jonatans sacīja.

Mēs gulējam zaļajā zale leja pie upes, un rīts bija brīnumjauks, tāpēc grūti bija ticēt, ka pasaulē ir Tengīls un vispār ļaunums. Visapkārt bija pilnīgs klusums un miers. Tikai ūdens klusu čaloja ap akmeņiem zem tilta. Bija jauki tā gulēt uz muguras un neredzēt nekā cita kā tikai mazos, baltos mākonīšus augšā pie debesīm. Tā varēja gulēt, justies labi, klusi kaut ko dziedāt un par visu tikai nospļauties.

Tad Jonatans sāka tērgāt par Tengīlu. Es viņu negribēju atcerēties, tomēr sacīju:

— Ko tu ar to gribēji teikt? Ka reiz sitīs Tengīla stunda?

— Ka agri vai vēl ar viņu notiks tas pats, kas notiek ar visiem tirāniem, — Jonatans sacīja. — Ka viņu saspiedīs kā uti un viņš būs beigts uz mūžu mūžiem.

— Es ceru, ka tas notiks drīz, — es bildu.

Tad Jonatans nez ko nomurmināja.

— Viņš ir spēcīgs, tas Tengīls. Un viņam ir Katla!

Viņš atkal minēja šo briesmīgo vārdu. Es gribēju

viņu par to izvaicāt, tomēr nedarīju. Labāk tik skaistā rītā par Katlu nekā nedzirdēt.

Bet tad Jonatans pateica kaut ko tādu, kas bija ļaunāks par visu.

— Sausiņ, neilgu laiciņu tu paliksi viens Bruņinieku mājā. Jo man jādodas uz Erkšķrožu ieleju.

Kā viņš varēja pateikt kaut ko tik briesmīgu? Kā viņš varēja iedomāties, ka es kaut mirkli palikšu Bruņinieku mājā viens bez viņa? Ja viņš arī nodomājis mesties Tengīlam tieši rīklē, es viņam sekošu; to es viņam pateicu.

Tad viņš tā savādi manī noraudzījās un teica:

— Sausiņ, man ir tikai viens brālis, un to es gribu aizsargāt no visa ļauna. Kā tu vari prasīt, lai es tevi ņemu līdzi, kad man jāsakopo viss mans spēks kam citam? Kaut kam, kas tiešām ir bīstams.

Viņš runāji ilgi. Es apvainojos un kļuva negants, viss manī vārījās, un es viņam uzsaucu:

— Un tu, kā gan tu vari prasīt, lai es sēžu Bruņinieku mājā viens un gaidu tevi, kad tu varbūt vairs nekad nepārnāksi?

Es piepeši atcerējos, kā tas bija toreiz, kad Jonatans nomira un vairs nebija pie manis; es gulēju uz virtuves dīvēna un droši nezināju, vai viņu vispār vēl redzēju; ak, domājot par to, bija tā, it kā es raudzītos melnā alā.

Nu viņš atkal grib mani pamest, piedalīties tik bīstamā pasākumā, par kuru es nekā nezinu. Un, ja viņš nepārnāks, man vairs nebūs nekāda glābiņa, tad es kļūšu vientuļš uz visiem laikiem.

Es jutu, ka kļūstu aizvien negantāks un negantāks; tad es nikni viņam uzklīdzu un teicu tik daudz nelabu vārdu, kādus vien spēju izdomāt.

Viņam nebija viegli mani nomierināt. Kaut cik nomierināt. Bet skaidrs, ka beidzot notika tā, kā viņš gribēja. Es zināju, ka viņš visu saprot labāk par mani.

— Ej nu, mulķīt, skaidrs, ka es pārnāksu, — viņš teica.

Tas notika vakarā, kad mēs sēdējām un sildījāmies pie uguns virtuvē. Pēdējā vakarā, jo nākamajā dienā viņš bija nodomājis doties ceļā.

Es vairs nebiju dusmīgs, bet tikai bēdīgs, un Jonatans to zināja. Viņš iedeva man tikko izceptu maizi, kas bija noziesta ar sviestu un medu, un stāstīja man pasakas un teiksmas, bet es nespēju viņā klausīties. Es domāju tikai par Tengīla teiksmu, un man likās — tā ir visļaunākā no visām teiksmām. Es vaicāju Jonatanam, kādēļ viņam jādodas tik bīstamā pasākumā. Viņš taču būtu varējis itin mierīgi

sēdēt Bruņinieku mājās pie pavarda uguns un justies labi. Bet Jonatans man teica, ka ir tādi uzdevumi, kas jāveic, kaut arī tie ir bīstami.

— Bet kāpēc? — es prašņāju.

— Citādi tu vairs neesi cilvēks, bet tikainiecīgs puteklis, — Jonatans atteica.

Viņš pastāstīja man, ko nodomājis veikt. Viņš bija nodomājis izglābt Orvaru no Katlas alas. Jo Orvars esot vēl svarīgāks nekā Sofija, Jonatans bija sacījis, un bez Orvara Nangijālas zaļās ielejas aiziešot postā.

Bija jau vēls vakars. Uguns pavardā izdzisa, un iestājās nakts.

Un pienāca diena. Es stāvēju pie žoga un redzēju Jonatanu aizjājam un izgaistam miglā, jā, šajā rītā Ķiršu ieleja slīga miglā. Un ticiet — man sirds vai lūza, tā stāvēt un noskatoties, kā migla viņu paņēma un viņš izgaist un pazūd. Es biju palicis te viens. Tas nebija izturams. Es aiz bēdām kļuva neprātīgs un aizskrēju uz stalli, izvedu ārā Fjālaru, iemetos seglos un traucos pakal Jonatanam. Man viņš bija vēlreiz jāredz, iekams es viņu zaudēju un varbūt uz visiem laikiem.

Vispirms viņš jāja uz Tulpju sētu, lai saņemtu no Sofijas norādījumus, to es zināju, tādēļ jāju uz turieni. Es jāju kā galīgs neprāts un panācu viņu tieši pie sētas. Tad es gandrīz sakaunējos un gribēju paslēpties, bet viņš bija mani jau sadzirdējis un ieraudzījis.

— Ko tu gribi? — viņš vaicāja.

Jā, ko es īsti gribēju?

— Vai tas ir droši, ka tu atgriezīsies? — es murmināju. Vienīgi to es varēju pateikt.

Tad viņš piejāja man blakām un mūsu zirgi stāvēja viens otram līdzās. Jonatans kaut ko notrausa no mana vaiga, asaras vai nu kas tas bija, to viņš izdarīja ar rādītājpirkstu un sacīja:

— Neraudi, Sausiņ! Mēs redzēsimies — noteikti! Un, ja tas nenotiks te, tad Nangilīmā.

— Nangilīmā? — es jautāju. — Kas tā tāda?

— To es pastāstīšu citreiz, — Jonatans atbildēja.

Nesaprotu, kā es izturēju to laiku, kad biju viens Bruņinieku mājā, un kā es aizvadīju dienas. Es, protams, apkopu dzīvniekus. Stundām ilgi es sēdēju un runājos ar trusīšiem. Es mazliet makšķerēju un peldējos, un šāvu ar loku, bet tas viss šķita tik nejēdzīgi, kad te nebija Jonatana. Pie manis ar ēdienu lāgiem atnāca Sofija, un mēs runājām par Jonatanu. Es allaž cerēju, ka viņa teiks: «Tagad viņš drīz būs mājās,» — bet to viņa neteica. Es viņai gribēju vaicāt, kādēļ viņa pati nav devusies ceļā un mēģinājusi glābt Orvaru, bet savā vietā sūtījusi Jonatanu. Taču nebija vērts vaicāt, es to zināju. Tengils ienīda Sofiju, to Jonatans man bija paskaidrojis.

«Sofija Ķiršu ielejā un Orvars Erkšķrožu ieleja — tie ir viņa negantākie naidnieki, un vari man ticēt, viņš to zina,» Jonatans bija sacījis, kad man par to stāstīja.

«Orvars ieslodzīts Katlas alā, un tur viņš labprāt ieslodzītu arī Sofiju, lai viņa tur nonīktu un nomirtu. Šis nelietis — viņš apsolijs kā atalgojumu piecpadsmit baltu zirgu tam, kas viņa rokās nodos Sofiju dzīvu vai mirušu.»

To Jonatans man bija stāstījis. Tad es sapratu, kāpēc Sofija nedrīkst nonākt Erkšķrožu ielejā. Viņas vietā turp bija jājāj Jonatanam. Pa'r viņu Tengils nekā nezināja. Tā varētu domāt vai vismaz ticēt. Lai gan kāds bija sapratis, ka Jonatans nav tikai mazais dārznieks. Tas, kurš tonakt bija pie mums. Tas, kurš bija raudzījies uz skapja pusi, viņa dēļ Sofijai bija jāraizējas.

Viņa gribēja, lai es tūdaļ dotu viņai ziņu, ja vēl kāds okšķerētos ap Bruņinieku māju. Es viņai teicu, ka par skapi nevienam vairs nav vērts interesēties. Jo slepenos papīrus mēs bijām nogādājuši citā vietā. Tagad mēs tos bijām noslēpuši auzu kastē zirglietu skabūzī. Lielā šņaucamās tabakas kārbā, kas atradās auzām apakšā.

Sofija nāca man līdzī uz skabūzi, izņēma kārbu un ielika tajā kādu jaunu ziņu. Pēc viņas domām,

tā bija laba slēptuve, un es arī tā domāju.

— Izturi, ja vien vari, — viņa aiziedama sacīja. — Es zinu, ka tas ir grūti, bet tev jāiztur!

Protams, tas bija grūti. Īpaši vakaros un naktīs. Man rādījās šausmīgi sapņi par Jonatanu, es baiļojos par viņu katru nomoda stundu.

Kādā vakarā es aizjāju līdz Zeltgailim. Es nevarēju nosēdēt mājās Bruņinieku istabā, tur bija tik klusi, un manas domas bija aplam labi sadzirdamas. Un tās nebija tādas domas, kas iepriecinātu.

Varu atzīties, ka visi blenza uz mani, kad es iegāju Zeltgailī viens bez Jonatana.

— Kas tad tas, — ierunājās Jusis. — Tikai viena brāļu Lauvassiržu puse! Ko tu esi izdarījis ar Jonatanu?

Es atrados grūtā stāvoklī. Atcerējos, ko man bija teikusi Sofija un Jonatans. Lai notiktu kas notikdams, es nedrīkstēju nevienam sacīt, kas Jonatanam bija padomā un uz kurieni viņš devies. Nevienai dzīvai radībai! Un tā es izlikos, ka nebūtu dzirdējis šo jautājumu. Bet tur pie sava galda sēdēja Huberts, arī viņš gribēja zināt, kur ir Jonatans.

— Jā, kur tad ir Jonatans? — viņš vaicāja. — Sofija taču nebūs zaudējusi savu dārziņu?

— Jonatans aizjāja medībās, — es sacīju. — Viņš aizjāja kalnos medīt vilkus.

Kaut kas taču bija jāsaka, un man šī iedoma likās laba, jo Jonatans bija teicis, ka augšā kalnos esot vilki.

Sofija tajā vakarā nebija Zeltgailī. Tur bija, kā parasti, visi ciemata iedzīvotāji. Un viņi dziedāja dziesmas un līksmoja. Bet es viņu dziesmām nepiebiedrojos. Bez Jonatana es krodziņā nejutos labi un ilgi tur nepaliku.

— Neraizējies, Kārli Lauvassirds, — Jusis teica, man aizejot. — Jonatans drīz vien beigs medības un pārnāks mājās.

Ai, kā man patika šie viņa vārdi! Viņš man papliķēja arī pa vaigu un iedeva līdz dažas gardas kūkas.

— Tās tu varēsi ēst, sēdēdams mājās un gaidīdams Jonatanu, — viņš sacīja.

Viņš bija labs, Zeltgailis. Pēc šiem vārdiem es vairs nejutos tik vientuļš.

Aizjāju uz mājām un apsēdos pie pavarda, lai nogaršotu kūkas. Lai gan bija jau pavasaris, gandrīz vai vasara, tomēr man bija jākurina lielais pavards, jo saules siltums vēl nebija paguvis izspiesties cauri mūsu mājas biezajiem mūriem.

Bija auksts, kad es ielīdu gultā, tomēr es drīz vien aizmigu. Un sapņoju par Jonatanu. Tik baismīgu sapni, ka no tā pamodos.

— Jā, Jonatan, — es kļiedzu. — Es nāku, — es kļiedzu un pietrūkos gultā sēdus. Tumsā ap mani it kā atbalsojās mežonīgi kļiedzieni, Jonatana kļiedzieni! Sapnī viņš mani bija saucis — saucis palīgā. Es to zināju. Es viņu vēl joprojām dzirdēju un gribēju traukties ārā, tumšajā naktī, lai dotos pie viņa, lai kur viņš atrastos. Tomēr es drīz vien sapratu, ka tas ir neiespējami. Ko es varēju iesākt, neviens nebija tik nespēcīgs kā es! Es varēju tikai ielīst atkal gultā un gulēt tur, un drebēt; es biju apjucis un mazs, un izbijies, un vientuļš, visvientuļākais visā pasaulē, tā man šķita.

Neko daudz nelīdzēja, kad atausa rīts un pienāca gaiša un dzidra diena. Protams, tad kļuva vēl grūtāk, atceroties baismīgo sapni, bet to, ka Jonatans saucis pēc palīdzības, es nevarēju aizmirst. Brālis bija mani saucis, vai tad man nevajadzēja doties ceļā un mēģināt pie viņa nokļūt?

Stundām ilgi es sēdēju pie trusīšiem un prātoju, ko 'lai daru. Nebija neviena, ar ko parunāties, neviena, kam pavaicāt. Man vajadzēja izšķirties pašam. Pie Sofijas es nevarēju iet, viņa mani būtu aizkavējuši. Nemūžam nebūtu man ļāvusi doties, tik neprātīga viņa nebija. Jo tas, ko es gribēju darīt, bija neprāts, tā man šķita. Un arī bīstami. Ļoti bīstami. Es taču nemaz nebiju drosmīgs.

Nezinu, cik ilgi es tā sēdēju, atspiedies pret staļļa sienu, un raustīju zāli. Es izrāvu visus zāļu

stiebrus, kas auga ap mani, bet to es pamanīju tikai vēlāk, nevis kamēr tur sēdēju un mocījos. Stundas ritēja, varbūt es tur būtu sēdējis vēl joprojām, ja pēkšņi neatcerētos Jonatana vārdus — ka dažreiz jāveic arī bīstamais, citādi tu neesi cilvēks, bet tikai niecīgs puteklis!

Un tad es izšķīros. Es triecu dūri pret sprostu tā, ka trusīši salēcās, un sacīju skaļi, lai justos drošs:

— Jā, to es darīšu! To es darīšu! Neesmu nekāds niecīgs puteklis!

Ak, cik labi es jutos, kad biju izšķīries!

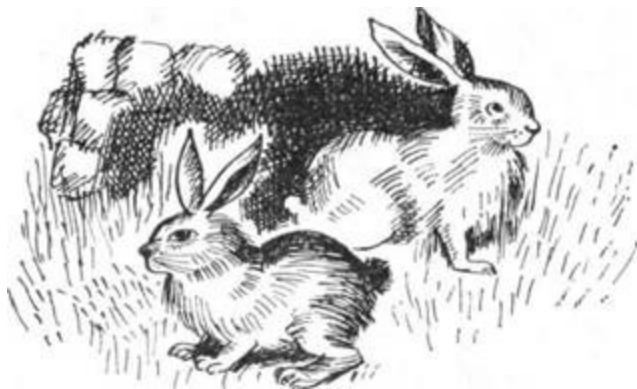
— Zinu, ka tas ir pareizi, — es teicu trusīšiem, jo nebija taču neviena, ar ko parunāties.

Trusīši, jā, tagad tiem jāklūst par meža trušiem. Es tos izvilku no sprosta, iemiedzu padusē un aiznesu līdz žogam, tad parādīju tiem lielisko, zaļo Ķiršu ieleju.

— Visa ieleja ir pārpilna zālēm, — es teicu, — un tur ir daudz citu trusīšu, ar kuriem jūs varat satikties. Man šķiet, ka tur jums būs daudz līksmāk nekā sprostā, tikai jums jāpiesargās no lapsas un Huberta.

Visi trīs trusīši izskatījās apmulsuši un mazliet palēcās, it kā pārbaudīdami, vai tas būs pareizi. Bet tad viņi aizlēkšoja un izgaista starp zaļajiem pauguriem, ka nokūpēja vien.

Un es sāku aši gatavoties. Es savācu to, kas jāņem līdzi. Segu, kurā ietīties, kad gulēšu. Šķiltavas, ar kurām

uzšķilt uguni. Ar auzām pilnu tarbu Fjālaram. Un sev ēdiena sainīti. Jā, man nebija nekas cits kā maize, bet tā bija laba maize, vislabākā maize, garda kā kūkas. Sofija bija atnesusi man veselu klaipu, un es iebāzu to ceļasomā. Ar to man pietiks ilgam laikam, es domāju, un, kad maize beigsies, es ēdīšu zāli tāpat kā trusīši.

Nākamajā dienā Sofija atnesīs man zupu, to viņa bija solījusi, bet es tad būšu jau tālu. Nabaga Sofija, zupu viņa varēs strēbt pati! Bet es nevarēju pieļaut, lai viņa staigātu apkārt, prātodama, kur es esmu palicis. Tas viņai jāzina, taču tad būs par vēlu. Par vēlu, lai mani aizkavētu.

Es paņēmu no pavarda ogli un lieliem, melniem burtiem uzrakstīju uz virtuves sienas:

— Kāds mani sauca sapnī, un es viņu meklēju kalnos tālos.

Es rakstīju nesaprotami, jo domāju — ja uz Bruņinieku māju atnāk kāds, lai okšķerētu, tad viņš nesapratīs, ko šis uzraksts nozīmē. Viņš varbūt iedomāsies, ka esmu mēģinājis savirknēt nez kādu vārsmu vai tamlīdzīgi. Bet Sofija tūdaļ sapratīs, ko esmu domājis: esmu projām un meklēju Jonatanu!

Jutos līksms un šoreiz īsteni drosmīgs un spēcīgs. Es pats sev dziedāju:

— Kāds mani sauca sapnī, un es viņu meklēju kalnos tālos!

Ak, cik jauki tas skanēja! Visu to es, protams, pastāstīšu Jonatanam, kad viņu satikšu. Tā es nodomāju.

Ja es viņu sastapšu, es vēlāk iedomājos. Bet ja ne... .

Un drosme mani uzreiz pameta. Kļuva atkal niecīgs puteklis. Sīks, bailīgs puteklis, kāds allaž esmu bijis. Un tad, kā parasti, es ilgojos pēc Fjālara. Man tūdaļ jādodas pie tā. Vienīgi tas man mazliet līdzēja, kad biju noraizējies un izbijies. Cik reižu biju stāvējis tā steliņģī, kad jutos vientuļš!

Cik reižu mani bija pārņēmis miers, kad raudzījies zirga gudrajās acīs, sajutu viņa siltumu un maigo purnu. Kad Jonatans bija projām, bez Fjālara es nebūtu varējis dzīvot.

Es aiztraucos uz stalli.

Fjālars steliņģī nebija viens. Tur stāvēja Huberts. Jā, tur stāvēja Huberts, glaudīja manu zirgu un, mani ieraudzījis, smīnēja.

Sirds man daudzījās.

«Viņš ir nodevējs,» es nodomāju. Man likās — es sen jau to esmu nojautis, bet tagad par to biju drošs. Huberts bija nodevējs, kādēļ gan citādi viņš būtu nācis uz Bruņinieku māju okšķerēt?

«Tas vīrs zina aplam daudz,» Sofija bija teikusi, un šis vīrs bija Huberts. Tagad es to sapratu.

Cik daudz viņš zināja? Vai viņš zināja visu? Vai viņš zināja arī to, ko mēs bijām noslēpuši auzu kastē? Es mēģināju neizrādīt, cik ļoti esmu nobijies.

— Ko tu šeit dari? — es vaicāju, cik vien mundri spēju. — Ko tu gribi no Fjālara?

— Neko, — Huberts atbildēja. — Es gāju pie tevis, bet tad izdzirdu tava zirga bubināšanu, un es mīlu zirgus. Viņš ir jauks, tavs Fjālars!

«Mani tu nepiekrāpsi,» es nodomāju un vaicāju:

— Ko tev no manis vajag?

— Iedot tev šito, — Huberts sacīja un pasniedza man baltā drānā ietītu sainīti. — Tu izskatījies bēdīgs un izsalcis vakar vakarā, un tad man ienāca prātā, ka tev varbūt ir grūtības ar ēdamo te Bruņinieku mājā, kamēr Jonatans ir medībās.

Tagad es nezināju, ko sacīt vai darīt. Es nomurmināju — paldies. Bet es taču nevarēju ņemt ēdamo no nodevēja? Vai arī varbūt varēju?

Es attaisīju maķenīt drānu un ieraudzīju lielu aitas gaļas gabalu, labi nožāvētu, to laikam sauca par jēra cisku.

Tā smaržoja lieliski. Man gribējās tūdaļ tajā iecirst zobus. Man laikam būtu vajadzējis teikt Hubertam, lai viņš ar savu jēra cisku iet, kur acis rāda.

Tomēr es to neizdarīju. Ar nodevēju vajadzēja rīkoties Sofijai. Jā, man vajadzēja izlikties, it kā es neieka nezinātu un nesaprastu. Kaut gan es ļoti būtu gribējis dabūt jēra cisku. Nekas cits tik labi nederētu ēšanai kā tieši tā.

Huberts joprojām stāvēja pie Fjālara.

— Tu nūdien esi jauks zirgs, — viņš teica. — Gandrīz tikpat jauks kā mans Laucis.

— Laucis ir balts, — es sacīju. — Vai tev patīk balti zirgi?

— Jā, man ļoti patīk balti zirgi, — Huberts atbildēja.

«Tad tu saņemtu veselus piecpadsmi,» es nodomāju, bet skaļi to neteicu. Toties Huberts pateica kaut ko baismīgu: '

— Vai mēs Fjālaram neiedosim mazliet auzu? Viņam taču arīdzan vajadzīgs kas labs.

Es viņu nevarēju aizkavēt. Viņš devās tieši zirglietu skabūzī, un es brāžos viņam pakal. Es gribēju kliegt: «Nedari to!» — bet nevarēju izteikt ne vārda.

Huberts attaisīja auzu kastes vāku un paņēma liekšķeri, kas atradās virspusē. Es piemiedzu acis. Jo negribēju redzēt, kā viņš izvilks šņaucamās tabakas kārbu. Bet tad es izdzirdu, ka viņš izgrūž lāstu, es atvēru acis un ieraudzīju nelielu žurku, kas nolēca no kastes. Huberts mēģināja tai iespert, bet tā metās pāri stallim un pazuda kādā slepenā alā.

— Viņa man iekoda īkšķī, tā negantele, — Huberts teica. Viņš stāvēja tur un pētīja īkšķi. Tad es izmantoju gadījumu, aši, aši ieegrābu liekšķerē auzas un pēc tam Huberta deguna priekšā aizcirtu kastes vāku.

— Tagad gan Fjālars priecāsies, — es sacīju. — Viņš nav radis dabūt auzas šajā laikā, /

«Bet tu gan neesi visai priecīgs,» es nedomāju, kad Huberts, strupi atsveicinājies, izklunkuroja pa staļļa durvīm ārā.

Šoreiz viņa rokās nenonāca nekāda slepena vests. Bet nu vajadzēja atrast jaunu slēptuvi. Es ilgi prātoju un beidzot ieraku kārbu kartupeļu pagrabā. Tieši pie durvīm pa kreisi.

Tad es uz virtuves sienas uzrakstīju Sofijai jaunu mīklu.

«Sarkanā bārda grib dabūt baltus zirgus un zina pārāk daudz. Piesargies!»

Vairāk nekā es nevarēju izdarīt Sofijas labā.

Nākamajā rītā, saulei lecot, iekams Ķiršu ielejā kāds bija pamodies, es pametu Bruņinieku māju un aizjāju kalnu virzienā.

7. Es stāstīju Fjālaram, kā es jūtos tagad

Es stāstīju Fjālaram, kā es jūtos tagad, dodoties ceļā uz tālajiem kalniem.

— Vai tu vari saprast, kāds tas man ir piedzīvojums? Atceries, ka es gandrīz visu laiku esmu nogulējis uz virtuves dīvāna! Nedomā, ka es kaut mirkli esmu aizmirsis Jonatanu. Citādi es būtu gaviļējis tā, ka kalni līgotos, jo te ir tik brīnumjauki.

Jā, te bija brīnumjauki, Jonatans zināja, ka man te patīk. Kādi kalni, iedomājies, ka pasaulē ir augsti kalni! Te ir daudz nelielu, dzidru ezeru un šalcošu strautu, un ūdenskritumu, un ziedošu pļavu, pilnu ar pavasara puķēm! Un te sēžu es, Sausiņš, sava zirga mugurā un visu to redzu! Es nezināju, ka pasaule var būt tik skaista, tāpēc es biju gluži kā apreibis — sākumā gan.

Bet pamazām viss kļuva citādi. Es atradu nelielu taciņu. Tā, bez šaubām, bija tā pati, par kuru man bija stāstījis Jonatans. Pa līkumainu, līčloču taciņu kalnos var nokļūt Erkšķrožu ielejā, viņš man sacīja. Un līkumi un līčloči te nuden bija. Drīz vien es nogriezos no ziedošas pļavas, par to nebija jāšaubās. Kalni kļuva mežonīgāki un baismīgāki un taciņa aizvien bīstamāka. Lāgiem tā vijās augšup, lāgiem slīdēja leju, dažkārt aizvijās gar varenim klinšu blūkiem, bet lejā vīdēja baigas aizs, un tad es nodomāju, ka tas labi nebeigsies. Bet Fjālars bija radis rikšot pa bīstamām kalnu taciņām, jā, viņš bija lielisks, šis Fjālars.

Pret novakari mēs bijām noguruši — es un mans zirgs. Tad es ierīkoju nakts nometni. Uz zaļas laucītes, kur Fjālars varēja plūkt zāli, un tuvu pie strautiņa, kur mēs abi varējām padzerties.

Pēc tam es iekūru ugunskuru. Visu mūžu es biju ilgojies sēdēt pie nometnes ugunskura. Jo Jonatans man bija stāstījis, cik tas ir jauki. Un nu beidzot!

— Sausiņ, beidzot tu jutīsi, kā tas ir, — es sev skaļi teicu.

Es savācu sausus zarus un žagarus lielā kaudzē un iekūru ugunskuru; tas dega sprakstēdams, un dzirksteles šāvās gaisā, bet es sēdēju pie sava ugunskura un domāju, ka jūtos tieši tā, kā bija stāstījis Jonatans. Tieši tik labi jutos es, sēdēdams tā un raudzīdamies ugunskurā, grauздams jēra cisku un piekozdamas maizi. Jēra ciska garšoja labi, un es tikai vēlējos, kaut būtu to dabūjis no kāda cita, nevis no Huberta.

Es biju priecīgs un vientulībā klusi dziedāju:

— Mana maize un mans ugunskurs, un mans zirgs! Mana maize un mans ugunskurs, un mans zirgs! — Neko citu es nevarēju izdomāt.

Es sēdēju ilgi un domāju par visiem ugunskuriem, kas bija deguši visas pasaules mežonīgajos nostūros kopš pasaules pirmsākuma un sensenis izdzisuši. Taču mans ugunskurs dega te un tagad!

Mani apņēma krēsla. Kalni satumsa, ak, cik ātri iestājās tumsa! Man nepatika, ka mugura pavērsta pret šo tumšumu. Bija tāda sajūta, ka man kāds uzbruks no mugurpuses. Starp citu, bija laiks doties pie miera, es kārtīgi sabikstīju ugunskuru, novēlēju «arlabunakti» Fjālaram un ieritinājos segā pie ugunskura, cik tuvu vien varēju. Es vēlējos, kaut varētu tūlīt aizmigt un neizbīties.

Bet kas tev deva! Es tomēr kārtīgi izbijos. Nezinu nevienu citu, kas tik ātri varētu izbīties. Galvā man spie

toja dažādas domas — droši vien kāds uzglūn man tumsā, droši vien kalni ir pilni ar Tengļa spiegiem un kareivjiem, un droši vien Jonatans sen jau miris, — un es nevarēju aizmigt.

Un tad uzreiz aiz kādas klints kores parādījās mēness, jā, tas gan nebija parasts mēness, tā man likās, taču izskatījās kā parasts, arī tādu mēnesnīcu es nekad nebiju redzējis. Bet es jau nekad nebiju redzējis mēnesi virs augstiem kalniem.

Viss likās tik dīvains. Šķita, ka es atrodos savādā dīvainu sudraba un melnu ēnu pasaulē. Skaisti

tas bija, bet mazliet skumīgi, dīvaini skaisti. Bet arī baismīgi. Protams, mēness mirdzumā viss bija gaišs, bet ēnās varēja slēpties daudz kas bīstams.

Es uzvilku pār acīm segu, jo negribēju nekā vairs redzēt. Toties es dzirdēju, jā, es kaut ko dzirdēju! Gaudošanu tālu kalnos. Tad tā skanēja jau tuvāk. Fjālars zviedza, viņš bija izbijies. Es sapratu, kas tas ir. Tur gaudoja vilki.

Tāds, kas ir tik bailīgs kā es, aiz šausmām būtu varējis vai nomirt, bet, pamanījis Fjālara izbīli, es centos sapurināties.

— Fjālar, vilki baidās no uguns, vai tu to nezini? — es sacīju. Bet es pats tam lāgā neticēju, un vilki manus vārdus nekad nebija dzirdējuši. Nu es viņus redzēju, viņi man tuvojās, baigi, pelēki rēgi, viņi parādījās mēness gaismā un gaudoja aiz izsalkuma.

Tad arī es sāku gaudot. Kliežu pret debesīm. Nekad es nebiju tā kliezjis, un tas vilkus laicam mazliet izbiedēja.

Tāču ne uz ilgu laiku. Drīz vien viņi atkal parādījās. Viņu gaudošana vērta Fjālaru gluži traku. Un mani arī. Es zināju, ka tagad mēs abi mirsim, es un Fjālars. Man jau pie tā vajadzēja būt pieradušam, jo reiz es jau biju miris. Bet toreiz es to gribēju, toreiz es pēc nāves ilgojos, bet tagad es negribēju. Tagad es gribēju dzīvot kopā ar Jonatanu; ak, Jonatan, kaut jel tu varētu atnākt un mani izglābt!

Tagad viņi jau bija tik tuvu, šie vilki. Viens no viņiem bija lielāks un niknāks par citiem. Tas laicam bija barvedis. Viņš riņķoja ap mani un gaudoja, gaudoja tā, ka asinis man dzīslās sastinga. Es metu viņam ar degošu zaru un skaļi kliežu, bet tas vilku tikai sakaitināja. Es redzēju viņa rīkli un briesmīgos zobus, kas tiecās pret manu kaklu. Tagad, Jonatan, palīdzi, vilks grasās lēkt.

Bet tad! Ak tu pasaulīt, kas tad notika? Tieši lēcienā viņš iekaucās un nokrita pie manām kājām. Beigts! Sastindzis kā akmens. Un viņa galvā vīdēja bulta.

No kurienes bija nākusi bulta? Kas bija izglābis man dzīvību? Kāds izlīda no ēnas aiz klints. Neviena cits kā Huberts! Tur viņš stāvēja, izskatīdamies, kā parasti, mazliet vīzdegunīgs, tomēr es gribēju mesties pie viņa un viņu apskaut, tik līksms es jutos, viņu ieraudzījis. Sākumā. Bet tikai pašā sākumā.

— Esmu ieradies tieši īstajā laikā, — viņš teica.

— Jā, to tu tiešām esi izdarījis, — es atbildēju.

— Kāpēc tu neesi mājās, Bruņinieku sētā? — viņš vaicāja. — Ko tu dari te pusnaktī?

«Bet tu pats?» es nodomāju, jo tagad atcerējos, kas viņš tāds ir. Kāda nejauka nodevība notiks šai naktī te kalnos? Ai, kāpēc tas bija nodevējs, kas mani izglābis, kādēļ man bija jābūt pateicīgam tieši Hubertam ne tikai par jēra cisku, bet arī par manu dārgo dzīvību?

— Un ko tu pats te dari pusnaktī? — es īgni atcirtu.

— Šauju vilkus, kā tu redzēji, — Huberts atbildēja. — Starp citu, es redzēju, ka tu šorīt izjāji, un tad man ienāca prātā pielūkot, lai ar tevi nenotiek kas ļauns. Tādēļ es tev sekoju.

«Jā, mēlo vien,» es nodomāju. «Agri vai vēl tev būs darīšana ar Sofiju, un tad dievs lai tev ir žēlīgs.»

— Kur ir Jonatans? — Huberts vaicāja. — Viņš, kas devies vilku medībās. Viņam gan vajadzētu būt te un dažus vilkus nošaut.

Es pametu apkārt skatienu. Itin visi vilki bija pazuduši. Viņi, protams, izbijās, kad barvedis nokrita zemē beigts. Varbūt viņi arī mazliet bēdājās, jo es sadzirdēju paklusas gaudas tālu kalnos.

— Nu, kur ir Jonatans? — Huberts neatlaidās, un tad arī man vajadzēja melot.

— Viņš drīz ieradīsies, — es sacīju. — Viņš tur vajā vilku baru. — Un es norādīju augšup uz kalniem.

Huberts smīnēja. Viņš man neticēja, to varēja manīt.

— Vai tu gadījumā nesekosi man līdzī uz Ķiršu ieleju? — viņš jautāja.

— Nē, man jāgaida Jonatans, — es atteicu. — Viņš kuru katru brīdi ieradīsies.

— Ak šitā, — Huberts noteica. — Ak šitā, — viņš atkātoja un tā savādi uz mani palūkojās. Un tad — tad viņš izvilka nazi, kas bija aizbāzts aiz jostas. Es klusu iekliedzos; ko viņš nodomājis darīt? Kad viņš tā stāvēja ar nazi rokā mēnesnīcā, viņš pārbiedēja mani vairāk nekā visi kalnu vilki.

Viņš grib mani nogalināt, man iešāvēs galvā. Viņš nojauš, ka es uzskatu viņu par nodevēju, tāpēc viņš man sekojis un tagad grib mani nonāvēt.

Es sāku drebēt pie visām miesām.

— Nedari to! — es kliežu. — Nedari to!

— Ko lai es nedaru? — Huberts vaicāja.

— Nenogalini mani! — es kliežu.

Tad Huberts aiz dusmām nobālēja. Viņš pienāca man klāt tik tuvu, ka es gandrīz atkritu atmuguriski, tik ļoti es izbijos.

— Ak tu stulbeni! — viņš teica. — Ja es būtu gribējis redzēt tevi beigtu, es taču būtu ļāvis to izdarīt vilkiem.

Viņš turēja man nazi pie deguna, un nazis bija ass, to es redzēju.

— Es ar to velku vilkiem ādu, — viņš sacīja, — nevis nogalinu muļķa puisēlus.

No mugurpuses es saņēmu spērienu un paklupu. Tad viņš sāka dīrāt vilku un, to darīdams, visu laiku lādējās.

Es traucos uzkāpt Fjālaram mugurā. Jo gribēju tikt projām no šejienes, ai, kā es gribēju tikt projām!

— Uz kurieni tu dosies? — Huberts sauca.

— Man liekas — es jāšu prom, lai sastaptu Jonatanu, — es sacīju, taču pats dzirdēju, cik bailīgi un nožēlojami tas skanēja.

— Jā, dari gan to, aitasgalva, — Huberts atsaucās. — Meklē sev galu, es tevi vairs neaizkavēšu.

Bet tad es jau biju aizauļojis un par Hubertu varēju nospļauties.

Manā priekšā mēness gaismā taciņa no jauna vijās augšup pāri kalniem. Mēness gaisma bija liega un dzidra, gandrīz vai kā dienas gaisma, un viss bija saredzams. Kāda laime! Citādi es būtu pazudis. Jo te bija nokares un dziļas aizas, un šermuļi man skrēja pa kauliem, cik te bija baismi un reizē skaisti! Bija tā, it kā es jātu sapnī, jā, šāda ainava mēnesnīcā var būt tikai skaistā un neparastā sapnī, un es teicu Fjālaram:

— Kā tu domā, kas to sapņo? Tas neesmu es. Tas var būt tikai kāds cits, kas sapņo kaut ko tik baigu un skaistu.

Bet es biju tik noguris un samiegoties, ka tikko spēju noturēties seglos. Kaut kur man jāpārlaiž nakts.

— Vislabāk tur, kur nav vilku, — es teicu Fjālaram, un man liekas — viņš man piekrita.

Kas, starp citu, bija iemīdījis kalnu taciņas, jau sākot no Nangijālas ielejas? Kas bija izdomājis, kā vīsies šī taciņa uz Erkšķrožu ieleju? Vai tas bija vajadzīgs, lai taciņa vītos pa tik mazām nožēlojamām klints nokarēm, gar baismīgiem bezdibeņiem? Es zināju — ja Fjālars izdarīs aplam kaut vismazāko kustību, mēs abi nogāzī- simies dzīlēs, un tad neviens nemūžam neizdibinās, kas noticis ar Kārli Lauvassirdi un viņa zirgu.

Ceļš kļuva aizvien bīstamāks un bīstamāks. Beidzot es neuzdrīkstējos turēt acis vaļā; ja mēs gāzīsimies bezdibenī, es vismaz to neredzēšu.

Bet Fjālars nespēra nevienu nepareizu soli. Viņš tika galā, un, kad es beidzot uzdrīkstējos atvērt acis, mēs bijām nonākuši uz mazas laucītes, kam vienā pusē slējās kalni vai līdz padebešiem un otrā pusē pavērās bezdibenis.

— Tā ir īstā vieta, Fjālar, — es teicu. — Te mēs esam droši no vilkiem.

Un tā tas bija. Neviens vilks nevarētu izrāpties no aizas, jo klintis bija ļoti stāvas. Un, ja arī vilks nāktu, viņam nudien būtu jārāpjas pa to mazo, nejauko taciņu, pa kuru mēs bijām atjājuši. Taču neviens vilks nebūs tik slīpēts, es nolēmu.

Un tad es ieraudzīju kaut ko patiesi labu. Tieši kalnos stiepās dziļa aiza. To gandrīz vai varētu saukt par alu, jo tai pāri kā jumts gūlās lieli klinšu bluķi. Šajā alā ar juntu virs galvas mēs mierīgi varējām gulēt.

Kāds šeit bija atpūties jau pirms manis. Tur atradās nometnes ugunsкура paliekas. Es gandrīz vai gribēju arī iekurt ugunsкуру. Bet man trūka spēka. Tagad es gribēju

tikai gulēt. Es paņēmu Fjālaru aiz pavadas un ievedu alā. Tā bija dziļa ala, un es teicu Fjālarām:
— Še ir vietas piecpadsmīt tādiem kā tu.

Viņš iebubinājās. Varbūt viņš ilgojās pēc mājām, pēc sava steliņa. Es izlūdzos no viņa piedošanu par to, ka esmu ievilcis viņu šādā pasākumā, iedevu viņam auzas, noglaudīju viņu un atkal novēlēju «arlabunakti». Tad es ietinos segā, ieritinājos vistālākajā alas kaktā un aizmiglu kā akmens, iekams paguvu izjust kaut vismazākās baismas.

Nezinu, cik ilgi es biju gulējis. Bet pēkšņi uzmodos un jutos pilnīgi atžirdzis. Es dzirdēju balsis un zirgu bu- bināšanu alas ārpusē.

Ar to pietika. Mani atkal pārņēma briesmīgas bailes. Ej nu sažini, varbūt tie, kas tur ārā runājās, bija ļaunāki par vilkiem.

— Ieved zirgus alā, tad mums būs vairāk vietas, — kāda balss sacīja, un tūdaļ alā ieklumzāja divi zirgi. Ieraudzījuši Fjālaru, viņi sāka bubināt, un Fjālars viņiem atbildēja, bet tad viņi apklusā un tumsā, protams, jutās kā draugi. Neviens ārpusē nebija pamanījis, ka alā bubina svešs zirgs, un viņi mierīgi turpināja sarunu.

Kādēļ viņi te atnākuši? Kas viņi tādi bija? Kas viņiem padomā te augstu kalnos naktī, tas man jāizdibina. Biju tā nobijies, ka man klabēja zobi un es vēlējos, kaut atrastos tūkstošiem jūdžu tālu no šejienes. Bet tagad es atrados te un pavisam tuvu man bija cilvēki, kas varēja būt mani draugi, bet tikpat labi ienaidnieki, un tas man jānoskaidro, lai kā es biju izbijies. Es nometos zemē uz vēdera un līdu ārā. Balsu virzienā. Vīri sēdēja pie alas ieejas, un viens mēnesstars krita tieši uz manu paslēptuvi, es parāvos sāņus tumsā un lēnām rāpoju aizvien tuvāk balsīm.

Viņi sēdēja tur ārā mēness gaismā un kūra ugunskuru. Tie bija divi vīri raupjām sejām un melnām ķiverēm galvā. Tā bija pirmā reize, kad es redzēju Tengīla spieģus un kareivjus, un es zināju, kas tie ir, varat uz mani paļauties! Es zināju, ka te ir divi nežēlīgi vīri, kas kopā ar Tengīlu nolēmuši iznīdēt Nangijālas zaļās ielejas. Un viņu rokās es negribēju nonākt, tad labāk lai mani saplosa vilki!

Viņi runājās klusi, taču tumsā es atrados viņiem tik tuvu klāt, ka varēju sadzirdēt ik vārdu. Acīmredzot viņi uz kādu bija noskaitušies, jo viens no viņiem sacīja:

— Es viņam nogriezīšu ausis, ja viņš šoreiz neatnāks.

Un otrs teica:

— Jā, viņam nepieciešams šo un to pamācīties. Mums te jāsež gluži velti nakti pēc nakts, un kāds labums īstenībā mums no viņa? Viņš nošauj vēstuļu nesējas dūjas, tas, protams, ir labi. Bet Tengīlam ar to nepietiek. Viņš grib iedabūt Sofiju Katlas alā, un, ja šis vīrs to nevar izkārtot, ko tad lai dara?

Nu es sapratu, par kādu vīru viņi runāja un ko viņi gaidīja, — tas bija Huberts.

«Apmierinieties maķenīt!» es nodomāju. «Pagaidiet, kamēr viņš nodīrās vilku, tad viņš atnāks, ticiet man! Tad viņš iznirs tur uz taciņas, viņš, kas sagūstīs jums Sofiju!»

Es nezināju aiz kauna, kur dēties. Es kaunējos, ka mūsu Ķiršu ielejā ir nodevējs. Tomēr es gribēju viņu redzēt, jo tad man beidzot būtu pierādījums. Pavisam kas cits ir turēt kādu aizdomās, bet tagad man būs drošs pierādījums un es varēšu sacīt Sofijai:

«Tiec vaļā no tā Huberta! Citādi tev, mums un visai mūsu Ķiršu ielejai būs beigas!»

Cik baismīgi ir gaidīt kaut ko šausmīgu! Un nodevējs ir šausmīgs; tā gulēdams, es jutu, ka tirpas skrien pār manu ķermeni. Mani gandrīz vairs nebiedēja vīri pie ugunskura, jo mani pārņēma baismas, iedomājoties, ka drīz vien ieraudzīšu nodevēju nākam tieši pa šo taciņu, kas vijās gar klintīm. Tas mani šausmināja, tomēr es tā blenzu uz to pusi, no kurienes vajadzēja parādīties nodevējam, ka acis sāka sūrstēt.

Abi viri pie ugunskura arī blenza uz to pusi. Viņi zināja, no kurienes viņš nāks. Bet neviens no mums nezināja, kad.

Mēs gaidījām. Vīri pie ugunskura un es, izstiepies uz vēdera alā. Mēness bija paguvjis izslīdēt no alas ārā, bet laiks it kā stāvēja uz vietas. Nekas nenotika, mēs tikai gaidījām. Gaidījām tik ilgi, ka es gandrīz vai gribēju trūkties kājās un kliegt, lai tas reiz beidzas; likās — itin kā visi gaidītu, gan mēness, gan kalni ap mums, arī mēness gaismas pielietā nakts, aizturējusi elpu, gaidīja nodevēju.

Un beidzot viņš nāca. Tālu pa taciņu mēness gaismā tuvojās jātnieks, viņš atradās tieši tur, kur es biju gaidījis viņu parādāties. Es nodrebēju, viņu ieraudzījis.

«Hubert, kā gan tu to varēji?» es nodomāju.

Man acis tā sūrstēja, ka vajadzēja tās mirkšķināt. Jebšu es mirkšķināju, lai man nebūtu jāredz. Es tik ilgi biju gaidījis šo nelieti, ka tagad, kad viņš beidzot nāca, man šķita, ka nespēju skatīties viņa sejā. Es piemiedzu acis, tikai no zirgu pakavu dunoņas sapratu, ka viņš tuvojas.

Beidzot viņš bija piejājis un apturēja zirgu. Tad es atvēru acis, jo man taču bija jāredz, kāds izskatās nodevējs, kas nodod savējos, jā, es gribēju redzēt Hubertu, kad viņš būs atjājis, lai nodotu Ķiršu ieleju un visus, kas tur dzīvo.

Bet tas nebija Huberts. Tas bija Jusis! Zeltgailis!

8. nodevējs bija viņš.

Jusis! Un neviens cits!

Bija nepieciešams brīdis, lai es varētu saņemties. Sārtvaidzis Jusis, kas bija tik labs un līkums, kas man bija iedevis kūkas un mani mierinājis, kad jutos bēdīgs, — nodevējs bija viņš.

Tagad viņš sēdēja pie ugunskura kopā ar šiem Tengīla vīriem netālu no manis. Veders un Kāders — tā viņš tos sauca; tagad viņš paskaidros tiem, kāpēc nav varējis ierasties agrāk.

— Huberts šonakt medī vilkus kalnos, un no viņa man vajadzēja slēpties, vai saprotat?

Veders un Kāders izskatījās joprojām īgni, un Jusis centās kā varēdams.

— Huberts — jūs taču viņu nebūsiat aizmirsuši? Jūs viņu, tāpat kā Sofiju, vēlētos iespundēt Katlas alā, jo arī viņš ienīst Tengīlu.

— Manuprāt, tev šajā ziņā kaut ko vajadzētu darīt, — Veders teica.

— Jo tu taču esi mūsu cilvēks Ķiršu ielejā, vai tā nav? — Kāders piebilda.

— Nu protams, protams, — Jusis piekrita.

Viņš izdabāja un mēģināja pieglaimoties, bet Vederam un Kāderam viņš nepatika, tas bija manāms. Tā jau ir, ka nodevējs nevienam nepatīk, kaut arī ir noderīgs.

Ausis viņam tomēr palika, viņi tās nenogrieza. Bet viņi izdarīja kaut ko citu, viņi uzspieda viņam Katlas zīmi.

— Visiem Tengīla vīriem jānēsā Katlas zīme, arī tādām nodevējam kā tu, — Veders sacīja. — Lai tu varētu parādīt, kas īsti esi, kad Ķiršu ielejā ieradīsies spiegi, kas tevi nepazīs.

— Nu protams, protams, — Jusis piekrita.

Viņi pavēlēja atpogāt svārkus un kreklus un ar nokaitētu dzelzi iededzināja Jusim uz krūtīm Katlas zīmi.

Jusis iekliedzās, kad viņam piegrūda nokaitēto dzelzi.

— Tā, raugi nu! Tagad tu uz visiem laikiem esi mūsu vīrs, kaut arī nodevējs, — Kāders sacīja.

No visām manām naktīm šī bija visgarākā un grūtākā, vismaz kopš tā laika, kad biju ieradies Nangijālā.

Un visļauņākais bija te gulēt un klausīties, kā Jusis plātās ar to, ko nodomājis darīt, lai izpostītu Ķiršu ieleju.

Sofiju ar Hubertu viņš drīz vien sagūstīšot, viņš teica. Abus divus.

— Bet tam jānotiek tā, lai neviens nenogistu, kas aiz tā slēpjas. Jo kā gan citādi es varētu joprojām būt slepenais Tengīla vīrs Ķiršu ielejā?

«Slepens tu vairs ilgi nebūsi,» es nodomāju. «Jo te ir cilvēks, kas tevi tā atmaskos, ka tu nobālēsi, tu sārtvaidzi nelieti!»

Bet tad šis Jusis sacīja kaut ko tādu, kaut ko tādu, ka man sirds sāka dauzīties.

— Vai jūs esat jau sagūstījuši Jonatanu Lauvassirdi? Jebšu viņš joprojām brīvi staigā Ērkšķrožu ielejā?

Vederam un Kāderam šis jautājums nepatika, to es redzēju.

— Mēs esam viņam uz pēdām, — Kāders sacīja. — Tengīls viņu gaida.

— To es saprotu, — Jusis sacīja. — Jaunais Lauvas-, sirds ir bīstamāks nekā jebkurš cits, to es jums esmu jau teicis. Viņš tiešām ir īstens lauva.

Tā gulēdams, es jutos lepns, ka Jonatans ir īstens lauva. Un kāds mierinājums, ka viņš vēl ir dzīvs! Bet es raudāju aiz dusmām, kad sapratu, ko Jusis izdarījis. Viņš bija nodevis Jonatanu. Vienīgi Jusis varēja izokšķerēt par Jonatana slepeno jājienu uz Ērkšķrožu ieleju un paziņot to

Tengīlam. Tā bija viņa vaina, ka simt vīru tagad dienu un nakti meklē manu brāli un, ja atradīs, nodos viņu Tengīlam.

Tomēr viņš ir dzīvs, padomājiet, viņš ir dzīvs! Un ari brīvs, bet kādēļ viņš sapnī sauca pēc palīdzības? Tā gulēdams, es gudroju, vai to jebkad izdibināšu.

Es daudz ko dabūju zināt, tā gulēdams un klausīdami mies Jusī.

— Sitas Huberts apskauž Sofiju, ka mēs esam izvēlē-: jušies viņu par vadoni Ķiršu ielejā, — Juis teica. — Jāj jo Huberts domā, ka viņš ir labāks par citiem.

Ak šitā! Es atcerējos, cik saniknots bija Huberts toreiz, kad vaicāja, kas pie Sofijas ir tik neparasts. Ak tad viņš bija skaudīgs, un tas bija viss. Var jau būt skaudīgs un tomēr krietns vīrs. Taču es biju iedomājies jau sākumā, ka Huberts ir nodevējs, un viss, ko viņš darīja vai teica, tika virzīts uz to. Padomājiet tikai, cik viegli var kļūdīties, spriežot par cilvēkiem! Nabaga Huberts, viņš bija apsargājis mani, izglābis man dzīvību un iedevis man jēra cisku un tamlīdzīgi, bet es viņam uzklīdzu: «Nenogalini mani!» Nav jābrīnās, ka viņš sadusmojās. Piedod man, Hubert, piedod, es to, protams, viņam pateikšu, ja vien viņu kādreiz satikšu.

Juis bija atžirdzis, viņš, šķiet, sēdēja tur tik apmierināts. Taču Katlas zīme laikiem gan smeldza, jo brīžiem viņš ievaidējās, un Kāders tad ikreiz sacīja:

— Tā, redzi, ir! Tā ir!

Es vēlējos, kaut varētu redzēt, kā šī Katlas zīme izskatās. Tā, protams, ir riebīga, es nodomāju, un tāpēc ir labi, ka es to neredzu.

Juis joprojām plātījās ar to, ko izdarījis un ko domā darīt, bet tad viņš piepeši sacīja:

— Lauvassirdij ir mazāks brālis, kuru viņš mīl par visu vairāk.

To dzirdēdams, es klusi ieraudājos un ilgojos pēc Jo- natana.

— Un šo mazo puiseli mēs, protams, varēsim izmantot kā ēsmu, lai pievilinātu Sofiju, — Juis noteica.

— Ak tu aitasgalva, kāpēc tu neesi to jau izdarījis? — Kāders iesaucās. — Brālis, ja viņš būtu mūsu rokās, mēs drīz vien piespiestu Lauvassirdi pamest slēptuvi. Lai kur viņš slēptos, tomēr pa slepeniem ceļiem dabūtu zināt, ka esam sagūstījuši viņa brāli.

— Jā, un tad viņš parādītos, — Veders sacīja. — Atlaidiet manu brāli un ņemiet mani viņa vietā, to viņš nūdien teiktu, ja tiešām mīl brāli un grib viņu pasargāt no jauna.

Es vairs nevarēju pat raudāt, tik ļoti mani pārņēma bailes. Bet Juis piepūtās un izlikās visai varens.

— To es izdarīšu, kad pārjāšu mājās, — viņš teica. — Mazo Kaili Lauvassirdi es ievilināšu cilpā, tas nemaz nebūs grūti, izmantojot kūkas. Un tad es ievilināšu ari Sofiju, kad viņa ies brālīti glābt!

— Vai Sofija nav par tevi viltīgāka? Vai tu domā, ka varēsi viņu ievilināt? — Kāders jautāja.

— Ak jā, ak jā! — Juis atteica. — Viņa pat nezina, kas to izdarījis. Jo viņa uz mani paļaujas. Tagad viņš vai plīsa aiz apmierinājuma.

— Un tad jums būs abi divi — viņa un mazais Lau- vassirds. Cik daudz baltu zirgu Tengīls dos man, kad ieņems Ķiršu ieleju?

«Nu, to mēs vēl redzēsim,» es nodomāju. «Ak tā, Jusi, tu dosies uz mājām un ievilināsi Kaili Lauvassirdi cilpā. Bet, ja viņš vairs nebūs Ķiršu ielejā, ko tad tu darīsi?»

Šīs domas mani mazliet ielīksmoja šajā postā. Cik pārsteigts jutīsies Juis, dabūjis zināt, ka esmu pazudis?

Beī tad Juis sacīja:

— Mazais Kalle Lauvassirds, viņš ir jauks, bet nav nekāds lauva. Viņš ir visbailīgākais

knauķis. Īsts zaķa-i pastala.

Jā, to jau es pats zināju, ka nekad nespēju būt drosmīgs. Un mani nevajadzētu saukt par Lauvassirdj kā Jonatanu! Taču dzirdēt šos vārdus no nodevēja mutes bija pretīgi. Gulēdams te zemē, es kaunējos un domāju, ka man vajadzētu, vajadzētu kļūt mazliet drošsirdīgākam! Bet ne jau tagad, kad mani bija pārņēmušas tādas bailes.

Jusis beidzot bija izteicis visu. Viņam vairs nebija ar ko plātīties. Viņš piecēlās.

— Man jātiek mājās pirms rītausmas, — viņš teica.

Un Tengīla vīri viņam atgādināja pēdējo solījumu.,;

— Pielūko, lai tu tiktu galā ar Sofiju un to mazo brāli, — Veders sacīja.

— Varat uz mani paļauties, — Jusis atbildēja.

— Bet nenodariet puisēnam nekā ļauna. Es par viņu mazliet tā kā baidos!

«Paldies, to jau es pamanīju,» es nodomāju.

— Un neaizmirsti paroli, kad nāksi uz Ērkšķrožu ieleju ar ziņām, — Kāders sacīja. — Lai tu dzīvs tiktu iekšā!

— Visu varu Tengīlam, mūsu atbrīvotājam, — Jusis sacīja, — nē, to es atcerēšos dienu un nakti. Un Tengīls, viņš taču arī neaizmirsīs man doto solījumu, ko?

Viņš jau sēdēja zirga mugurā, lai dotos ceļā.

— Jusis — Ķiršu ielejas valdnieks, — viņš sacīja..

— To Tengīls man apsolīja un to taču neaizmirsīs?

— Tengīls neko neaizmirst, — Kāders atbildēja.

Un tā Jusis aizjāja. Viņš pagaisa uz tā paša ceļa, pa kuru bija atjājis, un Veders un Kāders sēdēja, sēdēja un pavadīja viņu ar skatienu.

— Viņš noderēs Katlai, kad būsīm tikuši galā ar Ķiršu ieleju, — Veders ierunājās.

Viņš to pateica tādā balsī, ka bija noprotams, ko nozīmē nokļūt Katlas alā. Par Katlu es nekā daudz nezina, tomēr nodrebēju, un man gandrīz vai bija žēl Juša, lai gan viņš bija tāds nelietis.

Ugunsurs bija izdedzis. Es cerēju, ka Veders un Kāders arī dosies ceļā. Es tik ļoti ilgojos, lai viņi pazūd, ka krūtīs man sāka sāpēt. Gluži kā slazdā iekļuvusi žurka, es ilgojos tikt projām. Ja vien es varētu izvest viņu zirgus no alas, iekams kāds nāk pēc tiem, tad varbūt marr laimētos izsprukt, es domāju, un neviens nedabūtu zināt, cik viegli viņi būtu varējuši sagūstīt Jonatana Lauvas- sirds mazo brāli.

Bet tad es dzirdēju Kāderu sakām:

— Ieiesim alā un brītiņu pagulēsim.

«Ak vai, nu man ir beigas!» es nodomāju. «Un man- ir arī vienalga, vairāk es nespēju. Lai viņi mani sagūsta, lai man pienāk gals!»

Bet tad ierunājās Veders:

— Kāpēc lai mēs gulētu? Drīz atausīs rīts. Man jau pietiek ar šiem kalniem. Es gribu atpakaļ uz Ērkšķrožu ieleju.

Kāders viņam piekrita.

— Kā vēlies! Ved zirgus ārā! — viņš teica.

Dažkārt nopietnās briesmās var izglābties, pašam

neapzinoties. Es metos atpakaļ un ierāpos vistumsākajā alas kaktā gluži kā dzīvnieks. Es redzēju Vederu ienākam alā, bet nākamajā mirklī viņš jau bija izgaisis aklajā alas tumsā un es viņu vairs neredzēju. Tikai varēju sadzirdēt, un tas bija pietiekami baismīgi. Mani viņš arī nevarēja saredzēt, taču varēja sadzirdēt manas sirds pukstus. Kā tā daudzījās, kamēr es gulēju un gaidīju, kas notiks, kad Veders divu zirgu vietā atradīs trīs!

Vederam ienākot, zirgi iebubinājās. Visi trīs, arī Fjālars. Fjālara bubināšanu es pazītu starp tūkstoš citām. Taču Veders, šis ēzelis, nedzirdēja nekādu starpību, padomājiet, viņš pat nesadzirdēja, ka alā ir trīs zirgi. Viņš izveda ārā tos divus, kas stāvēja tuvāk ieejai, — tie bija viņu zirgi, — un pats tiem sekoja.

Tiklīdz es biju palicis viens ar Fjālaru, es pietrūkos kājās un aizsedzu ar roku Fjālara purnu. Labais, labais Fjālar, klusē, es lūdzos, jo zināju, ja Fjālars tagad iebubinātos, tie tur ārā saprastu, ka kaut kas nav kārtībā. Un Fjālars, viņš bija tik gudrs! Viņš, protams, visu saprata. Tie divi zirgi bubināja ārpusē. Viņi gribēja no Fjālara atsveicināties. Bet Fjālars klusēja un neteica nekā.

Es redzēju, ka Veders un Kāders iesēdās seglos, un nav iespējams aprakstīt, cik labi es jutos. Tagad tomēr es drīz būšu brīvs un ārā no slazdiem. Es domāju.

Tad Veders sacīja:

— Aizmirsu šķiltavas.

Viņš nolēca no zirga un meklējās ap ugunskuru.

Tad viņš teica:

— To nav te. Laikam būšu tās pametis alā.

Un žurku slazdi ap mani atkal aizcirtās ar brīkšķi un nelaida vaļā. Veders ienāca alā, lai meklētu šīs nejaukās šķiltavas, un devās tieši pie Fjālara.

Es zinu, ka melot nedrīkst, bet, ja runa ir par dzīvību, tad tas jādara.

Viņam, Vederam, starp citu, ir cietas dūres, neviens vēl līdz šim mani nebija sagrabis tik cieši. Man sāpēja, un es noskaitos, gandrīz vairāk noskaitos nekā izbijos. Varbūt tāpēc es tik labi meloju.

— Cik ilgi tu tur iekšā gulēji un spiegoji? — Veders rēca, izvilcis mani no alas.

— Kopš vakar vakara, — es sacīju. — Bet es visu laiku gulēju, — es piebildu un mirkšķināju acis rīta gaismā, it kā nupat būtu atmodies.

— Ak gulēji, — Veders atcirta. — Vai tu gribi apgalvot, ka neesi dzirdējis, kā mēs te pie ugunskura tērgā- jām un dziedājām? Tikai nemelo!

Viņš laikam domāja, ka izrunājies pietiekami viltīgi, jo dziedāt viņi nedziedāja. Bet es biju vēl viltīgāks.

— Jā, es dzirdēju, ka jūs drusku dziedājāt, — es stostīdamies teicu, gribēdams viņam tikai izdabāt.

Veders un Kāders saskatījās, nu viņi droši zināja, ka esmu gulējis un itin nekā neesmu'dzirdējis.

Bet daudz neko tas man nelīdzēja.

— Vai tu nezini, ka tam, kas jāp pa šo taciņu, draud nāvessods?

Es mēģināju izlikties, ka itin nekā nezinu nedz par nāvessodiem, nedz par ko citu.

— Es vakar vakarā tikai gribēju paraudzīties mēnesnīcā, — es murmināju.

— Un tādēļ tu liki uz spēles savu dzīvību, tu mazais lapsēn? — Veders jautāja. — Kur ir tavas mājas — Ķiršu vai Ērkšķrožu ielejā?

— Ērkšķrožu ielejā, — es atteicu.

Kārlis Lauvassirds dzīvoja Ķiršu ielejā, un es būtu labāk nomiris nekā darījis viņiem zināmu, kas es esmu.

— Kas ir tavi vecāki? — Veders jautāja.

— Es dzīvoju pie ... pie vectēva, — es sacīju.

— Un kā viņu sauc? — Veders vaicāja.

— Es viņu saucu par vectētiņu, — es teicu un izlikos vēl stulbāks.

— Kur viņš dzīvo Ērkšķrožu ielejā? — Veders tinci- nāja. 4/fS j-f

— Kādā ... kādā rfiazā, baltā mājā, — es sacīju. Jo domāju, ka Ērkšķrožu ielejā ir tādas pašas

baltas mājiņas kā Ķiršu ielejā.

— To māju un vectēvu tu man parādīsi, — Veders noteica. — Kāp zirgam mugurā!

Un tad mēs jājam. Tieši tobrīd pār Nangijālas kalniem lēca saule. Debesis liesmoja sārtās liesmās, un kalnu smailes laistījās. Kaut ko skaistāku, kaut ko lieliskāku es savu mūžu nebiju redzējis. Un, ja man priekšā nebūtu Kādera un viņa zirga rumpja, es laikam gaviļētu, tā man šķita. Bet tagad es to nedarīju, ak nē, es nūdien to nedarīju!

Taciņa vijās līčloču gluži kā iepriekš. Bet drīz tā slīdēja stāvus lejup. Es sapratu, ka mēs tuvojamies Ērkšķrožu ielejai. Un tomēr es tikko spēju tam ticēt, ieraudzījis to tieši lejā savā priekšā, jo tā bija tikpat skaista kā Ķiršu ieleja un vīdēja tur rītausmā ar savām nelielajām mājiņām un sētām, un zaļajām nogāzēm, un ziedošajām ērkšķrožu skupsnām. Tur bija veseli ērkšķrožu ziedu ķekari. No augšas ieleja izskatījās kā jūra ar sārtām putām virs zaļiem viļņiem. Jā, Ērkšķrožu ieleja tai bija īstais nosaukums.

Ja nebūtu Vederu un Kādera, es šai ielejā nekad nebūtu nonācis. Jo visu Ērkšķrožu ieleju apņēma augsts | mūris, ko Tengīls bija piespiedis cilvēkiem uzcelt, lai tos paturētu mūžīgi par vergiem. Jonatans to man bija stāstījis, tāpēc es to zināju.

Veders un Kāders laikam bija aizmirsuši man pajautāt, kā es esmu izkļuvis no šās noslēgtās ielejas, un es lūdzos, lai viņiem tas neienāktu prātā. Jo ko es atbildētu?

Kā cilvēks būtu varējis pārlavīties šim mūrim pāri, turklāt vēl ar zirgu?

Tengīla vīri melnām ķiverēm galvā un zobenu un šķēpu rokās staigāja pa šo mūri, cik tālu vien varēju saredzēt. Un tikpat rūpīgi sargāja vārtus, jā, vārti bija tieši tajā vietā, kur beidzās Ķiršu ielejas taciņa.

Agrāk cilvēki vienmēr bija staigājuši no vienas ielejas uz otru, bet tagad taciņu noslēdza vārti un pa tiem varēja izklūt tikai Tengīla vīri.

Veders piedauzīja ar zobenu pie vārtiem. Tad atvērās neliels lodziņš, un vīrs kā milzis izbāza pa to galvu ārā.

— Parole! — viņš uzsauca.

Veders un Kāders iečukstēja viņam ausī slepeno paroli. Lai es to nedzirdētu. Bet tā bija lieka niekošanās, jo es taču to zināju — Visa vara Tengīlam, mūsu atbrīvotājam!

Vīrs lodziņā pavērās manī un teica:

— Bet tas tur? Kas tas tāds?

— Tas ir kāds muļķītis, kuru mēs atradām kalnos, — Kāders sacīja. — Taču tik muļķīgs viņš nepavisam nav, ja vakar vakarā izlavījies pa taviem vārtiem; ko tu par to teiksi, vecākais sargs? Manuprāt, tev vajadzētu pavaicāt savjem vīriem, kā viņi aprūpē vārtus vakaros.

Vīrs lodziņā saskaitās. Viņš atvēra vārtus. Viņš lamājās un lādējās, un negribēja mani laist iekšā, bet tikai Vederu un Kāderu.

— Prom viņu uz Katlas alu, tur ir viņa mājas, — viņš sacīja.

Bet Veders un Kāders iespītējās un sacīja, ka mani jālaižot iekšā, jo man jāpierādot, ka es neesmu melojis. Tas esot viņu pienākums pret Tengīlu, viņi sacīja.

Un ar Vederu un Kāderu priekšgalā es izjāju cauri vārtiem.

Es domāju — ja kādreiz vēl sastapšu Jonatanu, es pastāstīšu, kā Veders un Kāders palīdzējis man ieklūt Ērkšķrožu ielejā. Par to viņš varēs smieties.

Bet es nesmējos. Jo zināju, cik ļauni ir ar mani. Man jāatrod balta māja ar vectēvu, citādi es nonāksu Katlas alā.

— Jāj pirmais un rādi mums ceļu! — Veders uz- I sauca. — Tagad mēs parunāsim nopietni ar tavu vectēvu.

Es paskubināju Fjālaru un nogriezos pa taciņu, kas veda gar mūri.

Baltu māju tur bija diezgan, tieši tāpat kā Ķiršu ielejā. Bet es neuzdrīkstējos ne uz vienu norādīt, jo nezināju, kas tajā dzīvo. Es neuzdrīkstējos sacīt: «Tur dzīvo mans vectēvs.» Ja nu Veders un Kāders ieiet tur iekšā, bet mājā nav neviena vecuka? Vismaz tāda ne, kas gribētu būt mans vectēvs.

Es nūdien biju iekūlies ķibelē un jādams svīdu. Es i tik viegli biju samelojis par vectēvu, bet tagad, man likās, šī iedoma nemaz nebija laba.

Es redzēju cilvēkus, kas strādāja pie mājām, taču neviena, kas būtu bijis līdzīgs vectēvam, un es jutos aiz- ļ vien nožēlojamāk. Baismīgi bija arī skatīties uz šiem Ērkšķrožu ielejas cilvēkiem, viņi visi bija bāli, izdēdējuši un nelaimīgi, vismaz tie, kurus es jānot redzēju, pavisam citādi nekā Ķiršu ielejas iedzīvotāji. Bet mums ne- j bija Tengīla, kas mūs verdzinātu un visu mums atņemt. :

Es tikai jāju un jāju. Veders un Kāders kļuva nepacietīgi, bet es tikai jāju, itin kā dodamies uz pasaules malu.

— Vai vēl tālu? — Veders vaicāja.

— Nē, ne visai, — es atbildēju, taču neapzinājos, ko daru un ko saku. Es biju briesmīgi izbijies un tikai gaidīju, ka mani iemetīs Katlas alā.

Bet tad notika brīnums. Ticat vai neticat, bet pie kā- ; das nelielas, baltas mājiņas, tieši pie paša mūra sēdēja uz sola vecītis un baroja dūjas. Varbūt es nebūtu uzdrīkstējies to darīt, ko tagad izdarīju, ja starp pelēkajām dūjām nebūtu bijusi viena balta. Viena vienīga!

Acis man sariesās asaras, tādas dūjas es biju redzējis tikai pie Sofijas un reiz pie sava loga sensenis kādā citā pasaulē.

Tagad es izdarīju kaut ko nedzirdētu. Es nolēcu no Fjālara un traucos pie vecīša. Es metos viņa skavās un, apskāvis viņa kaklu, izmisumā čukstēju viņam ausī:

— Palīdzi man! Glāb mani! Saki, ka esi mans vectēvs!

Es tik ļoti baiļojos, jo biju pārliecināts, ka viņš, ieraudzīdams aiz manis Vederu un Kāderu ar melnajām ķiverēm galvā, mani atstums. Kāpēc lai viņš manis dēļ melotu un varbūt pat nonāku Katlas alā?

Bet viņš mani neatgrūda. Turēja mani savās skavās, un es jutu viņa mīļās, labās rokas kā aizsargu pret visu ļaunumu.

— Puisīt! — viņš teica tik skaļi, lai Veders un Kāders dzirdētu. — Kur tu tik ilgi biji? Un ko tu, nelaimīgais puisīt, esi izdarījis, ka pārrodies mājās ar kareivjiem?

Mans nabaga vectēvs! Kādu brāzienu viņš saņēma no Vедера un Kādera! Viņi tikai lamājās un lamājās, un teica — ja viņš labāk neuzmanīšot savus mazbērnus, bet ļaušot tiem klejot apkārt Nangijālas kalnos, tad viņam drīz vairs nebūšot neviena mazbērna, lai viņš to nekad neaizmirstot. Bet šoreiz lai tas paliek, viņi beidzot teica. Tad viņi aizjāja. Viņu tumšās ķiveres drīz vīdēja tikai kā melni punktiņi ielejā mūsu priekšā.

Tad es sāku raudāt. Es atrados sava vectēva skavās un tikai raudāju un raudāju. Jo nakts bija bijusi tik gara un smaga un beidzot tai pienācis gals. Mans vectēvs Jāva man palikt viņa skavās. Viņš tikai mani mazliet pašūpoja, un es vēlējos — ai, kā es vēlējos! — lai viņš būtu mans īstenais vectēvs, to es mēģināju viņam raudot pateikt.

— Nu, protams, es varu būt tavs vectēvs, — viņš sacīja. — Tikai parasti es saucos Matīss. Un kā sauc tevi?

— Kārlis Lauv... — es ierunājos. Bet tad apklusu. Kā gan es varēju būt tāds neprātis un izteikt šo vārdu Ērkšķrožu ielejā!

— Mīļais vectētiņ, man ir slepens vārds, — es teicu.

— Sauc mani par Sausiņu!

— Ak tad Sausiņš, — Matīss teica un iesmējās.

— Paklau, Sausiņ, ej virtuvē un tur pagaidi mani, — viņš piebilda. — Es tikai ievedīšu tavu zirgu stallī.

Es iegāju virtuvē. Mazā, trūcīgā virtuvē, kur atradās tikai viens galds, dīvāns, dažī krēsli un pavards. Un pie vienas sienas liela bufete.

Drīz virtuvē ienāca Matīss, un es sacīju:

— Šitāda liela bufete ir arī mūsu virtuvē, Ķirš ... Tad es apklusu.

— Mājās Ķiršu ielejā, — Matīss sacīja, un es izbijies viņā palūkojos — nu es atkal biju izteicis to, ko nevajadzēja teikt.

Bet Matīss vairs nekā nesacīja. Viņš piegāja pie loga un paraudzījās ārā. Tur viņš stāvēja ilgi, raudzīdamies ārā, it kā gribēdams pārliecināties, ka tuvumā neviena nav. Tad viņš pievērsās man un klusi teica:

— Ar šo bufeti ir kaut kas neparasts. Pagaidi, gan tu redzēsi.

Viņš piespieda plecu un pavirzīja bufeti sāņus. Aiz tās sienā bija atvere. Viņš to attaisīja, un tur bija mazītiņa telpa. Kāds tur gulēja uz grīdas. Tas bija Jonatans.

9. Es atcerējos, ka pāris reižu esmu bijis tik priecīgs kā apreibis

Es atcerējos, ka pāris reižu esmu bijis tik priecīgs kā apreibis. Vienreiz, kad biju mazs un dabūju no Jonatana ziemsvētku dāvanu — ragutiņas, kuras viņš man bija saglabājis. Un otrreiz, kad nonācu Nangijālā un lejā pie upītes atradu Jonatanu. Un tad pirmajā vakarā Bruņinieku mājā, kad jutos neprātīgi līksms. Bet itin nekas,

itin nekas nevarēja līdzināties tam, kā es jutos, kad atradu Jonatanu gulam uz grīdas Matīsa istabiņā. Podomājiet tik, cik cilvēks var justies līksms, itin kā aiz liela prieka viņā kaut kas skaļi smietos.

Es nepieskāros Jonatanam. Es viņu nemodināju. Aiz prieka es skaļi negavilēju un savaldījos. Es tikai apgūlos viņam blakām pavisam klusi un aizmigu.

Cik ilgi es gulēju? To es nezinu. Laikam gan visu dienu, tā man likās. Bet, kad atmodos, Jonatans sēdēja man blakām. Viņš tikai sēdēja un smaidīja, neviens nevar izskatīties tik jauks kā Jonatans, kad viņš smaida. Es biju domājis, ka viņam nepatiks mana atnākšana. Ka viņš varbūt jau aizmirsis, ka saucis pēc palīga. Ari man bija jāsmaida, un tā mēs tur sēdējām, lūkodamies viens uz otru, un nebildām ne vārda.

— Tu sauci pēc palīga, — es beidzot teicu.

Tad Jonatans vairs nesmaidīja.

— Kādēļ tu kliedzi? — es vaicāju.

Par to domājot, viņš jutās nelāgi. Likās, it kā viņš nemaz negribētu man to sacīt, tik klusi viņš runāja.

— Es redzēju Katlu, — viņš sacīja. — Es redzēju to, ko dara Katla.

Es negribēju viņu mocīt ar jautājumiem, turklāt man pašam bija tik daudz, ko stāstīt, vispirms par Jusi.

Jonatans tam gandrīz negribēja ticēt. Viņš nobālēja un turpat vai sāka raudāt.

— Jusis, nē, nē, ne jau Jusis, — viņš sacīja, un acīs viņam sariesās asaras. Bet tad viņš satraucās.

— Tas tūlīt jādabū zināt Sofijai!

— Kā lai to izdara? — es gudroju.

— Viena no viņas dūjām ir te, Bianka, viņa lidos atpakaļ šovakar, — viņš teica.

Sofijas dūja, tieši to es biju domājis! Es pastāstīju Jonatanam, ka tieši šās dūjas dēļ es atrodos tagad pie viņa, nevis Katlas alā.

— Tas nūdien ir brīnums, — es teicu, — ka es no visām Ērkšķrožu mājām nokļuvu tieši tajā,

kur tu atrodi. Bet, ja tur ārā nebūtu bijusi Bianka, es būtu pajājis garām.

— Bianka, Bianka, paldies, ka tu atradies tur, — Jonatans sacīja. Bet viņam vairs nebija laika manī klausīties, bija jāpasteidzas. Viņš mazliet paskrāpējās pie atveres, tik klusi kā žurka. Bet nebija ilgi jāgaida, lodziņš pavērās, un skabūzī ielūkojās Matīss.

— Un mazais Sausiņš, viņš tikai gul un gul... — Matīss ierunājās, bet Jonatans viņu pārtrauca.

— Atnes Bianku, esi tik labs! — viņš teica. — Tikko satumsīs, es viņu sūtīšu prom.

Viņš paskaidroja, kādēļ. Pastāstīja Matīsam par Jusi. Matīss pašūpoja galvu, kā to dara veci cilvēki, kad jūtas apbēdināti.

— Jusi, es jau zināju, ka tam jābūt kādam no Ķiršu ielejas, — viņš sacīja. — Tāpēc Katlas alā tagad iespundēts Orvars. Kādēļ gan pasaulē ir tādi cilvēki?!

Tad viņš aizgāja, lai atnestu Bianku, un atveri aiz mums aiztaisīja.

Jonatans bija atradis pie Matīsa labu slēptuvi. Mazs, slepens skabūzis bez loga un durvīm. Vienīgā ieeja un izeja bija atvere aiz bufetes. Te nebija nekādu mēbeļu, tikai dīvāns, kur gulēt. Un vecs raga lākturis, kas daudz maz apgaismoja skabūzi. Šā lākturīša gaismā Jonatans rakstīja vēsti Sofijai.

«Nodevēja nolādētais vārds ir Jusi Zeltgailis. Rīkojies ar viņu āši! Mans brālis ir pie manis.»

— Bianka atlidoja vakar vakarā, — Jonatans sacīja, — lai paziņotu, ka tu esi pazudis un man tevi jāmeklē.

— Iedomājies tik, Sofija sapratusi mīklu, ko es biju uzrakstījis uz virtuves sienas, — es sacīju. — Viņa- izlasījusi, kad atnākusi pie manis ar zupu.

— Kas tā bija par mīklu? — Jonatans vaicāja.

— Es viņu meklēju kalnos tālos.

Es pastāstīju, ko biju uzrakstījis.

— Es to darīju, lai Sofija neuztrauktos, — es sacīju.

Tad Jonatans iesmējās.

— «Neuztrauktos» — iedomājies! Un es? Kā tu- domā, vai man bija miers, kad es dabūju zināt, ka tu esi kaut kur Nangijālas kalnos?

Es laikam izskatījos apmulsis, jo viņš pasteidzās- mani nomierināt.

— Mazais, drosmīgais Sausiņš, tā bija liela veiksmē- un laime, ka tu atradies tur. Un vēl lielāka veiksmē un laime, ka tagad esi te!

Tā bija pirmā reize, kad mani kāds nosauca par drosmīgu, un es nedomāju, ja rīkošos arī turpmāk tāpat, tad/ varbūt mani varēs saukt par Lauvassirdi un Jusim tāpēc nebūs jāapvainojas.

Bet tad es atminējos, ko vēl biju rakstījis tur mājās uz sienas. Par kādu sarkanbārdi, kas grib dabūt baltus zirgus. Un es lūdzu Jonatanam pierakstīt vēl vienu rindiņu:

«Kārlis saka — viņš esot kļūdījies ar to sarkanbārdi.»

Es arī pastāstīju, ka Huberts mani izglābis no vilkiem, un Jonatans teica, ka viņš būšot Hubertam par to» visu mūžu pateicīgs.

Kad Ērkšķrožu ielejā bija iestājusies krēsla, mēs palaidām Bianku, un visās mājās un sētās nogāzē aiz mums dedegās gaisma. Varēja domāt, ka mājiņās cilvēki sēž un ietur labas vakariņas vai varbūt tērzē un rotaļājas ar bērniem, trallina viņiem dziesmiņas un jūtas labi. Bet mēs taču zinājām, ka tā nav. Mēs zinājām, ka viņiem gandrīz nekā nav, ko ēst, un viņi ir nevis mierīgi un līksmi, bet nelaimīgi. Tengīla vīri augšā uz mūra ar zobeniem un šķēpiem darīja visu, lai viņi tādi būtu.

Matīsa logā nedega gaisma. Māja bija tumša un tik klusa, it kā te nebūtu nevienas dzīvas dvēseles. Taču mēs tur bijām, nevis iekšā, bet ārā; Matīss stāvēja sardzē pie mājiņas pakša, un mēs abi ar Jonatanu ložņājām pa ērkšķrožu krūmiem ar Bianku rokās.

Tādi ērkšķrožu puduri bija ap Matīsa dārzu. Ērkšķro- .zes man patīk. Tās smaržo tik jauki. Nepavisam ne stipri, bet netverami. Taču es nodomāju, ka nekad vairs nevarēšu izjust ērkšķrožu smaržu bez sirds trīsām un mūžam atcerēšos, kā mēs ar Jonatanu ložņājām pa ērkšķrožu krūmiem. Tik tuvu mūrim, uz kura Tengīla vīri ieklausījās visā un pētīja katru, kas varētu saukties par Lauvassirdi.

Jonatans bija notriepis seju melnu un uzmaucis mīci pār acīm. Viņš neizskatījās pēc Jonatana, nē, pēc tāda viņš neizskatījās. -Un tomēr tas bija bīstami un apdraudēja viņa dzīvību ikreiz, kad viņš pameta slēptuvi — ūķi, kā viņš to sauca. Simtiem vīru dienu un nakti viņu meklēja, es to zināju un tiku to viņam sacījis, bet viņš tikai noteica:

— Jā, lai viņi meklē vien, tā es domāju.

Viņam bija jāpalaiž Bianka, un viņš gribēja pārliecināties, ka neviens neredz tās aizlidošanu.

Tur tiem mūra sargiem bija jāapsargā katram savs mūra gabals. Tieši aiz Matīsa sētas uz mūra šurpu turpu stampāja kāds resns vīrs, no viņa mums visvairāk bija jāsaprāt.

Bet pie pakša stāvēja Matīss, un mēs bijām vienojušies par viņa signāliem. Viņš sacīja:

— Ja es lākturi turu zemu, jūs pat elpot nedrīkstat, jo tad resnulis Dūdiķis ir pavisam tuvu. Bet, ja paceļu lākturi augšup, tad resnulis ir tur mūra līkumā un tur viņš parasti sarunājas ar citu Tengīla vīru. Tad uzmanieties un palaidiet Bianku.

Un to mēs darījām.

— Lido, lido, — teica Jonatans, — lido, mana Bianka, pāri Nangijālas kalniem uz Ķiršu ieleju! Un piesargies no nodevēja bultām!

Es gan nezināju, vai Sofijas dūjas saprot cilvēku valodu, tomēr gandrīz ticēju, ka Bianka to saprot. Viņa pieglauda knābīti pie Jonatana vaiga, it kā gribēdama viņu mierināt, un tad aizlaidās. Viņa pavīdēja tik balta krēslā, tik bīstami balta. Cik viegli viņu varēja ieraudzīt tur ta\$ Dūdiķis, kad viņa laidās pāri mūrim!

Bet viņš to neredzēja. Viņš stāvēja un tērgāja, neko ne dzirdēdams, ne redzēdams, un Matīss stāvēja sardzē un nenolaida lākturi zemāk.

Mēs redzējām, kā Bianka pazūd, un tagad es raustīju Jonatanu, jo gribēju viņu ātrā? iedabūt slēptuvē. Bet Jonatans negribēja. Vēl ne. Bija brīnumjauks vakars, gaiss bija dzidrs, un tik labi bija elpot. Jonatanam nebija nekāda prieka līst mazā, smacīgā ūķī. Neviens to nevarēja saprast labāk par mani, jo es tik ilgi biju gulējis uz virtuves dīvēna, ieslēgts tur mājās, pilsētā.

Jonatans sēdēja zālē, apņēmis ar rokām ceļgalus* un raudzījās lejup uz ieleju. Viņš sēdēja pavisam mierīgi, un varētu domāt, ka viņš iecerējis tā nosēdēt visu vakaru, lai arī cik daudz Tengīla vīru aiz viņa muguras stampātu uz mūra.

— Kādēļ tu tā sēdi? — es vaicāju.

— Tāpēc, ka man tā patīk, — Jonatans atbildēja. — Tāpēc, ka šī ieleja man patīk nokrēslī. Un dzestrais gaiss, ko es jūtu sejā, man arī patīk. Un patīk arī sātās ērkšķrozes, kas smaržo pēc vasaras.

— Man gluži tāpat, — es teicu.

— Un man patīk puķes un zāle, un koki, un pļavas, un meži, un mazi, skaisti ezeri, — Jonatans sacīja. — Un saulriets, un saullēkts, un mēness, un spožās, mirdzošās zvaigznes, un vēl kaut kas, ko es patlaban neatceros.

— Arī man tas viss patīk, — es sacīju.

— Tas patīk visiem cilvēkiem, — Jonatans teica. — Un, ja viņi vairs nekā nevēlas, vai tu vari man pateikt, kāpēc viņi to visu nevar baudīt rāmi un mierīgi, bez tāda Tengīla, kas grasās visu izpostīt?

Uz to es nevarēju atbildēt, un tad Jonatans sacīja:

— Nāc, iesim labāk iekšā!

Bet mēs tā uzreiz vis nevarējām drāzties iekšā. Vispirms mums vajadzēja noskaidrot, kā ir ar Matīsu un kur atrodas resnais Dūdiķis.

Bija satumsis. Matīss vairs nebija saredzams, tikai viņa lāktura gaisma.

— Viņš to tur augstu, tā tad Dūdiķa tur nav, — Jonatans sacīja. — Tagad nāc!

Bet, tiklīdz mēs sākām skriet, lāktura gaisma zibens ātrumā nogrima lejup, un mēs apstājāmies. Dzirdējām, ka rikšo zirgi, tad tie apstājas un kāds runā ar Matīsu.

Jonatans man viegli pagrūda no mugurpuses.

— Ej turp, ej pie Matīsa, — viņš čukstēja.

Pats viņš iemetās ērkšķrožu puduri, un es izbijies un trīsēdams gāju uz lāktura pusi.

— Gribēju tikai mazliet paelpot svaigu gaisu, — es dzirdēju Matīsu sakām. — Vakars ir tik skaists.

— Skaists vakars! Bet iet ārā pēc saulrieta draud nāves sods, vai tu to nezini? — kāda skarba balss sacīja.

— Tu gan esi nepaklausīgs, sirms vectēvs, — ierunājās cita balss. — Starp citu, kur ir tas puiselis?

— Te viņš nāk, — Matīss atbildēja, jo patlaban es pienācu viņam klāt. Es pazinu abus jātniekus, tie bija Veders un Kādērs.

— Vai tu šovakar nekāpsi kalnos, lai raudzītos mēnesnīcā? — Veders vaicāja. — Kā tad tevi sauca, tu mazais melkuli, to es tiešām nedzirdēju.

— Mani sauc tikai par Sausiņu, — es atbildēju. To es uzdrīkstējos sacīt, jo šo vārdu neviens nezināja. Ne Jusis, ne arī kāds cits, vienīgi Jonatans, es un Matīss.

— Ak tad par Sausiņu, — bilda Veders. — Paklau, Sausiņ, kā tu domā, kādēļ mēs esam te ieradušies?

Tad man likās, it kā kājas zem manis saļimtu.

«Lai iespundētu mani Katlas alā,» es nodomāju. «Viņi laikam nožēlojuši, ka palaiduši mani vaļā, un tagad ieradušies pēc manis.» Ko gan citu es varēju domāt?

— Redzi, — Kāders sacīja. — Mēs vakaros jājam apkārt pa ieleju, lai redzētu, vai-cilvēki ievēro Tengīla noteikumus. Bet tavam vectēvam tas laikam grūti saprotams, varbūt tu viņam paskaidrotu, cik ļauni klāsies gan viņam, gan tev pašam, ja jūs nepaliksiet mājā, kad iestājas tumsa.

— To tu neaizmirsti! — Veders nobrīdināja. — Citreiz, ja atradīsim tevi tur, kur tev nav jābūt, tu vairs neizspruksi, to iegaumē, Sausiņ! Vai tavs vectēvs dzīvo vaš nomirst, tas ir vienalga. Bet tu, kas esi vēl tik jauns, tu taču gribi izaugt par Tengīla vīru, vai nav tiesa?

«Par Tengīla vīru, nē, tad labāk mirt,» es nodomāju, bet teikt to neteicu. Es no visas sirds baiļojos par Jona- tanu, tādēļ negribēju viņus kaitināt un pavisam padevīgi teicu:

— Jā. Skaidrs, ka es to gribu.

— Labi, — Veders sacīja. — Tad rīt agri vari iet uz lielo tiltu, tur tu redzēsi Tengīlu, Erkšķrožu ielejas atbrīvotāju. Rīt viņš brauks zelta laivā pār mūžsenās upes straumi un apstāsies pie lielā tilta.

Viņi jau grasījās jāt prom, taču Kāders vēl pēdējā brīdī apturēja zirgu.

— Paklau, tu večuk! — viņš uzsauca Matīsam, kas turpat vai bija iegājis istabā. — Vai tu neesi redzējis kadu skaistu, gaišmatainu jaunekli, ko sauc par Lauvas- sirdi, ko?

Es turēju Matīsa roku un jutu, ka viņš nodreb, tomēr atbild gluži mierīgi:

— Nekādu Lauvassirdi es nepazīstu.

— Ak tad ne, — Kāders sacīja. — Bet, ja gadījumā- tu satiktu viņu, tad zini, kas draud tam, kurš viņu sargā» un slēpj. Nāves sods, vai to tu zini?

Tad Matīss aizvēra aiz mums durvis.

— Nāves sods te un nāves sods tur. Par to vien šie cilvēki domā, — viņš noteica.

Zirgu pakavu dipoņa tikko bija apklususi, kad Matīss atkal izgāja laukā ar lākturi. Drīz vien ienāca Jona- tans, rokas un seju viņam bija saskrambājuši ērkšķi, bet pats viņš bija priecīgs, ka nekas ļaunāks ar viņu nav noticis un Bianka aizlidojusi pāri kalniem.

Tad mēs ieturējām vakariņas. Tur Matīsa virtuvē.. Atvere bija vaļā, lai Jonatans aši varētu pazust slēptuvē,, ja kāds nāktu.

Bet vispirms mēs iegājām stallī, Jonatans un es, un pabarojām zirgus. Bija tik jauki redzēt tos abus atkal' kopā. Tie stāvēja, cieši sabāzuši galvas. Man gandrīz vai likās — tie viens otram stāsta, kas ar tiem noticis. Es abiem iedevu auzas. Jonatans it kā gribēja mani aizkavēt, bet tad sacīja:

— Jā, lai tie reiz dabū auzas! Taču te, Ērkšķrožu* ielejā, zirgiem auzas nedod.

Kad mēs iegājām virtuvē, Matīss cēla galdā zupas bļodu.

— Nekā cita mums nav, un tā ir gandrīz kā ūdens, — viņš teica. — Bet vismaz silta.

Es paraudzījies pēc savas mugursomas un atcerējos,, kas tajā ir iekšā. Kad es izvilku maizes kukuli un jēra cisku, gan vectēvs, gan Jonatans saspringa un viņu acis spulgoja. Cik jauki, ka es viņiem varēju sagādāt it kā svētku mielastu! Es nogriezu viņiem prāvas jēra ciskas šķēles, un mēs ēdām zupu un maizi, un jēra gaļu, mēs (ēdām un ēdām. Ilgu laiku neviens nebilda ne vārda, beidzot Jonatans sacīja:

— Padomā, tas tik ir ēdiens! Es gandrīz jau biju aizmirsis, kā ir, kad esi paēdis.

Es jutos apmierināts, ka esmu atnācis uz Ērkšķrožu deleju, un man tiešām kļuva aizvien labāk.

Tad man vajadzēja pastāstīt visu, kas ar mani bija noticis, kopš es biju aizjājis no mājām, un kā ar Vederu un Kādera palīdzību iekļuvis Ērkšķrožu ielejā. Lielāko tiesu es jau biju paguvis pastāstīt, taču Jonatans vēl allaž vēlējās to dzirdēt. It īpaši par Vederu un Kāderu. Viņš par šo stāstu smējās, tieši kā es to biju iztēlojies. Un arī Matīss smējās.

— Sevišķi atjautīgi viņi nav, šie Tengīla viri, — Matīss teica. — Lai gan pašiem liekas, ka tādi ir.

— Pat es viņus pievīlu! — es ieminējos. — Padomāji, ja viņi būtu zinājuši! Ka tieši šim mazajam brālim, īkuru viņi tik ļoti vēlējās sagrābt, paši pavisam viegli palīdzējuši iekļūt Ērkšķrožu ielejā.

To pateicis, es sāku gudrot. Iepriekš es par to nebiju domājis, bet tagad es vaicāju:

— Kā tu īsteni iekļuvi Ērkšķrožu ielejā, Jonatan?

Jonatans iesmējās.

— Es tajā ielēcu, — viņš atbildēja.!

— Kā tad tu ielēci... ne jau kopā ar Grimu, — es ļeicu.

— Kopā gan. Cita zirga man taču nav, — Jonatans atbildēja.

Es jau biju redzējis un zināju, kādus lēcienus Jonatans prata paveikt ar Grimu. Bet pārlēkt pāri Ērkšķrožu ielejas mūrim — tam gan neviens cilvēks nevarētu ticēt.

— Saproti, mūris toreiz vēl nebija gluži pabeigts, — Jonatans sacīja. — Ne visur. Ne vajadzīgajā augstumā. Lai gan augstums bija diezgan liels, vari man ticēt.

— Bet sargi! Vai tad neviens tevi neredzēja? — es vaicāju.

Jonatans koda maizes rikā, tad atkal iesmējās.

— Jā, man sekoja vesels bars un Grimam dibenā iešāva bultu. Bet es aizmuku, un kāds labsirdīgs zemnieks mani un Grimu paslēpa šķūnī. Un nakti mani atveda pie Matīsa. Tagad tu zini visu.

— Nē, tu nepavisam visu vēl nezini, — Matīss ierunājās. — Tu nezini, ka Jaudis šajā ielejā dzied dziesmas par šo jājienu un Jonatanu. Viņa ierašanās ir vienīgais jaukais notikums Ērkšķrožu ielejā, kopš te ielauzies Tengīls un padarījis mūs par vergiem. Jonatans ir mūsu atbrīvotājs, viņi dzied, jo viņš atbrīvos Ērkšķrožu ieleju, tam viņi tic un es arī dzan. Tagad tu zini visu.

— Visu tu nezini, — ieteicās Jonatans. — Tu nezini, ka Matīss ir slepenais Ērkšķrožu ielejas cīņas vadonis tagad, kad Orvars iespundēts Katlas alā. Viņiem vajag saukt Matīsu par atbrīvotāju, nevis mani.

— Nē, es esmu par vecu, — Matīss sacīja. — Viņam taisnība, šitam Vederam. Vai nu es dzīvoju, vai mirstu, tas ir vienalga.

— Tā tu nedrīksti runāt, jo tagad tu esi mans vectēvs, — es iebildu.

— Jā, tad gan man jādzīvo. Bet par cīņas vadītāju es vairs nederu. Vadonim jābūt jaunam. Viņš nopūtās.

— Kaut jel te būtu Orvars! Bet viņš sēž Katlas alā, kamēr Katla viņu sagrābs.

Tad es pamanīju, ka Jonatans nobālē.

— Gan mēs redzēsim, ko Katla beidzot sagrābs, — viņš nomurmināja.

Bet tad viņš sacīja:

— Tagad mums jāstrādā. Tu, Sausiņ, nezini, ka šajā istabā dienās mēs gulām, bet naktīs strādājam. Nāc, tad redzēsi!

Viņš ielīda atverē man pa priekšu, un tur es kaut ko ieraudzīju. Viņš aizmeta prom spilvenu, uz kura mēs bijām gulējuši, un izcēla pāris platu vaļīgu grīdas dēļu. Tad es tieši zemē ieraudzīju melnu caurumu.

— Te sākas mana pazemes eja, — Jonatans sacīja.

— Un kur tā beidzas? — es vaicāju, lai gan gandrīz atminēju, ko viņš sacīs.

— Tuksnesī aiz mūra, — viņš teica. — Tur tā beigsies, kad būs gatava. Vēl pāris nakšu, un es domāju, ka tad tā būs pabeigta.

Viņš ielīda caurumā.

— Bet vēl man kāds gabaliņš jāparokas, — viņš skaidroja. — Tu taču sapratīsi, ka es negribu izlīst no pazemes tieši resnā Dūdiķa deguna priekšā.

Tad viņš pazuda, un es sēdēju ilgi un gaidīju. Kad viņš beidzot parādījās, viņš grūda sev pa priekšu muldu, pilnu ar zemi. Viņš to pastiepa man, un es to izvilku pa atveri virtuvē pie Matīsa.

— Būs vairāk zemes manai druvai, — Matīss teica. — Bijuši man zirņi un pupas, ko iesēt, mans bads beigtos.

— Jā, gaidi vien, gaidi, — Jonatans sacīja. — No desmit pupām tavā druviā Tengīls paņems deviņas, vai tu esi to aizmīrsis?

— Tie sa gan, — Matīss atbildēja. — Kamēr dzīvos Tengīls, Ērkšķrožu ielejā posts un bads nebeigsies.

Tagad Matīsam vajadzēja izlavīties no mājas un izbērt muldu savā druviā, bet mani viņš apsēdināja uz sliekšņa, lai es uzmanītu. Man bija jāsvilpo, tiklīdz es pamanu kaut ko bīstamu. Man bija jāizsvilpo melodija, ko Jonatans bija man sen iemācījis, kad mēs vēl dzīvojām zemes virsū. Tajā laikā mēs bieži kopā svilpojām. Arī vakaros apgūlusies. Tāpēc es, protams, allaž varēju svilpot.

Jonatans ielīda atpakaļ caurumā, lai raktos tālāk, un Matīss aiztaisīja atveri un aizvilka tai priekšā bufeti.

— Iegaumē labi, Sausiņ, — viņš sacīja. — Nekad, nekad neatstāj Jonatanu tur iekšā, kad atvere ir vaļā un bufete atgrūsta. Iegaumē to pamatīgi, ka tu atrodi zemē, kur dzīvo un valda Tengīls.

— To es neaizmīrsīšu, — es atbildēju.

Virtuvē bija tumšs. Uz galda dega viena vienīga svece, bet Matīss to izdzēsa. u

— Nakti Ērkšķrožu ielejai jābūt tumšai, — viņš teica. — Jo te ir daudzas acis, kas vēlas redzēt to, ko tām nevajag redzēt.

Tad viņš paņēma muldu un pazuda, un es paliku stāvam atvērtajās durvīs, lai uzmanītu. Un tumšs tiešām bija, kā to vēlējās Matīss. Tumša bija istaba, un tumšas bija debesis virs Ērkšķrožu ielejas. Nemirdzēja neviena zvaigzne, arī mēness nespīdēja, un es nekā nevarēju saskatīt. Bet visas tās nakts acis, par kurām bija runājis Matīss, taču arī nekā neredzēja, un tas man bija mierinājums.

Bija drūmi un vientulīgi tā stāvēt un gaidīt un arī auksti. Matīss kavējās ilgi. Es kļuvi nemierīgs, aizvien nemierīgāks par katru aizritējušo brīdi. Kādēļ viņš nenāca? Es blenzu tumsā. Bet tagad vairs nebija tik tumšs. Pēkšņi man iešāvās prātā, ka kļuvis gaišāks. Jeb vai tikai manas acis bija pieradušas pie tumsas? Tad es to pamanīju. Mēness spiedās cauri mākoņiem. Tas bija vislaunākais, kas varēja notikt^ un es lūdzos, lai Matīss atgriežas, kamēr vēl ir tumsa, kur paslēpties. Bet bija jau par vēlu. Mēness jau mirdzēja pilnā spožumā, un mēnessstari slīdēja pār ieleju.

Un šajā gaismā es ieraudzīju Matīsu. Ieraudzīju viņu tālu nākam ar muldu starp ērkšķrožu puduriem. Satraukts es raudzījies apkārt, jo man taču bija jāstāv sardzē. Tad es ieraudzīju vēl kaut ko. Dūdiķi — resno Dūdiķi, kas, pagriezis man muguru, rāpās lejā no mūra pa virves kāpnēm.

Bija grūti svilpt, jo, kad cilvēks izbijies, svilpšana neveicas. Tomēr man kaut kā laimējās izsvilpot melodiju, un Matīss aši kā čūska pazuda ērkšķrožu pudurā.

Tad jau pie manis bija pienācis Dūdiķis.

— Kāpēc tu svilpo? — viņš ierēcās.

— Tāpēc, ka ... tāpēc, ka es to šodien tik iemācījos, — es murmināju. — Agrāk es nepratu

svilpot, bet, iedomājies, šodien es pēkšņi protu, vai gribi dzirdēt?

Es no jauna iesvilpos, bet Dūdiķis man neļāva turpināt.

— Vadzi, ciet klusu, es gan nezinu, vai svilpot ir aizliegts, tomēr man liekas, ka laikam gan. Nedomāju, ka Tengīlam tas patiktu. Starp citu, durvīm jābūt ciet, vai tu saproti?

— Vai tad Tengīlam nepatīk, ja durvis ir vaļā? — es vaicāju.

— Tu labāk nemaisies! — Dūdiķis atcirta. — Dari, kā es lieku! Bet vispirms iedod man kausiņu ūdens. Es, tur augšā uz mūra staigājot, esmu galīgi izslāpis.

Tad es iedomājos — ja nu viņš ienāk man līdzi virtuvē un tur neatrod Matīsu, kas tad notiks? Nabaga Matīss, nāves sods tam, kas naktīs staigā ārā, par to es biju diezgan dzirdējis.

— Es atnesīšu, — es aši sacīju. — Paliec te, tad es tev atnesīšu ūdeni.

Es iešāvos istabā un tumsā meklēju ūdens toveri. Es taču zināju, kurā kaktā tas stāv. Atradu arī kausiņu un piesmēlu to ar ūdeni. Tad es jutu, ka man aiz muguras kāds stāv, jā, viņš tur tumsā stāvēja tieši man aiz muguras; kaut ko baismīgāku es nebiju pieredzējis.

—< Uzdedzini gaismu! — Dūdiķis teica. — Gribu redzēt, kā izskatās šai žurku alā.

Manas rokas trīsēja, es viss trīsēju, tomēr man laimējās sveci aizdegt.

Dūdiķis paņēma kausu un dzēra. Viņš dzēra un dzēra, itin kā viņa vēderam nebūtu dibena. Tad viņš nosvieda kausu uz grīdas un savām nejaukajām ačelēm aizdomīgi skatījās apkārt. Tad viņš vaicāja tieši to, ko es no viņa biju gaidījis.

— Sitas večuks Matīss, kas te dzīvo, kur viņš ir?

Es neatbildēju. Nezināju, ko lai atbildu.

— Vai tu nedzirdi, ko es tev jautāju? — Dūdiķis atkārtoja. — Kur ir Matīss?

— Viņš gul, — es atbildēju. Kaut kas man taču bija jāsaka. / ^

— Kur tad? — Dūdiķis vaicāja.

Līdzās virtuvei bija mazs skabūzis, un tajā atradās Matīsa gulta, to es zināju. Bet es zināju arī, ka patlaban viņš tur negul. Tomēr es rādīju uz skabūža durvīm un teicu:

— Tur iekšā!

Es to nočukstēju tik klusi, ka tas tikko bija sadzirdams. Tas skanēja tik nožēlojami, ka Dūdiķis par mani skaļi smējās.

— Ar meliem tev lāgā neveicas. Pagaidi, apskatīsimies! — viņš teica.

Viņš jutās apmierināts, jo zināja, ka es meloju; viņš labprāt būtu sodījis ar nāvi Matīsu, lai par to saņemtu no Tengīla uzslavu, to gan es zināju.

— Dod man sveci! — viņš teica, un es viņam to iedevu. Es gribēju traukties projām, satvert Matīsu un teikt, lai viņš bēg, iekams nav par vēlu. Taču es nespēju pakustēties no vietas. Es tikai stāvēju tur un jutos ļoti slikti, tik izbijies es biju.

Dūdiķis to redzēja, un tas viņam sagādāja baudu. Viņam nebija jāsteidzas, ak nē, viņš pat smīkņāja un vilcinājās, lai mani vēl vairāk izbaidītu. Bet, kad viņš bija diezgan izsmīkņājis, viņš sacīja:

— Panāc šurp, puis, un parādi, kur večuks Matīss
gultā

Viņš atspēra ar kaju durvis vaļā un pagrūda mani, tā ka es saknupu uz augstā sliekšņa. Tad viņš uzrāva mani augšā un stāvēja manā priekšā, sveci turēdams rokā.

— Nu, melkuli, rādi! — viņš uzkliedza un pacēla sveci, lai apgaismotu skabūzi.

Es neuzdrīkstējos pakustēties, pacelt acis uz augšu, vēlējos, kaut manis nebūtu, ak, cik es biju izmisis!

Bet tad šajā posta brīdī es izdzirdu Matīsa pikto balsi:

— Kas noticis? Vai cilvēkam pat nakti neļaus gulēt mierīgi?

Es pacēlu acis, jā, un ieraudzīju Matīsu, viņš tur sēdēja savā gultā istabiņas vistumšākajā kaktā un mirkšķināja acis pret gaismu. Mugurā viņam bija tikai kreklis un mati izspūruši, it kā viņš ilgi būtu gulējis. Un tur pie atvērtā loga pret sienu bija atslieta mulda. Tiešām mans jaunais vectēvs bija žigls kā ķirzaka.

Bet Dūdiķa man gandrīz vai bija žēl. Nekad nebiju redzējis muļķīgāka izskata cilvēku par viņu, kā viņš tur tagad stāvēja un blenza uz Matīsu.

— Es ienācu, lai dabūtu maķenīt ūdeni, — viņš īgni sacīja. —

— Ūdeni, jā, tas nu gan ir smalki, — Matīss atbildēja. — Vai tu nezini, ka Tengīls aizliedzis jums ņemt no mums ūdeni? Viņš domā, ka mēs jūs noindēsim. Un, ja tu vēlreiz nāksi un man traucēsi gulēt, es to tiešām izdarīšu.

Es nesapratu, kā viņš kaut ko tādu uzdrīkstas sacīt Dūdiķim. Bet varbūt tieši tā vajag runāt ar Tengīla vīriem. Dūdiķis tikai kaut ko noburkšķēja un aizgāja uz savu mūri.

10. Agrāk nekad nebiju redzējis nevienu īsti nežēlīgu cilvēku, līdz ieraudzīju Karmanjakas Tengīlu.

Agrāk nekad nebiju redzējis nevienu īsti nežēlīgu cilvēku, līdz ieraudzīju Karmanjakas Tengīlu. i Viņš pārbrauca pār mūžsenās upes straumi zelta laivā, un es tur stāvēju un gaidīju kopā ar Matīsu.

Mani aizsūtīja Jonatans. Viņš gribēja, lai es redzētu i Tengīlu. «Jo tad tu labāk sapratīsi, kāpēc cilvēki te ielejā vergo, cieš badu un mirst ar vienu vienīgu domu — redzēt savu ieleju atkal brīvu.»

Tengīla pils atradās augstu mūžsenos kalnos. Tur viņš dzīvoja. Tikai dažreiz viņš pārbrauca pāri upei uz Ērkšķrožu ieleju, lai ļaudīs modinātu baismas un neviens neaizmirstu, kas viņš tāds ir, un lai ļaudīs nesapņotu par brīvību, Jonatans teica.

Sākumā es neredzēju gandrīz itin nekā. Manā priekšā stāvēja tik daudz Tengīla kareivju. Vesela virkne, un tie visi apsargāja Tengīlu, kamēr viņš atradās Ērkšķrožu ielejā. Viņš laikam baidījās, tā man liekas, jo no kādas slēptuves varēja izšauties bulta. Tirāni vienmēr baidoties, tā sacīja Jonatans. Un Tengīls bija viens no visļaunākajiem tirāniem.

Nē, sākumā mēs nekā neredzējām — ne Matīss, ne es. Bet tad man ienāca prātā, kā lai rīkojas. Man priekšā stāvēja daži Tengīla kareivji platiem pleciem un plati ieplestām kājām. Es nometos uz vēdera aiz tā, kas stāvēja visplatāk ieplestām kājām, un skatījos viņa kājām cauri.

Taču Matīsu es nespēju piedabūt tā rīkoties.

— Galvenais, ka tu redzi, — viņš sacīja. — Un lai tu nemūžam neaizmirstu to, ko šodien te redzi.

Un es redzēju. Lielu, skaistu, apzeltītu laivu, kas tuvojās pa upes straumi, un melni ģērbtus vīrus, kuri airēja. Airu bija daudz, es nespēju tos pat saskaitīt, un tie mirdzēja saulē, kad cēlās virs ūdens. Vīriem vajadzēja airēt spēcīgi. Straume draudēja laivu aizvilkt līdzi. Varbūt kaut kur lejāk gāzās ūdenskritums, jo man šķita, ka es dzirdu tālāk stipru ūdens šalkoņu.

— Tu dzirdi Karmas ūdenskritumu, — Matīss man sacīja, kad es viņam par to pajautāju. — Tā_ ir mūsu Karmas ļaužu dziesma, šūpla dziesma te, Ērkšķrožu ielejā, un bērni to klausāspirms aizmigšanas.

Es iedomājos bērnus Ērkšķrožu ielejā. Te upes krastmalā viņi laikam gan bija skraidelējuši un rotaļājušies, plūncājušies pa ūdeni un līksmojuši. Tagad viņi to vairs nevarēja darīt. Vainīgs bija mūris — nolāpītais mūris, kas apjoza visu ieleju. Visā garajā mūrī bija tikai divi vārti: lielie vārti, kā tos sauca, pa kuriem es biju ienācis pie tilta, un vēl vieni te pie upes, kur patlaban bija piesieta Tengīla laiva. Vārtus nule bija atvēruši Tengīlam par godu, un es caur kareivja kājām redzēju tiltu un Tengīla melno ērzeli, kas tur gaidīja, mirdzošiem kā zelts segliem un mirdzošām kā zelts pavadām. Es redzēju, kā Tengīls panācās uz priekšu un, uzkāpis zirga mugurā, jāja pa vārtiem iekšā, piepeši viņš bija man pavisam tuvu, un es redzēju viņa ļaunās acis un cietsirdīgo seju. Negants kā čūska, Jonatans bija teicis, un tāds viņš tiešām izskatījās — nežēlīgs un asinskārs. Viņa tērps bija sarkans kā asinis, arī ķivere bija kā asinīs mērcēta. Viņš blenza tieši uz priekšu, cilvēkus viņš neredzēja, un likās, it kā pasaulē būtu tikai Tengīls — Karmanjakas Tengīls, jā, viņš bija šausmīgs.

Visiem Ērkšķrožu ielejas iedzīvotājiem bija pavēlēts ierasties pie pilsētiņas tilta. Tur Tengīls viņus uzrunās. Mēs ar Matīsu, protams, arī atnācām.

Tas bija jauks, neliels tirgus laukums, ko apņēma skaistas, vecas mājas. Tur Tengīla priekšā bija sanākuši visi Ērkšķrožu ielejas iedzīvotāji, kā Tengīls bija pavēlējis. Viņi stāvēja, klusēja un tikai gaidīja, bet — ak vai! — cik skaidri bija redzams viņu sarūgtinājums un bēdas! Tieši šajā tirgus

laukumā viņi agrāk bija jutušies tik labi. Te viņi, bez šaubām, bija dejojuši, spēlējuši un dziedājuši vasaras vakaros vai varbūt sēdējuši uz sola krodziņa priekšā un zem liepām tērzējuši cits ar citu.

Te auga divas sirmas liepas, un Tengīls bija iejājis starp tām un apstājies. Viņš joprojām sēdēja zirga mugurā un blenza pār tirgus laukumu uz cilvēkiem, bet nevienu no viņiem neredzēja, par to es biju pārliecināts. Viņam blakām bija viņa padomnieks, ko sauca par Pjuķu, to man pastāstīja Matīss. Pjukam bija balts zirgs, gandrīz tikpat skaists kā Tengīla melnis; tā viņi abi sēdēja savos zirgos kā divi varasvīri un tikai blenza uz priekšu. Viņi sēdēja zirgos ilgi. Ap viņiem sardzē stāvēja kareivji. Tengīla vīri melnās ķiverēs, melnos mēteļos, kailiem zobeniem rokās. Varēja redzēt, ka viņi svīst, jo saule bija pacēlusies augstu pie debesīm un diena bija karsta.

— Kā tu domā, ko Tengīls teiks? — es vaicāju Matīsam.

— Ka viņš ar mums nav apmierināts. Citu viņš nekad nesaka, — Matīss atbildēja.

Taisnību sakot, Tengīls - nemaz nerunāja, viņš taču nevarēja runāt ar vergiem. Viņš tikai runāja ar Pjuķu, un Pjuks paziņoja, cik neapmierināts ir Tengīls ar Ērkšķrožu ielejas iedzīvotājiem. Viņi slikti strādā un aizstāvēt Tengīla ienaidniekus.

— Lauvassirds vēl nav atrasts. Mūsu žēlīgais firsts tāpēc nav apmierināts, — Pjuks teica.

— Jā, to es saprotu, to es labi saprotu, — es dzirdēju kādu blakām murminām. Tur stāvēja nožēlojams, skrandains ubags. Mazs večuks pinkainiem matiem un pelēku, pinkainu bārdu.

— Mūsu žēlīgā firsta pacietībai drīz būs gals, — Pjuks sacīja. — Viņš sodīs Ērkšķrožu ieleju bargi un bez žēlastības.

— Jā, viņš rīkosies pareizi, viņš rīkosies pareizi, — večuks man blakām burkšķēja, un es sapratu, ka viņš laikam ir plānprātīgs, tāds, kam trūkst saprāta.

— Taču, — Pjuks atsāka, — savā lielajā labsirdībā mūsu žēlīgais firsts vēl kādu laiciņu nogaidīs ar šo sodu un ir pat izolījis atalgojumu. Tas, kurš notvers Lauvassirdi, saņems divdesmit baltus zirgus.

— Tad es šo lapsēnu nosperšu, — večuks teica un iedunckāja man sānus. — Divdesmit baltus zirgus es tad saņemšu no mūsu žēlīgā firsta, ak, tā ir laba maksa par tādu mazu lapsēnu.

Es noskaitos un labprāt būtu viņu iekaustījis. Lai gan viņš bija plānprātīgs, tomēr tik mulķīgi runāt viņam neklājās.

— Vai tev pavisam nav sajēgas? — es pačukstēju viņam, un viņš iesmējās.

— Nē, daudz vis nav, — viņš atbildēja. Tad viņš ielūkojās man tieši sejā, un es redzēju viņa acis. Tik skaistas un mirdzošas acis bija vienīgi Jonatanam.

Tiesa kas tiesa, viņam nav nekādas sajēgas! Kā viņš uzdrīkstējās nākt uz šejieni un stāvēt tieši Tengīla deguna priekšā! Lai gan neviens, protams, nevarēja viņu pazīt. Pat Matīss pazina Jonatanu tikai tad, kad tas papliķēja viņa muguru un teica:

— Vecais vīrs, vai mēs jau agrāk neesam redzējušies?

Jonatanam patika pārgērbties. Vakaros viņš virtuvē spēlēja man priekšā teātri. Toreiz, kad mēs dzīvojām zemes virsū. Viņš nūdien prata izgērbties kā spoks un uzjautrināt. Dažreiz es tā smējos, ka man apsāpējās vēders.

Bet patlaban te, Tengīla klātbūtnē, tas bija gandrīz nekaunīgi.!

— Arī man vajadzēja redzēt, kas šeit notiek, — viņš čukstēja un nu vairs nesmējās. Nebija jau arī par ko smieties.

Tengīls pavēlēja visiem Ērkšķrožu ielejas vīriem nostāties verzē viņam priekšā un ar nejauku rādītājpirkstu norādīja uz visiem tiem, kuri jāpārved pāri upei uz Kar- manjaku. Es zināju, ko tas nozīmē, Jonatans to bija man stāstījis. Neviens no tiem, uz kuriem bija norādījis Tengīls, dzīvs vairs neatgriezīsies. Viņiem būs jāvergo Kar- manjakā un jāstiepj akmeņi nocietinājumam, ko Tengīls bija

pavēlējis uzcelt augstu jo augstu mūžsenajos kalnos. Tam bija jābūt tādām cietoksnim, ko neviens ienaidnieks nespēs iekarot, un tur nežēlīgais Tengīls sēdēs gadu no gada un beidzot jutīsies drošībā. Bet, lai uzceltu šādu nocietinājumu, bija nepieciešams daudz vergu, un vergot viņiem bija jāvergo tik ilgi, kamēr viņi saļims.

«Un tad viņus dabū Katla,» Jonatans bija teicis. To atceroties, es pat saules siltumā nodrebēju. Tomēr Katla manā uztverē bija tikai nosaukums, nekas vairāk.

Kamēr Tengīls rādīja ar pirkstu, tirgus laukumā valdīja klusums. Tikai augstu kokā virs viņa mazs putniņš dziedāja un vīteroja tik skaisti. Šis putniņš, protams, nezināja, ko Tengīls tur zem liepām izrīko.

Taču skanēja arī raudas. Cik skumji bija noklausīties šais raudās, tur raudāja sievas, kas bija zaudējušas vīrus, un bērni, kuri nekad vairs neredzēs tēvu. Starp citu, raudāja visi. Arī es. [

Tengīls nedzirdēja raudas. Viņš tikai rādīja un rādīja, un briljants rādītājpirkstā iemirdzējās ikreiz, kad viņš kādu bija nolēmis nāvei. Tas bija briesmīgi, viņš notiesāja uz nāvi cilvēkus, tikai norādīdams ar rādītājpirkstu.

Bet viens no šiem cilvēkiem, dzirdot savu bērnu raudas, acīmredzot sajuka prātā. Viņš pēkšņi izlauzās no ierindas, iekams kāds kareivis bija paguvjis viņu aizturēt, un aizbrāzās pie Tengīla.

— Tirāns! — viņš kļiedza. — Reiz arī tev būs jāmirst, vai par to tu esi domājis?

Tad viņš uzspļāva Tengīlam.

Tengīlam pat vaibsts nepakustējās. Viņš tikai ar roku deva zīmi, un kareivis, kas stāvēja viņam tuvāk, pacēla zobenu. Es redzēju, kā zobens saulē iezaigojas, bet tai pašā brīdī Jonatans satvēra manu galvu un piespieda to sev pie krūtīm, viņš paslēpa manu seju, lai es nekā neredzētu. Bet es jutu vai varbūt dzirdēju, kā Jona- tana krūtis raustās elsās. Un, kad mēs gājām mājup, viņš raudāja. Parasti viņš to nedarīja.

Tajā dienā Ērkšķrožu ielejā sēroja. Visi sēroja. Visi, vienīgi Tengīla kareivji ne. Gluži otrādi, viņi līksmoja, kad Tengīls ieradās Ērkšķrožu ielejā, jo tad viņš saviem vīriem rīkoja dzīrēs. Tikko asinis bija paguvušas nožūt, kad laukumā nolika lielas, ar alu pildītas mucas un uz iesmiem cepa veselus sivēnus; pār Ērkšķrožu ieleju slīga smaga smārde, un Tengīla vīri ēda un dzēra, un cildināja Tengīlu, kas viņiem sniedzis tādus gardumus.

— Tie ir Ērkšķrožu ielejas sivēni, kurus viņi aprij, šie bandīti, un Ērkšķrožu ielejas alus, ko viņi dzer, — Matīss sacīja.

Tengīls pats dzīrēs nepiedalījās, beidzis norādīt vīrus, kas sodāmi, viņš aizbrauca pa straumi atpakaļ.

— Tagad viņš apmierināts sēž savā pilī un domā, ka iebaidījis Ērkšķrožu ielejas iedzīvotājus, — Jonatans sacīja, kad mēs devāmies mājup. — Viņam droši vien liekas, ka te ir tikai iebiedēti vergi un nekas vairāk.

— Šajā ziņā viņš alojas, — Matīss bilda. — Tengīls nekad nesapratīs, ka nevar pakļaut cilvēkus, kas cīnās par brīvību un tā turas kopā kā mēs.

Mēs pagājām garām nelielai mājiņai, ko apņēma ābeles, un Matīss sacīja:

— Tur dzīvoja tas, kuru nupat nogalināja.

Uz mājiņas sliekšņa sēdēja sieviete. Es viņu pazinu, tā bija tā pati, kas kļiedza, kad Tengīls bija norādījis uz viņas vīru. Patlaban viņa sēdēja ar dzirklēm rokās un grieza nost savus garos, gaišos matus.

— Ko tu dari, Antonij? — Matīss vaicāja. — Ko tu darīsi ar saviem matiem?

— Darīšu lokam stiegras, — Antonija atbildēja.

Vairs viņa nekā nesacīja. Taču es nemūžam neaiz-

mirsīšu^ kādas izskatījās viņas acis, kad viņa to sacīja.

— Ērkšķrožu ielejā piespriests daudz nāves sodu, — Jonatans sacīja. — Bet visbīstamāk ir turēt ieroci, tas ir visstingrāk aizliegts. Tengīla kareivji bieži apstaigā mājas un sētas un meklē paslēptos šaujamos lokus, zobenus un šķēpus. Bet viņi nekad nekā nav atraduši. Tomēr nav nevienas mājas, nevienas sētas, kur nebūtu paslēpti vai netiktu kaldināti ieroči cīņai, kas galu galā uzliesmos, — Jonatans teica.

Tengīls bija apsolījis baltus zirgus arī tiem, kas uzrādīs ieroču slēpējus.

— Cik vientiesīgi! Vai tiešām viņš domā, ka Ērkšķrožu ielejā atradīsies kaut vai viens vienīgs nodevējs! — Matīss sacīja.

— Nē, tikai Ķiršu ielejā ir tāds, — Jonatans skumji piebilda. Es taču zināju, ka man blakām soļo Jonatans, tomēr man bija grūti, kad es redzēju viņu ar šādu bārdu, ģērbusos skrandās.

— Jūs nav redzējis to cietsirdību un apspiešanu, ko esam pieredzējuši mēs, — Matīss sacīja. — Citādi viņš nekad nebūtu rīkojies tā, kā rīkojās.

— Nez kas Sofijai ir padomā? — Jonatans ieminējās. — Diez vai Bianka tur nonākusi dzīva?

— Cerēsim no visas sirds, ka tā noticis, — Matīss teica. — Un Sofija jau notvērusi Jusi.

Nonākuši pie Matīsa sētas, mēs ieraudzījām, ka zālē gul resnais Dūdiķis un spēlē kauliņus ar diviem citiem Tengīla vīriem. Viņiem laikam bija brīvdiena, jo viņi ērkšķrožu krūmos nogulēja visu pēcpusdienu, to mēs redzējām pa virtuves logu. Viņi spēlēja kauliņus, ēda speķi un dzēra alu, ko spaiņos bija atnesuši no tirgus laukuma. Drīz vien viņi vairs nespēja paspēlēt. Viņi ēda tikai speķi un dzēra alu. Un tad vairs ne ēda, ne dzēra, bet kā vaboles ložņāja cits apkārt citam. Beidzot viņi visi četri aizmiga.

Ķiveres un mēteļi mētājās zālē, kur viņi tos bija nometuši. Tādā siltā dienā neviens nevar dzert alu ar tik biezu mēteli mugurā.

— Ja Tengīls to zinātu, viņš liktu tos nopērt, — Jonatans sacīja.

Viņš aši pazuda pa durvīm ārā, un, iekams es paguvu izbīties, viņš jau bija atpakaļ ar mēteli un ķiveri rokās.

— Ko tu ar šiem draņķiem iesāksi? — Matīss vaicāja.

— To es vēl nezinu, — Jonatans atbildēja. — Bet var pienākt brīdis, kad man tie būs vajadzīgi.

— Var pienākt arī tāds brīdis, kad tevi šo lietu dēļ apcietinās, — Matīss sacīja.

Jonatans norāva bārdu un skrandas, uzvilka mēteli un uzlika galvā cepuri, un tur nu viņš stāvēja gluži kā Tengīla vīrs. Cik tas bija pretīgi! Matīss notrīsēja un lūdza šos draņķus paslēpt.

Un Jonatans to darīja.

Tad mēs apgūlāmies un nogulējām visu dienu, tāpēc es nezinu, kas notika, kad resnais Dūdiķis un viņa biedri atmodās un mēģināja noskaidrot, kuram pazudis mētelis un ķivere.

Matīss arī gulēja, bet pēkšņi atmodies, kā viņš vēlāk stāstīja, kad no ērkšķrožu krūmiem izdzirdējis kliezienus un lāstus.

Naktī mēs atkal rakām pazemes eju.

— Un kas notiks tālāk? — es vaicāju.

— Tālāk notiks tas, kādēļ es šeit esmu ieradies, — Jonatans sacīja. — Varbūt man nelaimēsies, tomēr visādā ziņā tas jāpamēģina. Jāatbrīvo Orvars.

— Tikai ne bez manis, — es teicu. — Tu mani vairs nepametīsi. Lai kur tu ietu, es tev sekošu.

Viņš ilgi manī noraudzījās un pasmaidīja.

— Ja tu tā gribi, tad gribu arī es, — viņš sacīja.

11. Lielie spēka gabali un daudzās alus mucas uzmundrināja visus Tengīla kareivjus

Lielie spēka gabali un daudzās alus mucas uzmundrināja visus Tengīla kareivjus, un viņi, protams, gribēja arī dabūt divdesmit baltus zirgus. Viņi meklēja Jonatanu, kā vien varēja. Sākās okšķerēšana no rīta līdz vakaram, visai drīz tika izmeklēta ikviena māja, ikviens ielejas ūķis. Jonatanam bija jāpaliek paslēptuvē, kamēr viņš vai nosmaktu.

Veders un Kāders jādelēja apkārt un lasīja skaļā balsī ziņojumus par manu brāli. Reiz arī es dabūju noklausīties ziņojumu par «Tengīla naidnieku Jonatanu Lauvassirdi, kas nelikumīgi ticis mūrim pāri un vēl joprojām atrodas nezināmā vietā Ērkšķrožu ielejā». Viņi aprakstīja, kāds Jonatans izskatās. Viņš esot «neparasti skaists jauneklis gaišiem matiem un tumši zilām acīm, slaida auguma» — tā viņi sacīja, un tā Juis bija aprakstījis Jonatanu, man šķiet. Un atkal es dabūju dzirdēt, ka nāvēssods draud tam, kas slēpj Lauvassirdi, un atalgojumu saņems tas, kurš viņu nodos.

Kamēr Veders un Kāders jādelēja apkārt, šo ziņojumu bazūnēdami, Matīsa sētā ieradās cilvēki, lai atvaļinātos no Jonatana un pateiktos viņam par visu, ko viņš darījis viņu labā. Bija vēl kaut kas, ko es nezināju.

— Mēs tevi nemūžam neaizmirsīsim, — viņi teica ar asarām acīs; viņi bija atnesuši arī maizi, lai gan pašiem tikko kā pietika, ko graužt.

— Maize tev ir nepieciešama, jo tu dodies grūtā un bīstamā ceļā, — viņi sacīja un, to teikuši, steidzās projām, lai pagūtu noklausīties Vadera un Kādera runas.

Arī Matīsa sētā ieradās kareivji. Izbijies es sēdēju virtuvē uz krēsla, kad viņi ienāca, un neuzdrīkstējos pakustēties. Bet Matīss izturējās braši.

— Ko jūs meklējat? — viņš vaicāja. — Ak to Lauvassirdi, man liekas — tāda nemaz nav. To jūs paši esat izdomājuši, lai varētu ložņāt apkārt un vandīties cilvēku mājokļos.

Jā, viņi tiešām vandījās. Sāka ar iekšējo istabu. Tur viņi izvandīja visas gultas drēbes un nosvieda uz grīdas. Pēc tam izrakņāja skapi, izcēla ārā visu, kas tur atradās; tā gan bija mulķība. Vai tiešām viņi domāja, ka Jonatans guļ skapī?

— Varbūt jūs gribat paskatīties arī mazmājiņas podā? — Matīss jautāja. Tad viņi saskaitās.

Pēc tam viņi ienāca virtuvē un ņemās gar bufeti; es sēdēju krēslā un jutu, ka mani pārņem naidis. Tieši šajā vakarā mēs taču gribējām pamest ieleju, Jonatans un es, un es domāju — ja viņi atrod Jonatanu, ko es tad darīšu! Tas nedrīkst notikt, ka viņi apcietina Jonatanu pašā pēdējā brīdī Ērkšķrožu ielejā.

Matīss bija piebāzis bufeti ar vecām drānām, aitas vilnu un visādām grabažām, lai noslāpētu visas skaņas, kas varētu nākt no paslēptuves, un viņi visu šo dražu izmeta uz virtuves grīdas.

Un tad! Tad es jau grasījos kliegt, lai visa māja sagāztos, jā, jo viens no viņiem pielika plecu pret bufeti, lai pagrūstu to sāņus. Taču no manas mutes nenāca ne skaņa. Es sēdēju kā sastindzis uz krēsla un viņu tikai nīdu, nīdu itin visu viņā, viņa raupjās rokas un tuklo

pakausi, un kārpju uz pieres. Es nīdu viņu, jo zināju, ka tagad viņš pamanīs slēptuves spraugu, un tas nozīmēja Jonatana galu.

Tad tomēr atskanēja kliedziens. Kļiedza Matīss.

— Redziet, tur deg! — viņš kļiedza. — Vai Tengīls līcis, lai jūs dedzināt mājas?

Es nezinu, kā tas bija noticis, bet tā bija, kā Matīss teica. Uz virtuves grīdas dega aitas vilna, un kareivji pūlējās nodzēst uguni. Viņi lēkāja un mīņājās, un lādējās, un kļiedza, un beidzot uzgāza ugunij

visu ūdens mucu. Un tā ugunsgrēks tika apdzēsts, iekams vēl nebija lāgā sācijas. Taču Matīss bārās un nikni bruka virsū kareivjiem.

— Vai jums paurī ir vēl kāda sajēga? — viņš rājās. — Nevar taču mest vilnu uz grīdas tieši pie paša pavarda, kur uguns sprakšķ un liesmo.

Tas ar kārpu kļuva gluži negants.

— Ciet klusu, veci! — viņš iesaucās. — Citādi es tev aizbāzīšu muti.

Bet Matīss neļāvās iebaidīties.

— Savediet te visu kārtībā, — viņš sacīja. —• Redziet, kā te izskatās! Kā cūku kūti!

Tieši tā vajadzēja rīkoties, lai dabūtu viņus projām.

— Savu cūku kūti vari iztīrīt pats, veci, — noteica tas ar kārpu un pirmais izgāja pa durvīm ārā. Citi viņam sekoja. Un durvis aiz sevis viņi atstāja līdz galam vaļā.

— Viņiem nav nekādas sajēgas, — Matīss sacīja.

— Kāda laime, ka sāka degt, — es teicu. — Iedomājieties, kāda laime Jonatanam!

Matīss pūta uz pirkstu galiem.

— Jā, dažreiz mazi ugunsgrēki labi noder, — viņš teica. — Lai gan, raujot ar pirkstiem kvēlojošās ogles no pavarda, var apdedzināties.

Taču rūpēm vēl nebija gala, kaut arī es tā biju domājis.

Viņi meklēja Jonatanu arī stallī, pēc tam tas ar kārpu ienāca virtuvē pie Matīsa un teica:

— Tev ir divi zirgi, veci! Nevienam Ērkšķrožu ielejā nav tiesības turēt divus zirgus, tev tas ir zināms! Mēs' atsūtīsim no aizupes šovakar vienu vīru. Viņš paņems to zirgu ar balto zvaigzni pierē, tas tev jāatdod Tengīlam.

— Bet tas ir zēna zirgs, — Matīss iebilda.

— Ak šitā! Taču nu tas ir Tengīla.

Tā viņš sacīja, šis kareivis. Un es raudāju. Tieši šovakar mēs abi ar Jonatanu gribējām doties projām no Ērkšķrožu ielejas. Garā pazemes eja bija pabeigta. Tikai tagad es iedomājos, kā mēs, mīļā pasaulīt, dabūsim pa to ārā Grimu un Fjālaru? Viņi taču neprata rāpot pa pazemes eju. Šitāds stulbenis es biju, ka to nesapratu agrāk! Zirgi mums jāatstāj pie Matīsa. Vai jau tā nebija bēdu diezgan? Kāpēc jāklūst vēl nelāgāk? Tengīls dabūs Fjālaru, kā gan mana sirds nesalūza, to dzirdot!

Vīrs ar kārpu izvilka no kabatas nelielu koka dēlīti un turēja to Matīsam pie deguna.

— Te! Te tu uzrakstīsi savas mājas zīmi! — viņš sacīja.

— Kādēļ man tas jādara? — Matīss vaicāja.

— Tas nozīmē, ka tu ar prieku atdod Tengīlam vienu zirgu.

— Es nu gan nekādu prieku nejūtu, — Matīss atcirta.

Bet tad kareivis piegāja viņam klāt ar kailu zobenu.

— Nē, tu jūti to, — viņš sacīja. — Tu jūti lielu prieku, un te tu uzliksi savas mājas zīmi! Šo dēlīti tu iedosi tam, kas atnāks no Karmanjakas pēc zirga. Jo Tengīls vēlas pierādījumu, ka tu zirgu atdod labprātīgi, vai saproti, vecais? — viņš noteica un tā pagrūda Matīsu, ka tas gandrīz vai apgāzās.

Ko Matīss varēja darīt? Viņš uzrakstīja savas mājas zīmi, un kareivji aizgāja, lai meklētu Jonatanu citās vietās.

Tas bija mūsu pēdējais vakars pie Matīsa. Pēdējo reizi mēs sēdējām pie viņa galda, un pēdējo reizi viņš mums pasniedza zupu. Mēs visi trīs bijām noskumuši. Visvairāk es. Es raudāju. Fjālara dēļ. Un Matīsa dēļ. Viņš taču bija turpat vai kļuvis mans vectēvs, un tagad man viņš jāatstāj. Raudāju arī tāpēc, ka biju tik mazs un bailīgs un nekā nevarēju izdarīt, kad bija ieradušies šitādi kareivji un grūstīja manu vectēvu.

— Ja vien es zinātu paroli!

— Kādu paroli? — es vaicāju.

— Izejot vai ienākot pa lielajiem vārtiem, jāsaka parole, vai tu to nezināji? — Jonatans brīnījās.

— Jā, to es zināju, — es atteicu. — Un, starp citu, zinu arī šo paroli. Visa vara Tengīlam, mūsu atbrīvotājam; es dzirdēju, ka Jusis to sacīja.

Jonatans blenza manī. Ilgu laiku viņš tikai blenza, bet tad sāka smieties.

— Sausiņ, tu man patīc, vai tu to nezini? — viņš sacīja.

Es nesapratu, kapec viņš ta priecājās par paroli, jo viņš taču neies ārā pa lielajiem vārtiem. Bet arī es šajās bēdās kļuvu priecīgāks, ka biju varējis ar tādu nieku uzjautrināt Jonatanu.

Matīss bija iegājis istabā, lai to sakārtotu, un Jonatans traucās aiz viņa. Tur iekšā viņi klusi sarunājās. Daudz nekā es nesadzirdēju, tikai to, ko teica Jonatans:

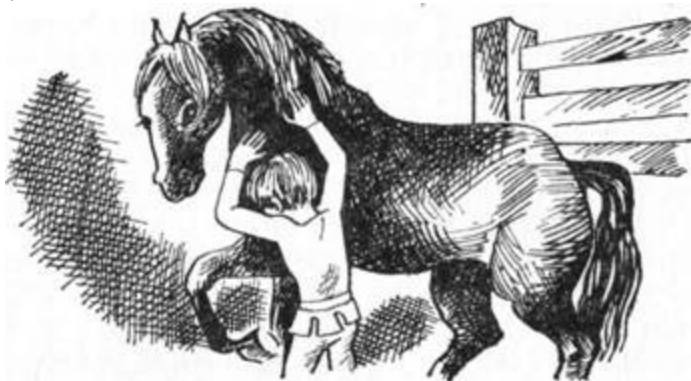
— Ja man nelaimēsies, tu parūpēsies par manu brāli.

To teicis, viņš atgriezās pie manis.

— Tagad paklausies, Sausiņ, — viņš sacīja. — Es paņemšu somu un iešu pirmais. Tu paliksi pie Matīsa, kamēr kaut ko no manis dzirdēsi. Tas ieilgs, jo man iepriekš šis un tas jānokārto.

Ai, kā man tas nepatika! Es nekad nevarēju ciest, ja bija jāgaida Jonatans. It īpaši, ja man pa to laiku vajadzēja bailoties, un šoreiz es bailojos. Ej nu sažini, kas ar Jonatanu var notikt viņpus mūra. Un ko viņš bija nodomājis darīt, ka varēja arī nelaimēties?

— Tu nebaidies, Sausiņ, — Jonatans bilda. — Tagad tu esi Kārlis Lauvassirds, to iegaumē!

Tad viņš aši atvadījās no Matīsa un manis un ielīda slēptuvē. Mēs redzējām, kā viņš pazūd pazemes ejā. Viņš pamāja, pēdējā zīme bija šis rokas mājiens mums.

Un tā mēs palikām vieni, Matīss un es.

— Resnulis Dūdiķis nezina, kāds kurmis lien patlaban zem viņa mūra, — Matīss ierunājās.

— Bet, kad viņš ierauga, kas tas ir par kurmi, kas izbāzis galvu no pazemes, — es ieteicos, — viņš nomērķē un met šķēpu!

Es jutos gauži noskumis un ielavījos stallī pie Fjā-lara. Pēdējo reizi es pie viņa meklēju mierinājumu. Bet viņš nevarēja mani nomierināt, jo es zināju, ka pēc šā vakara es viņu nekad vairs neredzēšu.

Stallī bija patumšs. Lodziņš bija mazs un daudz gaismas nelaida iekšā, tomēr es saskatīju, cik strauji Fjālars pagrieza galvu, kad es ienācu stallī. Es piegāju pie viņa steliņģī un apskāvu viņa kaklu. Gribēju, lai viņš saprot, ka tā nav mana vaina, kas ar viņu notiks.

— Jeb vai tomēr mana vaina, — es sacīju un raudāju. — Būtu es palicis Ķiršu ielejā, Tengīls tevi nemūžam nebūtu dabūjis. Piedod man, Fjālar, piedod! Bet citādi es nevarēju rīkoties.

Man liekas — viņš saprata, ka esmu noskumis. Viņš pieglauza mīksto purnu pie manas auss. Likās — viņš negribēja, ka es raudu.

Bet es raudāju. Es stāvēju pie viņa un raudāju, un raudāju, kamēr man pietrūka asaru. Tad es viņu

noglaudīju un iedevu visas auzas, kas vēl bija palikušas, jā, viņam, protams, bija jādalās ar Grimu.

Kamēr es glaudīju Fjālaru, mani pārņēma baismīgas domas.

«Būtu viņš nomiris, šis vīrs, kas nāks pēc mana Fjā-lara,» es domāju. «Kaut jel viņš nomirtu, iekams būs paguvis tikt pāri upei!» Tādas domas bija baigas, jā, tiešām tās bija baigas. Turklāt tās nekā nelīdzēja.

Ak nē, viņš laikam jau atrodas uz prāmja, es domāju, uz tā prāmja, ar kuru viņi pārvadā sazagtās mantas. Jebšu viņš varbūt jau izkāpis krastā. Varbūt nule iziet cauri lielajiem vārtiem un kuru katru brīdi var ierasties te. Ak, Fjālar, kaut mēs varētu kaut kur aizbēgt, tu un es!

Tieši tai brīdī, kad es tā domāju, kāds atvēra staļļa durvis, un es iekliedzos, tik ļoti es biju izbijies. Bet tas bija tikai Matīss. Viņš laikam bija sācis bažīties, kur es tik ilgi esmu palicis. Es nopriecājos, ka stallī ir tāda krēsla. Matīsam nevajadzēja redzēt, ka es atkal esmu raudājis. Tomēr viņš to bija sapratis, jo sacīja:

— Mīļo puisīt, kaut es varētu kaut ko darīt tavā labā. Bet te nelīdz nekāds vectēvs. Raudi vien, raudi!

Tad es pa logu viņam aiz muguras ieraudzīju kādu cilvēku tuvojamies Matīsa sētai. Tengīla vīru! Viņu, kas nāks pēc Fjālara!

— Tur viņš nāk! — es kliežu. — Matīs, viņš jau nāk!

Fjālars iebubinājās. Viņam nepatika mani izmisīgie kliedzieni.

Nākamajā mirklī staļļa durvis tika atrautas vaļā, un tur stāvēja viņš melnu ķiveri galvā un melnu mēteļi mugurā.

— Nē! — es kliežu. — Nē, nē!

Bet viņš jau bija pie manis un mani apskāva.

Tas bija Jonatans! Viņš bija ieradies!

— Vai tu nepazīsti savu brāli? — viņš jautāja, kad es viņam pretojos. Viņš mani pievilka pie loga, lai es viņu varētu tā īsteni redzēt. Tomēr es lāgā neticēju, ka tas ir Jonatans. Kā lai viņu pazīst? Viņš bija tik neglīts. Neglītāks pat par mani, nevis «neparasti skaists jauneklis». Mati sapinkājušies un nemaz nemirdzēja kā zelts, un aiz lūpām aizbāzts nez kāds zelēklis. Nezināju, ka ar tādu nieku cilvēks var kļūt tik neglīts. Viņš neizskatījās visai gudrs. Es būtu varējis smieties, ja bijis laika. Bet Jonatanam nebija itin nemaz laika.

— Prom, prom, — viņš sacīja, — man tūdaļ jātiek projām! Tie tur no Karmanjakas var ierasties jebkurā mirklī.

Viņš pastiepa roku pret Matīsu.

— Dod šurp dēlīti! — viņš teica. — Tu taču ar prieku atdod Tengīlam abus zirgus?

— Jā, kā gan citādi, — Matīss atteica un iespieda Jonatanam rokā dēlīti.

Jonatans to iebāza kabatā.

— To es parādīšu pie vārtiem, — viņš sacīja. — Tad virsuzraugs redzēs, ka es nemeloju.

Viss norisinājās aplam ātri. Zirgus mēs apseglojām neparasti žigli. Pa to laiku Jonatans pastāstīja, kā viņš ienācis pa lielajiem vārtiem. Matīss to gribēja dzirdēt".

— Tas notika pavisam vienkārši, — Jonatans sacīja. — Es pateicu paroli tieši tā, kā man mācīja Sausiņš, — Visu varu Tengīlam, mūsu atbrīvotājam. Tad virsuzraugs noprasīja: «No kurienes tu nāc, kurp tu ej, un kādas tev ir darīšanas?» — «No Karmanjakas uz Matīsa sētu, lai paņemtu Tengīlam divus zirgus,» es sacīju. «Ej,» viņš teica. «Paldies,» es bildu. Un tagad es esmu te. Bet man jātiek pa vārtiem ārā, iekams ierodas cits Tengīla vīrs, jo tad iznāks jandāliņš.

Zirgus mēs izvedām no staļļa ašāk, nekā to spēju pateikt, un Jonatans uzlēca Grimam mugurā, Fjālaru viņš turēja aiz pavadas sev blakām.

— Esi piesardzīgs, Matīs, — viņš teica, — iekams mes atkal redzamies!

Viņš aizauļoja ar abiem zirgiem, nekā vairs nebilzdams.

— Bet kā tad es? Ko lai es daru? — es kliežu.

Jonatans man pamāja.

— To tev pateiks Matīss! — viņš izsaucās.

Tā es tur stāvēju, pavadīdams viņu ar skatienu, un jutos gluži kā muļķis. Bet Matīss man paskaidroja.

— Tu taču saproti, ka tu nemūžam nebūtu ticis ārā pa lielajiem vārtiem, — viņš sacīja. — Tiklīdz iestāsies tumsa, tev jālien pa pazemes eju. Jonatans otrā pusē tevi gaidīs.

— Vai tas ir tik droši? — es iebildu. — Pēdējā brīdī ar viņu var kas notikt.

Matīss nopūtās.

— Nekas nav drošs tajā pasaulē, kurā atrodas Tengīls, — viņš sacīja. — Bet, ja notiktu kas nelāgs, tev jānāk atpakaļ un jāpaliek pie manis.

Es mēģināju iedomāties, kā tas būs. Vispirms līst gluži vienam pa eju. Tas vien bija nejauki. Tad iznākt mežā viņpus mūra un tur neatrast Jonatanu. Pēc tam sēdēt tur tumsā un gaidīt, un gaidīt, un beidzot saprast, ka viss sagājis dēlī. Tad līst atpakaļ. Un dzīvot bez Jona- tana!

Mēs stāvējām pie tukšā stallā. Un pēkšņi es iedomājos vēl ko.

— Kas notiks ar tevi, Matīs, kad atnāks tas tur no Karmanjakas un zirgu nebūs stallī? .

— Nu, viens zirgs tur būs, — Matīss atteica. — Es tagad pasteigšos un pārvedīšu savu paša zirgu, kuru biju novietojis kaimiņa sētā, kamēr Grims stāvēja manā stallī.

— Jā, bet viņš paņems tavu zirgu, — es sacīju.

— Vai tad viņam nebūs kauna! — Matīss atbildēja.

Matīss paguva savu zirgu pārvest pašā pēdējā brīdī, jo tūlīt pēc tam ieradās vīrs, kas tiešām bija atnācis pēc Fjālara. Viņš kliezta un lādējās, un lamājās kā visi Tengīla vīri. Stallī bija tikai viens zirgs, un Matīss negribēja to atdot.

— Mēģini tik! — Matīss teica. — Vienu zirgu drīkst turēt, to taču tu zini. Un to otru, velns parāvis, jūs esat paņēmuši līdzī ar manas mājas zīmi. Ko es varu darīt, ja jūs visu samudžināt un viens koka pauris nezina, ko dara otrs!

Daži Tengīla vīri skaitās, ka Matīss izturas pret viņiem tik rupji, bet daži kļuva nedroši un pazemīgi, un tas, kam vajadzēja Fjālaru aizvest, pavisam apjuka.

— Laikam notikusi kāda kļūda, — viņš noteica un aizklunkuroja pa taciņu kā suns, kas iemiedzis asti starp kājām.

— Vai tu nekad nebaidies, Matīs? — es vaicāju, kad Tengīla vīrs vairs nebija redzams.

— Baidos gan, — Matīss atbildēja. —• Vai dzi, kā mana sirds klauvē? — Viņš paņēma manu roku un piespieda to pie savas sirds. — Mēs visi baiļojamies. Bet dažkārt to nedrīkst izrādīt, — viņš piebilda.

Tad pienāca vakars un iestājās tumsa. Bija laiks pamest Ērkšķrožu ieleju. Un Matīsu.

— Ardievu, puisīt! — Matīss sacīja. — Neaizmirsti savu vectētiņu.

— Nē, nemūžam, nemūžam es tevi neaizmirsīšu, — es sacīju.

Un tad es biju viens pazemē. Es līdu cauri garai, tumšai ejai un visu laiku runājos ar sevi, lai saglabātu mieru un nebaiļotos.

«Nē, tas nav nekas, ka te ir akla tumsa... nē, skaidrs, ka tu nenosmaksi... jā, tev uz pakauša krīt mazliet zemes, bet tas nenožīmē, ka sagrūs visa eja, muļķīti. Nē, nē, Dūdiķis tevi nevarēs redzēt, kad tu izlīdīsi ārā, viņš taču nav kaķis, kas redz tumsā! Nu kā tad, Jonatans, protams, būs tur un tevi gaidīs, padomā tikai, tas taču ir viņš, viņš jau dzird, ko es saku. Tas ir viņš! Tas ir viņš!»

Tas bija viņš. Viņš sēdēja tur tumsā uz akmens, un netālu no viņa zem koka stāvēja Grims un Fjālers.

— Ak tā, tas esi tu, Kārli Lauvassirds, beidzot tu esi • atnācis! — viņš sacīja.

12. Tajā naktī mēs gulējām zem priedes un agrīnā rītausmā atmodāmies

Tajā naktī mēs gulējām zem priedes un agrīnā rītausmā atmodāmies. Un bijām nosaluši. Vismaz man bija auksts. Starp kokiem slīga migla, mēs tikko saredzējām Grimu un Fjālaru. Viņi šajā pelēcībā un klusumā, kas mūs apņēma, rēgojās kā pelēki spoku zirgi. Bija pilnīgs klusums. Un nez kāpēc skumīgi. Nezinu, kādēļ atmosties šajā rītā bija tik skumīgi, vientulīgi un baismīgi. Zinu tikai, ka ilgojos pēc Matīsa siltās virtuves un baiļojos no tā, kas mūs sagaida. No tā visa, par ko es nekā nezināju.

Es mēģināju nerādīt Jonatanam savas izjūtas. Jo, ej nu sažini, varbūt viņš mani tad sūtīs atpakaļ un es taču gribēju būt ar viņu kopā visās briesmās, lai cik bīstamas tās būtu.

Jonatans palūkojās uz mani un pasmaidīja.

— Nerādi tādu seju, Sausiņ! — viņš sacīja. — Tas vēl nav itin nekas. Būs ļaunāk.

Jā, tas gan bija mierinājums! Bet tad uzreiz atspīdēja saule un migla izzuda. Mežā sāka dziedāt putni, viss skumīgais un vientulīgais pagaisa, un bīstamais vairs nelikās tik bīstams. Salt es arī vairs nesalu. Tagad jau sildīja saule. Viss likās labāks, gandrīz vai pavisam labs.

Grimam un Fjālaram arī bija labi. Viņi taču bija izkļuvuši no tumšā staļļa un atkal varēja staigāt un plūkt zaļo, sulīgo zāli.

Jonatans viņiem uzsvilpa, tas bija īss, kluss svilpiens, tomēr zirgi to dzirdēja un pienāca mums klāt.

Jonatans gribēja tikt projām. Tālu projām. Tūlīt pat.

— Mūris atrodas tieši aiz mums, tur aiz tā riekstu krūma, — viņš sacīja. — Un man nav ne mazākās patikas ieraudzīt Dūdiķa baltās acis.

Mūsu pazemes ejas atvere atradās tieši šajā riekstu krūmā. Taču tā vairs nebija redzama, Jonatans to bija apklājis zariem un zālēm. Viņš šo vietu iezīmēja ar dažiem pulķīšiem, lai mēs to varētu atrast.

— Neaizmirsti, kā tā izskatās, — viņš teica. — Iegaumē lielo akmeni un tur to priedi, zem kuras mēs gulējām, un riekstu krūmu. Varbūt mēs vēlreiz iesim pa šo pašu ceļu. Ja ne ...

Viņš apklusa un nesacīja vairs nekā. Mēs uzkāpām zirgiem mugurā un klusi jājām projām.

Virs koku galotnēm lidoja dūja. Viena no Sofijas baltajām dūjām.

— Re, kur Paloma! — Jonatans izsaucās. Kā gan viņš varēja to tik tālu pazīt.

Ilgi mēs bijām gaidījuši kādu ziņu no Sofijas. Nu beidzot lidoja viņas dūja, kad mēs jau bijām mūra otrā pusē. Viņa lidoja tieši uz Matīsa sētu. Tur viņa drīz vien nosēdīsies uz dūju plāksnītes pie staļļa, bet Sofijas vēstījumu izlasīs tikai Matīss.

Tas sarūgtināja Jonatanu.

— Vai šī dūja nevarēja atlidot vakar? Tad es būtu dabūjis zināt to, kas man jāzina, — viņš sacīja.

Bet patlaban mums bija jādodas prom, tālu prom no Ērkšķrožu ielejas un mūra, un visiem Tengīla vīriem, kas meklēja Jonatanu.

Metot likumu cauri mežam, mums jānokļūst pie upes, Jonatans sacīja, un tur sākas Karmas ūdenskritums.

— Tur tu, mīļais Kārli, redzēsi ūdenskritumu, par kādu pat sapņojis nebūsi.

— Nē, kur nu sapņojis, — es teicu. — Es taču nekad neesmu redzējis lielu ūdenskritumu.

Es nūdien neko daudz nebiju redzējis, iekamsierados Nangijālā. Arī tādu mežu nekad, kādam mēs tagad jājam cauri. Tas bija patiesi īsts sapņu mežs, tumšs un biezs, un tajā nebija nevienas iemītas taciņas. Atlika vienīgi jāt starp kokiem, kuru mitrie zari sitās sejā. Tomēr mežs man patika. Man patika itin viss — raudzīties, kā saules stari sijājas starp stumbriem, klausīties putnu dziesmās un sajūst slapjās zāles, slapjo koku un zirgu dvaku. Taču visvairāk man patika jāt kopā ar Jonatanu.

Gaiss mežā bija svaigs un dzedrs, bet, jo tālāk mēs jām, jo kļuva siltāks. Diena būs karsta, to jau varēja just tagad.

Drīz Ērkšķrožu ieleja mums palika tālu aiz muguras, mēs bijām dziļi mežā. Tur kādā izcirtumā, augstu koku apņemta, atradās maza, pelēka būdiņa. Tumšā meža vidū — kas gan varēja tur dzīvot tik vientuļi! Kāds taču tur dzīvoja. No skursteņa cēlās augšup dūmi, un ārpusē pie būdiņas ganījās pāris kazu.

— Te dzīvo Elfrīda, — Jonatans sacīja. — Ja mēs viņu palūgsim, viņa iedos mums mazliet kazu piena.

Mēs dabūjām pienu, cik tik vēlējāmies, tas bija labi, jo mēs bijām jājuši lielu gabalu un nekā nebijām ēduši. Mēs sēdējām uz Elfrīdas mājiņas akmens pakāpieniem, sēdējām un dzērām kazu pienu un ēdām maizi, kas mums bija līdzī cēlasomās, kazu sieru, ko Elfrīda mums iedeva, un katrs savu zemeņu riekšu, kuras es biju salasījis mežā. Tas viss garšoja labi, un mēs jutāmies paēduši.

Elfrīda bija maza, tukla, labsirdīga vecīte; viņa te dzīvoja viena ar savām kazām, vēl viņas sabiedrībā bija pelēks kaķis.

— Cik labi, ka es nedzīvoju mūros, — viņa sacīja.

Ērkšķrožu ielejā viņa pazina daudzus cilvēkus un

gribēja zināt, vai viņi vēl ir dzīvi. Jonatanam vajadzēja stāstīt. Tas bija sāpīgi. Jo jāstāsta bija vairāk par to, par ko dzirdot vecs cilvēks varēja tikai sērot.

— Kāpēc Ērkšķrožu ielejā vajadzēja iestāties tādām postam! — Elfrīda iesaucās. — Nolādēts lai ir Tengīls! Un arī dzan Katla! Viss būtu noritējis labi, nebijusi viņam Katla!

Viņa aizsedza acis ar priekšautu, man liekas — viņa raudāja.

Es nespēju viņā skatīties, tādēļ aizgāju meklēt zemenes. Bet Jonatans palika sēžam un ilgi runājās ar Elfrīdu.

Lasīdams zemenes, es prātoju. Kas tā Katla ir, un kur tā atrodas? Kad es dabūšu to zināt?

Pamazām mēs tuvojamies upei. Bija īsta pusdienas versme. Saule augšā pie debesīm mirdzēja kā ugunīga bumba; arī ūdenī, likās, viz tūkstošiem mazu saulīšu. Mēs stāvējām augstā krasta malā un dziļi lejā redzējām upi. Tas tikai bija skats! Mūžsenā straume tā traucās pret Karmas ūdenskritumu, ka šļakstēja vien, varenās upes ūdeņi traucās turp, un mēs tālē varējām dzirdēt ūdenskrituma grandus.

Mēs gribējām nokāpt lejā pie ūdens un atvēsināties. Grims un Fjālars varēja brīvi paklaināt mežā un pameklēt kādu tērci, kur padzerties. Bet mēs gribējām

iemesties upē. Mēs brāzāmies lejup pa augsto krauju un skriedami rāvām drēbes nost. Lejā krastmalā auga Vītoli. Viens vītols bija izpletis zarus tālu pāri straumei, un tie slīga ūdenī. Mēs līdām pa stumbru tālāk, un Jonatans man parādīja, kā, turoties pie zara, jāienirst ūdens šļakatās.

— Tikai nepalaid zaru vaļā, — viņš brīdināja, — jo tad tu nonāksi Karmas ūdenskritumā, pirms būsi paguvis ko apjēgt.

Es turējos tik stingri, ka pirkstu kauliņi metās balti. Es šūpojos uz zara un ļāvu, lai ūdens skalojas man pāri. Nekad vēl peldēšanās nebija bijusi tik jauka un reizē tik bīstama. Viss mans ķermenis juta Karmas ūdenskrituma pievilkšanas spēku.

Tad eš atkal pieķeros pie stumbra, Jonatans man palīdzēja, un mēs sēdējām vītola vainagā gluži kā zaļā mājā, kas šūpojas virs ūdens. Straume it kā vilināja lejā, spiezdama ticēt, ka tas nemaz nav bīstami. Man pietika tikai apslapināt kājas lielo pirkstu, lai es sajustu straumes velkoņu, kas tiecās mani aizraut līdzi.

Tā sēdēdams, es pametu skatienu augšup / uz krastu un izbijos. Tur augšā parādījās jātnieki — Tengīla kareivji ar gariem šķēpiem. Viņi aulekšoja, bet ūdens šalkas bija apslāpējušas zirgu pakavu dipoņu.

Jonatans arī bija viņus ieraudzījis, taču es nejutu, ka viņš būtu izbijies. Mēs sēdējām klusi un gaidījām, kamēr viņi pajās garām. Bet viņi nejāja garām. Viņi apstājās un nokāpa no zirgiem; viņi laikam bija nodomājuši atpūsties.

Es vaicāju Jonatanam:

— Nez vai viņi nedzenas tev pakal, kā tu domā?

— Ak nē, — Jonatans atbildēja. — Viņi nāk no Karmanjakas un dosies uz Ērkšķrožu ieleju. Tur pie Karmas ūdenskrituma ir piekārtais tilts. Tengīls savus vīrus parasti sūta pāri pa šo tiltu.

— Bet viņi varēja taču te neapstāties, — es sacīju.

Jonatans tam piekrita.

— Es nūdien negribu, ka viņi mani ierauga, — viņš teica, - un viņu pauros iešaujas domas par Lauvassirdi.

Augšā kraujā es saskaitīju kādus sešus karavīrus. Viņi par nez ko ķīldojās un rādīja uz ūdeni, lai gan nevarēja sadzirdēt, ko viņi saka. Pēkšņi viens no viņiem skubināja zirgu lejup pa krauju uz upi. Viņš jāja gandrīz vai tieši mums pretī, un es priecājos, ka mēs sēdējām tik labi paslēpti kokā.

Citi viņu pavadīja ar kliegzieniem:

— Nedari tā, Pērķ! Tu noslīksi gan pats, gan noslīcināsi zirgu!

Bet tas, kuru viņi sauca par Pērku, tikai smējās un sauca:

— Es jums to pierādīšu! Ja es dzīvs nokļūšu līdz tai klintij un atkal atpakaļ, es pacienāšu jūs

visus ar alu, to es zvēru!

Tad mēs sapratām, ko viņš nodomājis darīt.

Gabaliņu tālāk straumē pacēlās klints. Ap to šļāca vilņi, un no ūdens ārā vīdēja tikai neliels izcilnis. Bet, kad viņi jāja garām, Perks šo izcilni bija pamanījis un tagad gribēja izcelties.

— Muļķis tāds, — Jonatans sacīja, — vai tiešām viņš tic, ka zirgs tik tālu varēs peldēt pret straumi!

Perks bija jau nometis ķiveri, mēтели un zābakus un nu sēdēja zirga mugurā vienā kreklā un biksēs un spieda zirgu doties lejā upē; zirgs, uz kura viņš jāja, bija skaista, melna, neliela ķēvīte. Perks kļiedza un skubināja, bet ķēvīte negribēja klausīt. Viņa bailojās. Pērkam nebija pātagas, un viņš sita ķēvītei pa galvu ar dūrēm; es dzirdēju, kā Jonatans šņukstēja, gluži tāpat kā toreiz tirgū.

Beidzot Perks tomēr panāca savu. Ķēvīte izbijusies sprauslāja, taču beidzot metās upē, darīdama to, ko šis neprātis vēlējās. Bija baisi skatīties un redzēt, kā ķēvīte cīnās, kad viņu sagrābj straume.

— Viņa nāks tieši uz mūsu pusi, — Jonatans sacīja. — Perks var darīt, ko grib, — līdz klintij viņš ķēvīti neaizdzīs.

Bet ķēvīte mēģināja, viņa patiesi pūlējās! Ai, kā viņa cīnījās, nabaga ķēvīte, un kādas nāves baismas viņu pārņēma, kad viņa juta, ka straume ir par viņu spēcīgāka.

Arī Perks beidzot bija sapratis, ka tagad runa ir par viņa dzīvību. Viņš gribēja zirgu pagriezt pret krastu, bet drīz vien noprata, ka nespēj to. Nē, jo straume vēlējās ko citu! Straume gribēja viņu aizraut līdz Karmas ūdenskritumam, un to viņš būtu pelnījis. Bet ķēvītes man bija žēl. Viņa bija kļuvusi gluži nevarīga. Straume viņus rāva tieši uz mūsu pusi, kā to bija teicis Jonatans. Drīz viņi aizpeldēs mums garām un pagaisīs. Perka acīs es varēju saskatīt izbailes, viņš zināja, uz kurieni viņu rauj.

Es pagriezu galvu, lai redzētu, kur ir Jonatans, un, viņu ieraudzījis, iekliedzos. Viņš karājās un ķepurojās virs ūdens, mēģinādams, cik tālu vien iespējams, pastiept roku. Viņa kājas kustējās augšup un lejup, un, kad Perks bija nonācis zem viņa, viņš saķēra to aiz matiem un pacēla tā, lai tas varētu pieķerties pie kāda zara.

Tad Jonatans sauca ķēvīti:

— Nāc, mīļā ķēvīt, nāc šurp!

Ķēvīte jau bija aizrauta garām, tomēr ar visu spēku mēģināja piepeldēt pie Jonatana. Tagad viņas mugurā vairs nesēdēja šis pikucis Perks, tomēr viņa jau bija sākusī grīmt; Jonatanam laimējās nez kā satvert zirga pavadu, un viņš raustīja to un vilka. Tā bija cīņa uz dzīvību un nāvi, jo upe negribēja padoties, tā gribēja ieraut iekšā gan ķēvīti, gan Jonatanu.

Es kļuvi gluži traks un uzklīedzu Pērkam:

— Palīdzi taču, lempi, palīdzi!

Perks bija uzrāpies kokā un sēdēja tur drošībā pavisam tuvu Jonatanam; šis stulbenis palīdzēja vienīgi ar to, ka, paliecies uz priekšu, sauca:

— Vadzi, laid zirgu vaļā! Tur augšā mežā staigā divi, es paņemšu vienu! Laid to vaļā!

Cilvēks dusmās kļūstot spēcīgs, es allaž esmu dzirdējis tā sakām, un tādējādi iespējams, ka Perks tomēr palīdzēja, jo Jonatanam laimējās izvilkēt ķēvīti.

Eet tad Jonatans teica Pērkam:

— Aitasgalva, vai tu domā, ka es izglābu tavu dzīvību, lai tu nozagtu manu zirgu, vai kauna tev nav?

Varbūt Perks nokaunējās, es nezinu. Viņš neteica nekā, nevaicāja, kas mēs tādi esam, neko tamlīdzīgu. Viņš tikai ar savu nabaga ķēvīti klunkuroja augšup pa krauju un drīz vien kopā ar visu baru pagaisa.

Tajā vakarā mēs ierīkojām nometnes ugunskuru pie Karmas ūdenskrituma. Esmu pārliecināts, ka

neviens ugunskurs nekur un nekad visā pasaulē nav dedzis līdzīgi mūsējam.

Laukums tur bija šaušalīgs, baigs un skaists kā neviens cits laukums nekur zemes virsū, tā man likās. Kalni un upe, un ūdenskritums — tas viss bija pārlietu liels un varens. Tur nekas pat nelīdzinājās sapnī redzētajam, un es teicu Jonatanam:

— Netici, ka te ir kas īstens! Te viss ir no kāda pirmatnēja sapņa, esmu par to pārliecināts.

Mēs stāvējām uz tilta — uz piekārtā tilta, ko Tengīls bija licis uzcelt pāri bezdibenim un kas savienoja abas zemes: Karmanjaku un Nangijālu abpus mūžsenās straumes.

Upe šalkdama traucās lejā bezdibenī zem tilta un tad grandēdama metās Karmas ūdenskritumā, kas bija baigs un šausmīgi dziļš.

Es vaicāju Jonatanam:

— Kā var uzcelt tiltu pāri tādām šausmīgām bezdibenim?

— Jā, arī es to vēlētos zināt, — viņš atteica. — Un, cik daudz cilvēku dzīvību gājis bojā, ceļot šo tiltu, cik daudz cilvēku nokritis lejā un ar kliegzieniem pazudis Karmas ūdenskritumā, arī to es labprāt gribētu zināt.

Es nodrebēju. Man šķita, ka es dzirdu kliegzieni atbalsis starp kalnu grēdām.

Tagad mēs bijām ļoti tuvu Tengīla zemei. Otrā pusē tiltam es varēju saredzēt taku, kas līcu loču izvijās starp kalniem. Karmanjakas mūžsenajiem kalniem.

— Ja tu iesi pa šo taku, tu nonāksi pie Tengīla pils, — Jonatans sacīja.

Es vēl stiprāk nodrebēju. Bet tad nodomāju — lai arī rīt notiek kas notikdams, šovakar es tomēr gribu sēdēt kopā ar Jonatanu pirmo reizi savā mūžā pie nometnes ugunskura.

Mēs bijām ierīkojuši to uz kādas klints plātnes augstu virs ūdenskrituma. Tuvu tiltam. Bet es sēdēju, pagriezis visam muguru. Es negribēju redzēt ne tiltu, kas veda uz Tengīla zemi, ne arī ko citu. Es redzēju tikai liesmu atblāzmu, kas šaudījās starp kalnu grēdām. Tas bija skaisti, turklāt mazliet baigi. Es redzēju Jonatana skaisto un labsirdīgo seju uguns blāzmā un zirgus, kas stāvēja mazliet tālāk un atpūtās.

— Sis ugunskurs ir daudz labāks nekā mans iepriekšējais, — es teicu, — jo tagad es sēžu kopā ar tevi, Jonatan.

Lai arī kur es būtu, es allaž jutos drošs, ja biju kopā ar Jonatanu, un jutos laimīgs, ka beidzot mums bija kopīgs nometnes ugunskurs, par kuru tik daudz bijām runājuši, kad vēl dzīvojām uz zemes.

— Nometnes ugunskuru un pasaku laiks — tā tu teici, vai atminies? — es vaicāju Jonatanam.

— Jā, es to atminos, — Jonatans atbildēja. — Bet toreiz es nezināju, ka te, Nangijālā, būs tik ļaunas pasakas.

— Vai tā tam jābūt vienmēr, kā tev liekas? — es vaicāju.

Brīdi viņš klusēdams vērās ugunī un tad sacīja:

— Nē, kad cīņa reiz būs beigusies, Nangijāla no jauna kļūs tāda zeme, kur pasakas ir skaistas un dzīve — viegla un vienkārša, kā tas bijis agrāk.

Ugunskurs uzliesmoja, un liesmu gaismā es redzeju, cik Jonatans ir noguris un skumjš.

— Bet pēdējā cīņa, saproti, Sausiņ, tā var būt tikai ļauna pasaka par nāvi, nāvi, nāvi. Tāpēc šī cīņa jāveic Orvaram, ne man. Jo es nederu tam, lai kādu nonāvētu.

«Jā, to es zinu,» es nodomāju. Un es viņam vaicāju:

— Kādēļ tu izglābi to Pērku, vai tas bija labi?

— Nezinu, vai tas bija tik labi, — Jonatans atteica. — Bet ir tādi darbi, kas jādara, citādi cilvēks ir tikai niecīgs puteklis, to es tev jau esmu teicis.

— Bet iedomājies, ja viņš būtu apjēdzis, kas tu esi! Un viņi būtu tevi sagūstījuši! — es sacīju.

— Jā, tad viņi būtu sagūstījuši Lauvassirdi, nevis niecīgu putekli, — Jonatans atteica.

Mūsu uguns kurs izdega, un pār kalniem slīga tumsa. Vispirms tas bija mīkstrēslis, kas uz laiciņu vērtā visu liegu un piemīlīgu, un maigu. Bet pēc tam iestājās melna, dārdošā tumsa, kurā tikai varēja sadzirdēt Karmas ūdenskritumu un itin nekur neredzēja ne mazāko gaismas stariņu.

Es piekļāvos Jonatanam, cik tuvu vien varēju. Mēs tur sēdējām, atspiedušies pret kalna sienu, un tumsā runājāmies. Es nejutu bailes, bet mani bija pārņēmis jocīgs nemiers. Mums vajadzētu gulēt, Jonatans sacīja. Bet es zināju, ka nevarēšu iemigt. Es šā nemiera dēļ tikko varēju parunāt. Tas nebija tumsas dēļ, bet kaut kā cita dēļ, taču to es nezināju. Un tomēr Jonatans bija man blakām.

Tad nozibēja zibens un nogranda pērkons, un kalnu grēdas nodārdēja. Un tad tas gāzās pār mums. Negaiss, es pat nezināju, ka ir tādi negaisi. Tas gāzās pār kalniem ar tādu dārdonu, ka nebija vairs sadzirdams Karmas ūdenskritums, un zibšņi šāvās cits aiz cita. Lāgiem mūs apspīdēja liesmojoša gaisma, bet nākamajā brīdī mēs slīgām vēl dziļākā tumsā. Bija tā, it kā mūs apņemtu pirmatnējā nakts.

Tad atkal uzliesmoja zibens, baismīgāks nekā visi iepriekšējie. Tas uzliesmoja tikai uz mirkli un meta savu gaismu pār visu.

Un tad šajā gaismā es ieraudzīju Katlu. Es ieraudzīju Katlu.

13. Jā, es ieraudzīju Katlu

Jā, es ieraudzīju Katlu, un nezinu, kas pēc tam notika. Es it kā iegrimu melnā dzīlē un atmodos, kad negaiss bija pārgājis un virs kalnu smailēm ausa gaisma. Es gulēju, iespiedis galvu starp Jonatana ceļgaliem, un šausmas mani pārņēma, tiklīdz es atcerējos — tur tālu viņpus upes bija stāvējusi uz klints virs Karmas ūdenskrituma Katla. Es ievaidējos, to atcerēdamies, un Jonatans mēģināja mani mierināt.

— Viņas tur vairs nav. Tagad viņa ir jau projām.

Bet es raudāju un viņam vaicāju:

— Kā gan iespējama tāda Katla? Vai tā ir... briesmone vai kas cits?

— Jā, tā ir briesmone, — Jonatans sacīja. — Pūķa sieva, kas iznirusi no pirmatnības, un tikpat nežēlīga kā Tengīls.

— Kur viņš to atradis? — es vaicāju.

— Katla iznākusi no Katlas alas, tā domā, — Jonatans sacīja. — Tur lejā viņa gulējusi mūžīgā miegā, un tā viņa bija nogulējusi tūkstošiem gadu, un neviens par viņu nekā nezināja. Bet reiz kādā rītā viņa pamodusies, aizrāpusies uz Tengīla pili un pūtuši nāvējošu uguni pret visiem un ikvienu. Cilvēki krituši gan pa labi, gan pa kreisi, kur viņa gājusi.

— Kāpēc viņa nenonāvēja Tengīlu? — es vaicāju.

— Tengīls, lai glābtu dzīvību, skrēja pa visām savas pils zālēm. Kad viņa tuvojās, viņš izrāva kara tauri, lai sauktu palīgā kareivjus, un, kad viņš pūta taurē . .

— Kas tad notika? — es vaicāju.

— Tad Katla atrāpās pie viņa kā suns. Kopš tās dienas viņa Tengīlam paklausa. Un tikai viņam, jo viņa baidās no Tengīla kara taures. Kad viņš to pūš, Katla viņam akli paklausa.

Kļuva aizvien gaišāks. Tur tālē Karmanjakas virsotnes dega kā Katlas uguns. Un uz Karmanjaku mums tagad bija jādodas. Es jutu bailes, ai, cik es biju izbijies! Kas to lai zina, kur uzglūn Katla! Kur viņa atrodas, kur viņa dzīvo, vai viņa dzīvo Katlas alā, un kā gan tur var būt Orvars? To es vaicāju Jonatanam, un viņš pastāstīja, kā tas ir.

Katla nedzīvoja Katlas alā. Tur viņa vairs nebija atgriezusies pēc sava mūžīgā miega, nē, Tengīls viņu turēja saistītu kādā alā Karmas ūdenskrituma tuvumā. Tajā alā viņš turēja viņu saistītu zelta važās, Jonatans sacīja, un tur viņai bija jāpaliek, vienīgi tad ne, kad Tengīls ņēma viņu līdzī, lai iebaidītu tos cilvēkus, kurus gribēja iebaidīt.

— Vienreiz es viņu redzēju Ērkšķrožu ielejā, — Jonatans teica.

— Un tad tu kliedzi, — es sacīju.

— Jā, tad es kliežu, — viņš atbildēja.

Es jutu, ka mani pārņem aizvien lielākas šausmas.

— Es tik Joti bīstos, Jonatan. Katla mūs nogalinās.

Viņš atkal mēģināja mani nomierināt.

— Viņa taču ir piesieta. Viņa nevar tikt tālāk par savām važām. Ne tālāk par to klinti, uz kuras tu viņu redzēji. Tur viņa stāv gandrīz vienmēr un blenž Karmas ūdenskritumā.

— Kādēļ viņa to dara? — es vaicāju.

— Es nezinu. Viņa varbūt meklē Karmu, — Jonatans atbildēja.

— Kas Karma ir? — es vaicāju.

— Blēņas, to tikai Elfrīda melš, — Jonatans sacīja. — Neviens nekad Karmu nav redzējis. Tāda nav. Bet Elfrīda saka — viņš dzīvojis reiz mūžsenos laikos. Kar-

raas ūdenskritumā, un Katla toreiz viņu nīduši un nevarot to aizmirst. Tādēļ viņa tur stāv un blenž.

— Kas viņš tāds bija un kā varēja dzīvot šādā pekles ūdenskritumā? — es vaicāju.

— Arī viņš bija briesmonis, — Jonatans sacīja. — Pūķis, tikpat garš, cik plata ir upe, Elfrīda saka. Bet tā ir tikai tāda sena pasaka.

— Varbūt viņš nemaz nav pasaka, tāpat kā Katla, — es sacīju.

Uz to Jonatans vairs nekā neatbildēja, bet sacīja:

— Vai zini, ko Elfrīda vēl stāstīja? Kamēr tu biji mežā un lasīji zemenes. Viņa sacīja, ka viņas bērnībā biedējuši bērnus ar Karmu un Katlu. Pasaku par pūķi Karmas ūdenskritumā un pūķeni Katlas alā viņa bērnībā dzirdējusi daudz reižu, un tā viņai ļoti patikusi, jo bijusi tik šausmīga. Tā esot mūžsena pasaka, ar kuru bērnus biedējot visos laikos, Elfrīda saka.

— Vai Katla nevarēja palikt alā vienmēr — kā šajā pasakā! — es izsaucos.

— Jā, tieši to pašu sacīja Elfrīda, — Jonatans piebilda.

Mani pārņēma drebuļi, man likās — Karmanjaka ir briesmoņu pārpilna zeme, un es uz turieni negribēju iet. Tomēr tagad uz turieni bija jāiet.

Vispirms mēs stiprinājāmies no ēdiena saiņa. Lai gan taupījām arī Orvaram.

— Katlas alā valda tikai bads, — Jonatans sacīja.

Grims un Fjālars dzēra klinšu ieplakās sakrājušos

ūdeni. Zālājs te augšā kalnos bija trūcīgs. Taču pie tilta bija nedaudz zāles, un man liekas — tie bija mazliet ieēduši, kad mēs devāmies ceļā.

Tad mēsījām pāri tiltam. Uz Karmanjaku. Tengīla zemi un briesmoņu zemi. Es aiz bailēm trīcēju. Tas pūķis, taisnību sakot, es gan neticēju, ka tas ir, bet padomājiet — ja tas pēkšņi izšaujas no dzelmes un norauj mūs no tilta, noslīcinot Karmas ūdenskritumā. Un šī Katla, no tās es visvairāk baiļojos. Varbūt viņa mūs

gaida tur Tengīla piekrastē ar saviem baismīgiem zobiem un nāvējošo uguni, ak, cik ļoti es baiļojos!

Bet mēs tikām pāri tiltam, un nekādu pūķi es neredzēju. Katla nestāvēja uz klints, un es teicu Jonatanam:

— Nē, viņas tur nav!

Un tomēr viņa tur bija! Nevis uz klints, bet viņas šausmīgā galva vīdēja aiz liela klints izciļņa pie takas, kas vijās uz Tengīla pili. Tur mēs viņu ieraudzījām. Un viņa ieraudzīja mūs. Tad viņa izgrūda tādu kliegzienu, kas varētu sagraut kalnus. No viņas nāsīm šāvās uguns un dūmu vērpētes, aiz niknuma viņa šņāca un raustīja, un raustīja, un raustīja važas, un atkal kiedza.

Grims un Fjālars aiz bailēm bija galīgi zaudējuši jēgu, un mēs tikko varējām tos noturēt. Un manas bailes nebija mazākas. Es činkstēju un lūdzos Jonatanu griezties atpakaļ uz Nangijālu. Bet viņš sacīja:

— Mēs nedrīkstam nodot Orvaru! Nebaidies! Katla mūs nevar aizsniegt, lai kā raustītu važas.

Tomēr mums jāpasteidzas, viņš sacīja, jo Katlas kliegzienu ir signāls, ko būs sadzirdējuši Tengīla pilī, un, ja mēs nepagūsim aizbēgt un paslēpties kalnos, drīz vien mūs ielenks Tengīla kareivju bars.

Un mēs jājam. Jālam pa bīstamām, šaurām, stāvām kalnu taciņām, tā ka pakavi dzirksteles vien šķēla, jājam šurpu turpu starp klintīm, lai sajauktu pēdas visiem vajātājiem. Ik brīdi es gaidīju, ka aiz

mums atskanēs Tengīla kareivju saucieni un pār mums sāks gāzties šķēpi, bultas un zobeni. Bet nevienu nemanīja. Vajāt kādu Karmanjakas klintīs un kalnos bija grūti. Vajātais viegli varēja tur paslēpties.

Kad mēs jau ilgi bijām jājuši, es vaicāju Jonatanam:

— Uz kurieni mēs jājam?

— Uz Katlas alu, — viņš atteica. — Tagad mēs esam gandrīz klāt. Katlas ala ir tava deguna priekšā.

Jā, tā tas bija. Mūsu priekšā bija pazems, plakans kalns ar stāvām krantīm. Tikai tai pusē, kurā atradāmies mēs, nebija tik stāvs. Ja gribējām, te mēs viegli varējām

tikt augšā. Un to mēs gribējām, jo mums bija jānokļūst viņā pusē kalnam, teica Jonatans.

— Ieeja atrodas upes pusē, — viņš teica. — Un man jāredz, kas tur notiek.

— Jonatan, vai tu patiesi tici, ka mēs reiz varēsim ietikt Katlas alā? — es vaicāju.

Viņš pastāstīja man par varenajiem vara vārtiem, kas noslēdz ieeju, un par Tengīla kareivjiem, kas tur stāv dienu un nakti. Ak tu pasaulīt, kā gan mēs tur iekļūsim!

Uz to viņš man neatbildēja. Tikai teica, ka tagad mums jānoslēpj zirgi, jo tie pa kalniem nespēj rāpties.

Mēs noslēpām zirgus klints plaisā tieši zem Katlas alas un atstājām tur arī saiņus un visu pārējo. Jonatans paplišķināja Grimu un teica:

— Pagaidiet te, mēs tikai dosimies izlūkgājienā.

Man šis izlūkgājiens nepatika. Es negribēju šķirties no Fjālara. Bet līdzēt tur nekā nevarēja.

Pagāja krietns laika sprīdis, kamēr mēs nokļuvām uz plakanā kalna, un, kad beidzot mēs tur atradāmies, es sajutu nogurumu. Jonatans sacīja, ka mēs varot mazliet atpūsties, un es tūlīt nometos garšļaukus zemē. To pašu darīja arī Jonatans, un tur nu mēs gulējām augšā Katlas kalnā, un pāri mums pletās plašās debesis, un zem mums atradās Katlas ala. Jā, savādi bija iedomāties, ka tepat zem mums kalnos atrodas šausmīgā ala ar visām ejām un iedobēm, kur iespundēti un nomiruši tik daudzi cilvēki. Bet te ārā saulē laidelējās tauriņi, pār mums pletās zilais debesu klajš ar maziem, baltiem mākonīšiem, un ap mums ziedēja puķes un zaļoja zāle. Nudien tas bija dīvaini — uz Katlas alas jumta auga puķes un zāle! Man ienāca prātā — ja Katlas alā tik daudzi jau bija miruši, varbūt miris arī Orvars. Un es vaicāju Jonatanam, kā viņš domā. Bet viņš neatbildēja. Viņš tikai gulēja un raudzījās debesīs; viņš nez ko domāja, es to nomanīju. Beidzot viņš teica:

— Ja tas ir tiesa, ka Katla savu mūžseno miegu nogulējusi Katlas alā, tad kā viņa varēja iznākt ārā, kad pamodās? Vara vārti tur bija jau toreiz. Tengils visos laikos izmantojis Katlas alu par cietumu.

— Kamēr Katla tur gulēja aizmigusi? — es vaicāju.

— Jā, kamēr Katla tur iekšā gulēja, — Jonatans sacīja. — Un neviens pats to nezināja.

Es nodrebēju. Neko ļaunāku es nevarēju iedomāties. Iedomājieties, sēdēt iespundētam Katlas alā un piepeši ieraudzīt rāpjamies pūķi!

Bet Jonatanam galvā bija citas domas.

— Viņai vajadzēja iznākt pa kādu citu eju, — viņš- sacīja. — Un man šis ceļš jāatrod, kaut vai būtu jāmeklē veselu gadu.

Ilgi mēs nevarējām gulēt, Jonatanam nebija miera. Mēs tuvojāmies Katlas alai. Mums bija jānoiet tikai neliels gabals pāri kalnam. Mēs jau redzējām zem mums upi tālu un viņpus tās Nangijālu. Ak, cik ļoti es ilgojos tur nokļūt!

— Paraugies, Jonatan, — es teicu, — es redzu vī- "tolu tur, kur mēs peldējāmies! Tur, viņpus upes!

Bija gluži tā, it kā mēs būtu saņēmuši sveicienu pāri ūdenim — mazu, zaļu sveicienu no gaišākā krasta.

Bet Jonatans ar zīmēm rādīja, lai es klusēju. Viņš- laikam baiļojās — kāds mūs varēja sadzirdēt. Mēs jau bijām pavisam tuvu, te Katlas kalns ar stāvu krauju izbeidzās, un kalna sienā zem mums atradās vara vārti, tā sacīja Jonatans, lai gan no šejienes mēs tos nevarējām saskatīt.

Taču sardzes kareivjus mēs varējām redzēt. Trīs Ten- gīla vīrus, un, tikai ieraugot viņu ķiveres, man sirds iepukstējās straujāk.

Mēs uz vēdera bijām aizrāpušies līdz kraujai, lai varētu paraudzīties uz kareivjiem. Un, ja viņi būtu pablen- zuši augšup, tā tūlīt būtu mūs ieraudzījuši. Bet sliktākus sardzes kareivjus nemaz nevar iedomāties. Viņi neskatījās ne uz vienu, ne otru pusi. Viņi tikai sēdēja un meta kauliņus, nelikdamies ne par kaut ko citu ne zinis. Ja pa vara vārtiem neviens ienaidnieks nevarēja iekļūt, kādēļ tad viņiem te jāstāv sardzē?

Te uzreiz mēs pamanījām, ka vārti atveras un kāds iznāk no alas — vēl viens Tengīla vīrs! Viņš nesa tukšu ēdiena trauku un nosvieda to zemē. Vārti aiz viņa aizvērās, un mēs dzirdējām, kā viņš tos aizslēdz.

— Jā, to sivēnu es pabaroju pēdējo reizi, — viņš teica.

Citi par šiem vārdiem smējās, un viens no viņiem sacīja:

— Nu viņš dabūja zināt, kas šī ir par neparastu dienu — viņa mūža pēdējā diena! Tu taču

pateici viņam, ka Katla viņu sagaida šovakar, kad iestāsies tumsa?

— Jā, un vai zināt, ko viņš atbildēja? «Ak tad beidzot,» viņš sacīja. Tad viņš lūdza, lai aiznesot uz Ērkšķ-rožu ieleju viņa sveicienu, pag, kā tas skanēja? Orvars var nomirt, bet brīvība nemūžam!

— Lika pagaidīt, — otrs atteica, — to viņš šovakar varēs pateikt Katlai un tad dzirdēs, ko viņa atbildēs.

Es paraudzījos uz Jonatanu. Viņš bija nobālējis.

— Nāc! — viņš sacīja. — Mums jātiek no šejienes prom.

Mēs rāpāmies no kraujas projām tik klusi un tik žigli, cik vien spējām, un, kad zinājām, ka mūs vairs nevar sadzirdēt, mēs skrējām. Visu atceļu mēs skrējām, kamēr bijām nokļuvuši atkal pie Grima un Fjālara.

Mēs apsēdāmies plaisā pie zirgiem, jo nezinājām, ko iesākt. Jonatans bija noskumis, un es nezināju, kā lai viņu mierina, arī es biju noskumis. Es sapratu, cik ļoti viņš sēro par Orvaru, Viņš bija iedomājies, ka varēs viņam palīdzēt, bet nu vairs to nedomāja,

— Orvar, mans draugs, kuru es nekad neesmu sastapis, — viņš teica. — Šovakar tev jāmirst, un kas notiks ar Nangijālas zaļajām ielejām?

Mēs iekodām maizi, dalīdami to ar Grimu un Fjālaru. Es vēlējos arī pāris malciņu kazu piena, ko mēs bijām pataupījuši.

— Pagaidām vēl ne, Sausiņ, — Jonatans teica. — Vakarā, kad būs iestājusies tumsa, es tev iedošu kādu lāsīti. Bet ne agrāk.

Viņš ilgi sēdēja kluss un nevarīgs, bet tad teica:

— Tagad ir gluži tāpat, it kā mums būtu jāmeklē adata siena gubenī, tā tas ir. Un tomēr mums jāmēģina,

— Jāmēģina, bet kas tad? — es vaicāju.

— Jānoskaidro, pa kurieni iznākusi Katla, — viņš atbildēja.

Lai gan viņš pats tam neticēja, to varēja saprast.

— Ja mums būtu atlicis vēl kāds gads! Tad varbūt! Bet mums atlikusi tikai viena diena, — viņš piebilda.

Tiklīdz viņš bija to pateicis, tā kaut kas notika. Šaurajā plaisā, kurā mēs sēdējām, ļoti tālu gar kalna sienu auga daži kupli krūmi, un no šiem krūmiem piepeši izskrēja pagalam izbijusies lapsa. Viņa aizlaidās mums garām un pagaisa, iekams mēs viņu īsti bijām paguvuši ieraudzīt.

— Ak tu pasaulīt, no kurienes radusies šī lapsa! — Jonatans iesaucās. — Tas man jānoskaidro.

Viņš pazuda krūmos. Es sēdēju un gaidīju. Bet viņš palika tur tik ilgi un bija tik kluss, ka es beidzot kļuvu nemierīgs.

— Kur tu esi, Jonatan? — es kliežu.

Atbildi es saņēmu. Viņš bija gluži satrūcināts.

— Vai zini, no kurienes iznākusi lapsa? No kalna! Vai saproti, Sausiņ, no Katlas kalna. Tur ir liela alai

Varbūt tas viss jau nolemts pasaku mūžsenajā pasaulē. Varbūt jau toreiz Jonatanam tika nolemts izglābt Orvaru. Un varbūt ir dažas noslēpumainas pasaku būtnes, kas vada mūsu gaitas, mums pašiem to nezinot. Kā gan citādi Jonatans būtu atradis ceļu uz Katlas alu tieši tur, kur mēs bijām atstājuši savus zirgus? Tas bija tikpat dīvaini kā toreiz, kad no visām citām mājām Ērkšķ-rožu ielejā es nonācu tieši Matīsa sētā, nevis kādā citā.

Pa šo izeju Katla bija izgājusi no Katlas alas; Jonatans to bija atradis, nekā cita mēs nevarējām izdomāt.

Caurums atradās tieši kalna sienā. Ne visai liels. Tomēr tik liels, lai pa to būtu varējusi

izspraukties izbadējusies pūķene, Jonatans sacīja, kad tā atmodās pēc tūkstoš gadiem un atrada parasto izeju aizslēgtu ar vara vārtiem. .

Bet mums šis caurums bija pietiekami liels! Es blenzu šajā tumšajā caurumā. Nez cik daudz guļošu pūķu ir tajā? Kuri atmodīsies, ja mēs ielīdīsim iekšā un nemanot uzkāpsim tiem virsū? Tieši par to es domāju.

Tad es sajutu Jonatana rokas ap saviem pleciem.

— Sausiņ, — viņš ierunājās, — es nezinu, kas tur tumsā mani sagaida, tomēr tur man tagad jāiet.

— Man arī tur jāiet, — es teicu, lai gan balss maz- i liet drebēja.

Jonatans ar rādītājpirkstu noglaudīja manu vaigu, kā to dažreiz darīja.

— Vai tu esi pārliecināts, ka gribi labāk doties man līdzi, nevis gaidīt te pie zirgiem?

— Vai gan es neesmu teicis — lai arī kurp tu iesi, es visur tev sekošu, — es atbildēju.

— Jā, tā tu esi teicis, — Jonatans atbildēja un likās ; patiesi priecīgs.

— Es gribu būt kopā ar tevi, — es sacīju, — kaut arī tas būtu pašā bezdibenī.

Šāds bezdibenis bija Katlas ala. Līst šādam melnam caurumam cauri bija tas pats, kas ielīst ļaunā, melnā sapnī, no kura nevar atmosties, tas pats, kas no saules gaismas ieiet mūžīgā naktī.

Visa Katlas ala bija viens vienīgs vecs, pamests pūķu mitekļis, pievildzis ar pirmatnējo ļaunumu, es domāju. Te laikam gan izšķīlušies tūkstošiem pūķu olu un no šejienes izlīduši nežēlīgi pūķi, nomaitādami visu, kas tiem gadījies ceļā.

Tieši šāds vecs pūķu mitekļis, pēc Tengīla domām, labi noderēja cietumam. Es nodrebēju, iedomādamies, ko viņš tur darījis ar cilvēkiem. Pēc manām domām, gaiss no vecā sasutējušā ļaunuma tur bija smags. Un šai baigajā klusumā ap mums es sadzirdēju dīvainus čukstus,

Šie čuksti skanēja no alas dzīlēm, un man šķita, ka tur vaid visi Tengīla valdīšanas laikā mirušie cilvēki. Es gribēju pavaicāt Jonatanam, vai arī viņš dzird čukstus, bet tad es šo domu atmetu. Tās Msas laikam gan bija tikai, manas iedomas.

— Nu, Sausiņ, vai dosimies klejojumā, kuru tu laikam nemūžam neaizmirsīsi? — Jonatans jautāja.

Tas bija tiesa. Mums vajadzēja izlīst cauri visam kalnam, lai nonāktu līdz cietumam pie vara vārtiem, kurā atradās Orvars. Šī bija tā pati ala, ko cilvēki nosaukuši par Katlas alu, Jonatans bija sacījis, jo par kādu citu alu viņi nekā nezināja. Mēs arī nezinājām, vai šī eja iziet kalnam cauri. Bet to, ka ceļš ir garš, mēs zinājām. Iepriekš mēs šo gabalu bijām nostaigājuši augšā pa kalnu. Simtkārt ļaunāk būs līst te pa tumšajām ejām ar lāpām, ko bijām paņēmuši līdzi.

Pū, cik baismi bija redzēt, kā lāpas gaisma šaudās uz alas sienām! Lāpa varēja apgaismot tikai nelielu daļu no tās lielās tumsas, kas mūs apņēma, tāpēc viss, kas palika ārpus šās gaismas, šķita vēl bīstamāks. «Ej nu sazeni,» es nodomāju, «varbūt tur viss ir pilns ar pūkiem, čūskām un briesmoņiem, kas mums uzglūn no savām tumšajām alām.» Es baiļojos arī, ka mēs šajos labirintos nomaldīsimies, bet Jonatans, iedams ar lāpu, iezīmēja melnas svītras uz alas sienas, lai mēs varētu atrast ceļu atpakaļ.

Klejojums, bija sacījis Jonatans, bet mēs nemaz daudz neklejojām. Mēs līdām, rāpāmies, ložņājām, peldējām, lēcām, karājāmies, plēsāmies un vispār baigi mocījāmies. Tas tik bija klejojums! Un kādas alas! Lāgiem mēs iegājām tik plašās alās, ka nevarējām saredzēt tām ne galu, ne malas, tikai

pēc atbalss nopratām, cik tās ir plašas. Reizēm ejas bija tik šauras, ka mēs līdām pa tām uz vēdera gluži kā pūķi; lāgiem ceļu aizsprostoja pazemes straumes un mums bija jāpeld, lai tiktu tām pāri. Un visļauņākais, ka dažreiz mūsu priekšā pavērās bezdibeni. Vienā šādā bezdibenī es tik tikko neiekritu. Tobrīd es nesu lāpu

un paklupu. Jonatans mani satvēra tieši tai mirklī, kad es grasījos nogāzties bezdibenī. Un tad es lāpu izsviedu. Mēs redzējām, kā šī uguns strēle krīt dziļāk un dziļāk, un dziļāk, līdz beidzot izaist. Un tad mēs palikām tumsā. Visdziļākā un visļauņākā no visām pasaules tumsām. Es neuzdrīkstējos ne pakustēties, ne parunāt, ne domāt, mēģināju aizmirst, ka vispār esmu un šajā melnajā tumsā stāvu blakām bezdibenim. Bet tad sev līdzās es izdzirdu Jonatana balsi. Beidzot viņam laimējās aizdedzināt otru- lāpu. Visu laiku viņš ar mani runāja, runāja un runāja pavisam mierīgi. Cik sapratu, to viņš darīja, lai bailes- mani galīgi nenomāktu.

Tad mēs vilkāmies tālāk. Cik ilgi, to es nezinu. Katlas alas dzīlēs par laiku nekā nezina. Likās — mēs tur maldāmies veselu mūžību, un es jau sāku baiļoties, ka mēs pie mērķa nonāksim par vēlu. Varbūt jau ir vakars,, varbūt tur ārā jau satumsis. Un Orvars... varbūt viņš jau ir pie Katlas.

Es vaicāju, kā Jonatans domā.

— Es nezinu, — viņš atbildēja. — Bet, ja tu negribi' zaudēt prātu, nedomā tagad par to.

Mēs bijām iegājuši šaurā, līkumotā ejā, kurai nebija gala un kura kļuva aizvien šaurāka un zemāka. Tā bija sarāvusies kā platumā, tā augstumā, līdz mēs tikai ar mokām varējām spraukties uz priekšu; beidzot tā pārvērtās caurumā, kuram bija jāizlien cauri.

Piepeši mēs atradāmies lielā alā. Cik liela tā bija,, mēs nevarējām zināt, jo lāpas gaismā nespēja to visu izgaismot. Jonatans izmēģinājās ar atbalsi.

— Hohohoho, — viņš sauca, un mēs dzirdējām atbalsi «hohoho». Tā skanēja daudz reižu no dažādām vietām.

Bet tad mēs dzirdējām vēl kaut ko. Kādu citu balsi tumsā.

— Hohoho, — tā mēdījās. — Ko tu gribi, ka ierodies pa tik dīvainām ejām ar lāpu rokā?

— Es meklēju Orvaru, — Jonatans atbildēja.

— Orvars ir tepat, — balss sacīja. — Un kas esi tu?

— Es esmu Jonatans Lauvassirds, — Jonatans bilda. — Man līdzi ir brālis — Kārlis Lauvassirds. Mēs nākam tevi glābt, Orvar.

— Par vēlu, — balss atbildēja, — par vēlu, tomēr katrā gadījumā pateicos.

Tikko viņš bija to pateicis, mēs izdzirdām, ka vara vārti tiek atslēgti. Jonatans nosvieda zemē lāpu un samīdīja to, tā izdzisa. Mēs stāvējām klusu un gaidījām.

Pa vārtiem ienāca kāds Tengīla vīrs ar lākturi rokā. Es klusi ieraudājos, ne jau sevis, bet Orvara dēļ. Kāpēc bija noticis tik briesmīgi, ka tieši šobrīd atnākuši viņam pakal? _

— Erkšķrožu ielejas Orvar, sagatavojies! — Tengīla vīrs sacīja. — Pēc neilga laika tevi aizvedīs pie Katlas. Melnie vedēji jau ir ceļā.

Viņa lāktura gaismā mēs ieraudzījām lielu koka sprostu ar rupjiem spraišļiem un sapratām, ka viņi tur iesprostojuši Orvaru gluži kā zvēru.

Tengīla vīrs nolika lākturi zemē blakām sprostam, !

— Savā pēdējā stundā tu dabūsi gaismu, tā žēlsirdī- I gais Tengīls nolēmis. Tagad tev atkal jāpierod pie gais- j mas, lai tu varētu saskatīt Katlu, kad sastapsies ar viņu. To tu taču gribi?

Viņš, skaļi smiedamies, izgāja pa vārtiem. Vārti ar brīkšķi aizkrita aiz viņa ciet.

Mēs jau bijām sprostā tuvumā un lāktura gaismā ! ieraudzījām Orvaru. Viņš izskatījās nožēlojams. Tikko spēja pakustēties, tomēr pierāpās pie sprostā spraišļiem un izstiepa cauri tiem rokas.

— Jonatan Lauvassirds, — viņš sacīja. — Par tevi daudz esmu dzirdējis Erkšķrožu ielejā. Un tagad tu esi atnācis te!

— Jā, tagad esmu atnācis te, — Jonatans sacīja, un es sadzirdēju, ka arī viņš mazliet raudāja nelaimīgā Or-, .L vara dēļ. Tad viņš izvilka un atvāza nazi, kas tam bija aiz jostas, un devās pie sprostā.

— Cērt arī tu, Sausiņ! Palīdzi! — Jonatans sacīja. Es cirtu arī ar savu nazi. Bet ko mēs ar nažiem varējām izdarīt? Mums bija vajadzīgi cirvis un zāģis.

Mēs griezām ar nažiem, kamēr pirksti sāka asiņot. Mēs griezām un raudājām; mēs zinājām, ka esam atnākuši par vēlu. To zināja arī Orvars, bet varbūt viņš negribēja ticēt, ka tā tas ir, jo aiz uztraukuma elsoja sprostā un brīžiem murmināja:

— Pasteidzieties! Pasteidzieties!

Mēs darījām, ko varējām. Mēs griezām kā negudri un gaidījām, ka jebkuru brīdi atvērsies vārti un pa tiem ienāks Tengīla melnie vīri; tad būs Orvara, mūsu un visas Erkšķrožu ielejas gals.

«Šovakar viņi neaizvedīs tikai vienu,» es nodomāju. «Katla dabūs trīs!»

Es jutu, ka ilgāk vairs neizturēšu, manas rokas tā trīsēja, ka es spēju tikko noturēt nazi. Jonatans aiz niknuma kļiedza, viņš bija neganti noskaities uz spraišļiem, kas negribēja padoties, lai arī kā mēs griezām. Viņš spārdīja tos ar kājām, kļiedza un spārdīja, atkal grieza un atkal spārdīja, no jauna grieza un no jauna spārdīja, līdz beidzot viens salūza, jā, viens spraislis salūza, tad vēl viens. Un vēl viens. Ar to pietika.

— Nu, Orvar, nu! — Jonatans sauca. Bet par atbildi viņš saņēma tikai nopūtu. Tad viņš ielīda sprostā un izvilka Orvaru, kas nevarēja ne nostāvēt kājās, ne paiet. Arī es tikko turējos kājās, kamēr klumpačāju viņiem pa priekšu un gaismoju ar lākturi. Jonatans vilka Orvaru uz mūsu slepeno alu. Viņš arī bija noguris un elsoja, jā, mēs visi trīs elsojām kā vajāti dzīvnieki, un tā mēs arī jutāmies, vismaz es.

Lai kā Jonatans nopūlējās, viņam tomēr laimējās izstiept Orvaru cauri visai pazemei un kaut kā iedabūt izejas caurumā, lai gan Orvars bija drīzāk miris nekā dzīvs. Ar mani bija gluži tāpat, un tagad man vajadzēja ielīst caurumā. Bet es tik tālu netiku, jo mēs izdzirdām, ka pie vārtiem noklinkst; man šķita, ka mani pamet visi spēki. Es pat nespēju pakustēties.

— Aši, aši, dod šurp lākturi! — Jonatans izdvesa. Es viņam to pasniedzu, lai gan manas rokas trīsēja. Lākturi vajadzēja paslēpt, jo vismazākais gaismas stariņš varēja mūs nodot.

Melnie vedēji — viņi jau bija alā. Tengīla vīri ar lākturiem rokās bija viņiem līdzī. Iestājās baismīgs klusums. Bet te mūsu ūķī bija tumšs. Jonatans paliecās un, satvēris mani aiz piedurknes, izvilka ārā. Tur tajā tumšajā ejā alas ārpusē. Tur mēs visi trīs elsdami pūzdami gulējām un dzirdējām kļiedzienus:

— Viņš ir aizbēdzis! Viņš ir aizbēdzis!

14. Tajā naktī mēs izvilkām Orvaru caur pazemi

Tajā naktī mēs izvilkām Orvaru caur pazemi. To paveica Jonatans. Viņš bija izvilkis Orvaru cauri peklei, jo citādi to nevar nosaukt. Es paguvu tikai pats izrāpties, turklāt ar pūlēm.

— Viņš ir aizbēdzis! Viņš ir aizbēdzis! — viņi kiedza. Kad kiedzieni bija pierimuši, mēs gaidījām vajātājus. Bet neviens nenāca. Lai gan Tengīla vīriem vajadzēja saprast, ka alā ir slepena eja, pa kuru mēs esam pazuduši. Nemaz nebija tik grūti atrast šo caurumu. Bet viņi bija glēvi, šie Tengīla vīri, viņi barā uzdrīkstējās uzbrukt ienaidniekam, bet neviens no viņiem neuzdrīkstējās ielīst šaurajā ejā, nezinot nekā par ienaidnieku, kas viņus tur sagaida. Nē, viņi bija glēvi, jo kā gan citādi viņi ļautu mums izbēgt? Līdz šim neviens nebija izbēdzis no Katlas alas, un es patlaban prātoju, kā viņi izskaidros Tengīlam Orvara bēgšanu.

— Lai par to viņi rūpējas paši, — Jonatans sacīja, — mums savu rūpju pašiem gana.

Tikai pēc tam, kad mēs bijām izrāpušies no garās, šaurās ejas, mēs uzdrīkstējāmies apstāties un atvilkt

elpu. Tas bija nepieciešams Orvara dēļ. Jonatans iedeva viņam sarūgušo kazu pienu un izmirkušo maizi, un tomēr Orvars sacīja:

— Gardāku ēdienu es nekad neesmu ēdis!

Jonatans berzēja viņa kājas ilgi un pamatīgi, lai tās

atžirgtu, un Orvars pamazām atspirga. Iet gan viņš nevarēja, tikai rāpoja.

Jonatans pastāstīja viņam, kādi ceļi mums ejami, un vaicāja, vai viņš tomēr nemēģinās iet jau šonakt.

— Jā, jā, jā, — Orvars atteica. — Ja tas vajadzīgs, es uz ceļiem aizrāpšos līdz Erkšķrožu ielejai. Negribu te klusi gulēt un gaidīt, kamēr Tengīla asinssuņi kaukdami līdīs pēc mums no alas ejām ārā.

Pat tagad bija redzams, kas viņš ir par vīru. Nevis nomākts cietumnieks, bet dumpinieks un cīnītājs par brīvību. Erkšķrožu ielejas Orvars! Kad es lāktura gaismā ieraudzīju viņa acis, tad sapratu, ka Tengīlam ir bail no viņa. Lai cik vārs viņš bija, tomēr viņā kvēloja uguns, un tikai šī kvēle palīdzēja viņam izdzīvot pekles nakti. Ļaunākas nakts par šo pasaulē nevarēja būt.

Tā bija gara kā mūžība un šausmu pārpilna. Bet, ja cilvēks ir pārlieku noguris, viņš vairs ne par ko nedomā. Pat ja viņu vajā asinssuņi, jā, protams, es dzirdēju šo suņu riešanu un kaukšanu, taču es nespēju just bailes. Starp citu, suņi drīz vien apklusā. Pat tie neuzdrīkstējās doties tik tālu pazemē, kur mēs rāpojām.

Mēs rāpojām tur ilgi, ilgi, un, kad beidzot saskrāpēti, asiņaini, sviedriem noplūduši aiz noguruma gandrīz vai pusdzīvi mēs izrāpāmies dienas gaismā pie Grima un Fjālara, nakts bija beigusies un iestājusies diena. Orvars iepleta rokas, viņš gribēja apskaut debesis un zemi, un visu, ko redzēja, bet rokas noslīga lejup, jo viņš bija aizmidzis. Mēs visi trīs iegrimām dziļā miegā un nekā nejūtām, kamēr gandrīz vai bija pienācis vakars. Tad es atmodos. Fjālars man bīkstīja ar purnu. Viņam laikam likās, ka esmu gulējis jau diezgan ilgi.

Jonatans ari pamodās.

— Mums jātiek projām no Karmanjakas, iekams iestājas tumsa, — viņš sacīja. — Citādi mēs neatradīsim ceļu.

Viņš pamodināja Orvaru. Un, kad Orvars pamodās un, piecēlies sēdus, atcerējās visu un saprata, ka vairs nav Katlas alā, viņa acīs sariesās asaras.

— Brīvs, — viņš murmināja, — brīvs!

Viņš satvēra Jonatana rokas un ilgi turēja tās.

— Tu man esi atdevis brīvību un dzīvību, — viņš sacīja un pateicās arī man, lai gan es nekā nebiju paveicis, drīzāk maisījies pa kājām.

Orvars laikam tagad jutās tāpat kā es otreiz, kad biju nonācis Ķiršu ielejā brīvs no visa ļaunā; es ļoti vēlējos, kaut viņš sasniegtu savu ieleju brīvs un dzīvs. Bet vēl mēs nebijām tur. Vēl mēs bijām Karmanjakas kalnos, kuros mudžēt mudžēja Tengīla kareivji, kas viņu meklēja. Laime, ka viņi mūs nebija atraduši plaisā, kamēr mēs tur gulējām.

Mēs sēdējām plaisā un ēdām pēdējās maizes drupa- čas. Orvars laiku pa laikam ieteicās:

— Padomājiet, es dzīvoju! Esmu brīvs un dzīvoju!

Viņš vienīgais bija iznācis dzīvs no Katlas alas. Visi tur ieslodzītie cits pēc cita tika atdoti Katlai.

— Uz Tengīlu var paļauties, — Orvars sacīja. — Ticiet man, viņš necietīs, ka Katlas ala tik ilgi stāv tukša.

Viņa acīs no jauna sariesās asaras.

— Ak, tu mana Erkšķrožu ieleja, — viņš iesaucās, — cik ilgi tu mocīsies Tengīla varā!

Viņš vēlējās dzirdēt par visu, kas noticis Nangijāla[^] ielejās viņa ieslodzīšanas laikā. Par Sofiju un Matīsu, un par visu, ko bija paveicis Jonatans. Un Jonatans stāstīja. Arī par Jusi. Man gandrīz vai likās, ka Orvars nomirs mūsu acu priekšā, dabūjis zināt, ka tieši Jusis ir vainīgs, kāpēc viņš tik ilgi smacis Katlas alā. Pagāja laiciņš, iekams viņš attapās un varēja atkal runāt; tad viņš teica:

— Manai dzīvībai nav nekādas nozīmes. Bet to, ko Jusis izdarījis Erkšķrožu ielejai, nemūžam nevarēs ne nolīdzināt, ne piedot.

— Vai nu varēs piedot vai ne, bet savu sodu viņš jau būs saņēmis, — Jonatans sacīja. — Jusi tu vairs nekad neredzēsi!

Bet tad Orvaru pārņēma satraukums. Viņš gribēja doties ceļā; šķita, ka viņš šovakar pat grib uzsākt atbrīvošanas cīņu, un viņš lādēja savas nevarīgās kājas. Viņš mēģinājās visādi, līdz beidzot viņam laimējās piecelties un noturēties kājās. Viņš ne mazums lepojās par to. Tas tikai bija skats, kā viņš tur stāvēja, šūpodamies uz priekšu un atpakaļ, itin kā grasīdamies sabrukt. Viņā raugoties, bija jāsmejas.

— Orvar, jau pa gabalu var redzēt, ka tu esi bijis Katlas alas gūsteknis, — Jonatans sacīja.

Tas bija tiesa. Asinīm notriepti, netīri mēs bijām visi trīs, bet visvairāk Orvars. Viņa drēbes bija noplīsušas, un seju aiz biezās bārdas un matiem tik tikko varēja saredzēt. Redzamas bija tikai viņa acis. Viņa brīnumainās, degošās acis.

Cauri mūsu plaisai tecēja strautiņš, un tajā mēs noskalojām netīrumus un asinis. Lāgu lāgiem es iemērcu seju saltajā ūdenī. Tā bija lieliska sajūta. Likās, it kā tiktu noskalotas visas Katlas alas šausmas.

Tad Orvars aizņēmās no manis nazi un nocirpa pamatīgus bārdas un matu kumšķus, lai nebūtu tik līdzīgs izbēgušam gūsteknim. Jonatans izņēma no mugursomas Tengīla kareivju ķiveri un mēteli. Tie viņam bija palīdzējuši aizbēgt no Erkšķrožu ielejas.

— Paklau, Orvar, velc to mugurā! — viņš teica. — Kas zin, varbūt viņi nodomās, ka tu esi Tengīla vīrs un esi saķēris divus izbēgušus gūstekņus.

Orvars uzlika galvā ķiveri un uzvilka mēteli, taču tas viņam nepatika.

— Tā ir pirmā un pēdējā reize, kad tu redzi mani šajās drēbēs, — viņš sacīja. — No tām dvako apspiestība un cietsirdība.

Bija laiks doties ceļā. Pēc pāris stundām norietēs saule, un tumsā kalnos bija bīstami staigāt pa takām.

Jonatans izskatījās ļoti nopietns. Viņš zināja, kas mūs sagaida, un es dzirdēju, ka viņš teica Orvaram:

— Divās tuvākajās stundās tiks izlemts Erkšķrožu ielejas liktenis, tā man liekas. Vai tu varēsi tik ilgi nosēdēt zirga mugurā?

— Jā, jā, jā! — Orvars atteica. — Pat desmit stundas, ja tu tā vēlies.

Viņam vajadzēja jāt ar Fjālaru. Jonatans palīdzēja viņam uzkāpt zirga mugurā. Un tūlīt viņš kļuva pavisam cits Orvars. Sēžot seglos, viņš izskatījās it kā lielāks un spēcīgāks, jā, Orvars bija no drosmīgajiem un spēcīgajiem vīriem, tāpat kā Jonatans. Tikai es nepavisam nebiju drosmīgs. Kad beidzot mēs sēdējām zirgos un es biju aptvēris Jonatanu rokām un piespiedis pieri viņam pie muguras, man šķita, ka manī ieplūst viņa spēks un mani vairs nemāc bailes. Un tomēr man bija jādomā par to, cik jauki būtu, ja mums vienmēr nevajadzētu būt stipriem un drosmīgiem. Kaut mēs atkal varētu būt kopā, kā tas bija pirmajās dienās Ķiršu ielejā! Ak vai, tas likās tik sen!

Tad mēs sākām jāt. Mēs jājām pret saulrietu, jo tur bija tilts. Lai gan taku Karmanjakas kalnos bija daudz un tās bija maldinošas, Jonatans tomēr prata atrast pareizo šajā taku mudžeklī. Lai cik dīvaini, bet viņš to zināja, un tā bija mūsu laime.

Es tik cieši lūkojos pēc Tengīla vīriem, ka acis man 'sāka sūrstēt. Taču neviens nebija manāms. Neviens, vienīgi Orvars, kas jāja aiz mums melnajā mētelī un melnajā ķiverē. Ikreiz, kad es pagriezu galvu un ieraudzīju viņu, es satrūkos, tā es biju radis baiļoties no visiem, kam galvā ir melnas ķiveres.

Mēs jājām un jājām, bet nekas nenotika. It visur, kur mēs nonācām, bija tik rāmi un mierīgi, un skaisti.

«Kluss vakars kalnos, tā to varētu nosaukt,» es nodomāju.

Tomēr tā varēja būt maldīšanās, šajā mierā un klusumā varēja nez kas parādīties, un mēs izjutām tikai baisu spriegumu. Pat Jonatans bija nemierīgs un piesardzīgs.

— Ja mēs tiekam pāri tiltam, ļaunākais ir aiz muguras, — viņš sacīja.

— Pēc cik ilga laika mēs varētu tur būt? — es vaicāju.

— Pēc pusstundas, ja viss ies labi, — Jonatans atbildēja.

Bet tad mēs viņus ieraudzījām. Bariņu Tengīla vīru, šķēpu metējus melnos zirgos. Viņi parādījās, kur ceļš meta līkumu ap stāvu klintssieni, un jāja tieši mums pretī.

— Tagad runa ir par dzīvību, — Jonatans sacīja. — Jāj šurp, Orvar!

Orvars strauji piejāja mums klāt, un Jonatans pasvieda viņam savu pavadu, lai mēs vairāk izskatītos pēc gūstekņiem.

Viņi vēl nebija mūs pamanījuši. Taču bēgt bija par vēlu. Mēs varējām vienīgi jāt viņiem pretī un cerēt, ka Orvara mētelis un ķivere viņus pievils.

— Dzīvs es viņiem nemūžam nepadošos, — Orvars sacīja. — Gribu, lai tu to zinātu, Lauvassirds!

Mēs jājām pretī saviem ienaidniekiem, cik vien mierīgi spējām. Mēs jājām tuvāk un tuvāk. Pār muguru man skrēja saltas tirpas, tomēr es paguvu nodomāt — ja mūs tagad sagūstīs, tad labāk tas būtu noticis Katlas alā un mums velti nebūtu bijis jāmokās visu nakti.

Tad mēs sastapāmies. Viņi palēnināja gaitu, lai tiktu pa šauro taku mums garām. Un viņš, kas jāja pirmais, bija vecais paziņa. Tas bija Perks.

Bet Perks uz mums neskatījās. Viņš domāja tikai par Orvaru. Un tieši tad, kad viņi jāja viens otram garām, viņš vaicāja:

— Vai tu neesi dzirdējis, vai viņš jau atrasts?

— Nē, nekā neesmu dzirdējis, — Orvars atbildēja.

— Uz kurieni tu jā? — Perks vaicāja.

— Man ir pāris gūstekņu, — Orvars atbildēja, un vairāk Perks nekā nedabūja zināt. Tad mēs jājam, cik strauji vien spējām.

— Pagriezies piesardzīgi, Sausiņ, un paraugies, ko viņi dara, — Jonatans sacīja. Un es darīju, kā viņš teica.

— Viņi jājam prom, — es sacīju.

— Paldies dievam! — Jonatans izsaucās.

Bet es biju priecājies par agru, jo nu es ieraudzīju, ka viņi apstājušies ilgi noraugās mums pakaļ.

— Viņi sākuši domāt, — Jonatans teica.

To viņi acīm redzami darīja.

— Apstājies brīdi! — Perks kļiedza. — Vai dzirdi, es gribu tuvāk apskatīt tevi un tavus gūstekņus!

Orvars sakoda zobus.

— Jāj, Jonatan! — viņš teica. — Citādi mēs esam beigti!

Un mēs jājam.

Tad Perks apgriezās un viss bars līdz ar viņu, jā,, viņi apgriezās un jāja tā, ka zirgiem krēpes plīvoja.

Labāku auļotāju par Grimu un Fjālaru nebija, tādu nebija nevienam, ak, viņi vai lidoja pa taku uz priekšu,, viņi zināja, ka runa ir par dzīvību un nāvi. Mēs dzirdējām pakavu dipoņu lāgiem tuvāk, lāgiem tālāk, neatlaidīgi. Dipoņa nepierima. Tagad Perks zināja, ko viņš vajār un no šāda laupījuma neviens Tengīla vīrs nebūtu varējis atteikties. Cik lieliski būtu aizvilkt šos vīrus uz Tengīla pili!

Viņi sekoja mums pa pēdām, un, kad mēs auļojām pāri tiltam, mums aizmugurē nosvilpa daži šķēpi. Bet tie nesniedza mērķi.

Nu mēs bijām Nangijālas pusē, un Jonatans bija sacījis, ka ļaunākais tad būs aiz muguras. Bet es to nemanīju. Tieši otrādi. Vajāšana turpinājās gar upes krastu. Augstu piekrastes kraujā uzvijās taciņa, kas veda uz Erkšķrožu ieleju, un pa to mēs auļojām. Pa to pašu mēs bijām jājuši kādā vasaras vakarā pirms tūkstoš gadiem,, tad mēs jājam nokrēslī, es un Jonatans, mēs jājam rāmi, mēs bijām ceļā uz savu pirmo nometnes ugunskuru. Toreiz mēs itin kā slīdējām līdz ar upes straumi, toties, tagad zirgi turpat vai no kājam krita nost.

Visnepatīgāk jāja Orvars. Jo tagad viņš jāja uz mājām, uz Erkšķrožu ieleju. Jonatans nespēja viņam sekot,.

un es nesapratu, kāpēc Perks mums tuvojas. Beidzot es apķēros, ka tā bija mana vaina. Ašāka jājēja par Jona- tanu nebija, neviens nebūtu viņu panācis, ja viņš viens būtu bijis zirga mugurā. Bet tagad viņam visu laiku bija jādomā par mani, un tas viņu kavēja.

Šis jājiens izšķirs Erkšķrožu ielejas likteni, Jonatans bija teicis. Un, kā tas beigsies, tas atkarīgs no manis, šausmīgi! Tas beigsies ļauni, to es aizvien vairāk noģidu. Ikreiz, pagriezies atpakaļ, es redzēju, ka melnie vīri bija piejājuši mums tuvāk. Reizēm tie pavīdēja aiz kādas klints sienas vai koka. Viņi tuvojās neatlaidīgi, aizvien tuvāk un tuvāk.

Jonatans tagad zināja tikpat labi kā es, ka mēs nevaram izglābties. Mēs abi ne. Bija nepieciešams, lai Jonatans izglābtos. Es nevarēju pieļaut, ka viņu sagūsta manis dēļ. Tāpēc es sacīju:

— Jonatan, dari tā, kā es tagad teikšu! Nosvied mani aiz kāda pagrieziņa, viņiem neredzot. Un tad traucies Orvaram pakal!

Tas viņu pārsteidza, es to manīju. Taču ne tik ļoti kā mani.

— Vai patiesi tu esi tik drosmīgs? — Jonatans vaicāja.

— Ja, es tomēr ta gribu, — es atteicu.

— Mazais, drosmīgais Sausiņ, — viņš bilda, — es atgriezīšos pēc tevis, tiklīdz Orvars būs drošībā pie Matīsa, es atnāksu pēc tevis.

— Vai tu man to apsoli? — es vaicāju.

— Jā, kā gan citādi, — viņš sacīja.

Mēs bijām nonākuši līdz vītolam, kur toreiz peldējāmies, un es teicu:

— Es paslēpšos kokā. Meklē mani tur!

Vairāk es nepaguvu pateikt, jo mūs aizklāja paugurs un Jonatans pieturēja zirgu, lai es varētu nokāpt. Tad viņš auļoja tālāk. Es aši ierāvos kādā iedobē. Tur es gulēju un dzirdēju, ka vajātāji aizdip garām. Īsu mirkli pavīdēja Perka stulbā seja. Viņš kustināja žokļus, itin kā gribētu kost, — un tādām Jonatans bija izglābis dzīvību!

Nu jau Jonatans bija panācis Orvaru; es redzēju viņus abus pagaistam un jutos apmierināts.

«Jāj vien, Pērķ,» es nodomāju, «varbūt tas tev līdzēs. Orvaru un Jonatanu tu vairs neredzēsi.»

Es joprojām gulēju iedobē, kamēr Perks un viņa vīri vairs nebija redzami. Tad es aizsteberēju līdz upei un pie sava koka. Bija jauki ielīst zaļajā vainagā un kārtīgi apsēsties uz zaļā zara. Tagad es jutos noguris.

Tur lejā tieši pie paša koka šūpojās neliela laiviņa. Tā laikam bija atraisījusies, kaut kur augstāk straumē, jo tā nebija piesieta. Lai arī kas šis cilvēks bijis, tagad viņš laikam bēdājās, es nodomāju un palūkojos apkārt. Es lūkojos uz šalcošo ūdeni un uz Perka klinti, kur viņam, šim nelietīgajam sunim, vajadzētu sēdēt, es nodomāju. Tad viņpus upes es ieraudzīju Katlas alu un prātoju, kā gan cilvēks var ieslodzīt citus cilvēkus tajās šaušalīgajās alās. Es domāju arī par Orvaru un Jonatanu un sirds dziļumos vēlējos, kaut viņi pagūtu paslēpties pazemes ejā, iekams tur nokļūst Perks. Es prātoju arī par to, ko teiks Matīss, kad paslēptuvē atradīs Orvaru, cik priecīgs viņš tad kļūs. Par visu to es

prātoju.

Pamazām satumsa, un tikai tagad es apjautu, ka man varbūt te būs jāpavada visa nakts. Jonatans taču nepagūs atgriezties, iekams iestāsies tumsa. Man kļuva mazliet baisi, bailes mani pārņēma reizē ar mijkrēsli, un es jutos vientuļš.

Tad pēkšņi uz krasta kraujas es ieraudzīju kādu sievieti zirga mugurā. Tā bija Sofija. Patiešām tā bija Sofija, nekad es nebiju tā priecājies, viņu ieraugot, kā tagad.

— Sofija! — es saucu. — Sofij, es esmu te!

Es nokāpu no koka un māju ar rokām. Bet pagāja laiciņš, iekams es varēju viņu pārlicināt, ka tas esmu es.

— Ak tu pasaulīt, Kārlis! — viņa. izsaucās. — Kā tu šeit nokļuvi? Un kur ir Jonatans? Pagaidi, mēs pie tevis aiziesim, vispirms mums jāpadzirda zirgi.

Tad es aiz viņas ieraudzīju divus vīrus, kas arī sēdēja zirgiem mugurā. Vienu es pazinu uzreiz, tas bija Huberts. Otrs bija aizēnā, bet tad viņš pajāja uz priekšu. Es viņu saskatīju. Tas bija Jusis.

Bet tas nevarēja būt Jusis, man likās, ka esmu kļuvis vājprātīgs, ka es skatu rēgus, Sofija taču nevarēja jāt kopā ar Jusi. Kā tas gadījies? Vai Sofija arī bija zaudējusi prātu, jebšu es tikai biju sapņojis, ka Jusis ir nodevējs? Nē, nē, es nesapņoju, viņš bija nodevējs! Te viņš bija atjājis, un kas tagad notiks? Es neredzēju rēgus. Palīgā, kas tagad notiks!

Krēslā viņš jāja pie upes un jau no tālienes skaļi sauca:

— Paskat tikai, mazais Kārlis Lauvassirds, un mēs atkal sastopamies!

Viņi jāja visi trīs. Es klusi stāvēju lejā pie upes un gaidīju viņus, bet galvā man bija tikai viena doma: «Palīgā, kas tagad notiks!»

Viņi nolēca no zirgiem, un Sofija atskrēja pie manis pirmā un apskāva mani. Viņa tā priecājās, ka viņas acis staroja.

— Vai tu atkal esi vilku medībās? — ierunājās Huberts un smējās.

Bet es stāvēju tur kluss un tikai blenzu.

— Uz kurieni jūs dodaties? — man beidzot laimējās izdabūt.

— Jusis mums parādīs, kur vislabāk var izklūt mūrim cauri, — Sofija sacīja. — Kad pienāks cīņas diena, mums tas jāzina.

— Jā, mums tas jāzina, — Jusis piebilda. — Mums jāsapatavo plāns, iekams sākam uzbrukumu. Manī viss vārīt vārījās.

«Vismaz tev plāns jau ir skaidrs,» es nodomāju. Es taču zināju, kādēļ viņš bija atjājis. Viņš ievilinās Sofiju un Hubertu slazdā. Ja neviens viņu neaizkavēs, viņš* ievilks viņus postā. Bet kādam taču vajag viņu aizkavēt, es domāju. Un tad es sapratu. Tas jādara man! Gaidīt vairs nevarēja. Tam jānotiek tūdaļ. Lai kā man tas nepatika, bet man tas bija jādara. Taču kā lai es iesāku?

— Sofij, kā jūtas Bianka? — es beidzot vaicāju.

Sofija sadrūma.

— Bianka neatgriezās no Erkšķrožu ielejas, — viņa sacīja. — Vai tu ko zini par Jonatanu?

Par Bianku viņa negribēja runāt. Bet es biju dabūjis zināt to, ko vēlējos. Bianka bija beigta. Tāpēc Sofija bija atnākusi te ar Jusi. Mūsu vēsti viņa nebija saņēmusi.

Jusis arī gribēja dzirdēt, vai es ko zinot par Jonatanu.

— Viņš taču nebūs sagūstīts, — Huberts piebilda.

— Nē, sagūstīts viņš nav, — es atteicu un raudzījos Jusim tieši acīs. — Viņš nupat izglāba Orvaru no Katlas alas.

Tad Juša sārtais vaigs nobālēja, un viņš apklusa. Bet Sofija un Huberts gavilēja. Ai, kā viņi gavilēja! Sofija no jauna mani apskāva, un Huberts sacīja:

— Tā ir vislabākā vēsts, ko tu varēji atnest.

Viņi vēlējās zināt, kā viss noticis. Taču Jusis to nevēlējās, jo viņam tagad bija jāsteidzas.

— Mēs dabūsim to zināt vēlāk, — viņš sacīja. — Mums jānonāk turp, iekams satumst.

«Jā, jo Tengīla vīri laikam jau uzglūn un gaida,» e*s nodomāju.

— Nāc, Kārli, — Sofija sacīja, — mēs abi jāsim uz viena zirga, tu un es.

— Nē, — es atteicu, — tu nekur nejāsi ar to nodevēju!

Es norādīju uz Jusi. Man likās — viņš mani nogalinās. Viņš satvēra manu kaklu savām lielajām plaukstām un šņāca:

— Ko tu tur runā! Vēl vienu vārdu, un es tevi nožņaugšu!

Sofija piespieda viņu palaist mani vaļā. Bet viņš uz mani neturēja labu prātu.

— Kārli, zemiski ir nosaukt cilvēku par nodevēju, ja tas nav tiesa. Bet tu esi par mazu, lai saprastu, ko patlaban pateici.

Huberts tikai iesmējās.

— Es domāju, ka es esmu nodevējs. Es, kam ļoti patīk balti zirgi, vai kā tas bija, ko tu uzrakstīji uz virtuves sienas?

— Jā, Kārli, nemētāties ar apvainojumiem, — Sofija stingri noteica. — Izbeidz to!

— Es izlūdzos no tevis piedošanu, Hubert, — es sacīju.

Es nevarēju piespiest viņus man ticēt. Tas bija briesmīgi, kad es to sapratu. Viņi gribēja Jusim sekot. Viņi devās pretī savai nelaimei, lai kā es pūlējos to aizkavēt.

— Viņš jūs ievilinās slazdā, — es kļiedzu. — Es to zinu! Es to zinu! Pavaicājiēt viņam par Vederu un Kā- deru, ar kuriem viņš satiekas kalnos! Un pavaicājiēt, kā viņš rīkojās, kad nodeva Orvaru!

Jusis gribēja man uzbrukt, taču savaldījās.

— Vai mēs beidzot dosimies ceļā, — viņš teica, — jebšu liksim visu uz spēles tikai šā puikas melu dēļ?

Viņš man uzmeta naidpilnu skatienu.

— Un es tevi kādreiz mīlēju, — viņš piebilda.

— Kādreiz es arī tevi mīlēju, — es atcirtu.

Es varēju saskatīt, cik ļoti viņš izbijies un nikns. Tagad viņam tiešām bija jāsteidzas, lai Sofija tiktu sagūstīta un notverta, iekams viņai atklāsies patiesība. Citādi viņš zaudēs dzīvību.

Viņam tas laikam bija izdevīgi, ka Sofija negribēja dzirdēt patiesību. Viņa raudzījās uz Jusi, tā viņa allaž bija darījusi. Es taču biju apvainojis te vienu, te otru, kā lai viņa man tic?

— Tagad nāc, Kārli, šo jautājumu es ar tevi noskaidrošu vēlāk, — viņa sacīja.

— Ja tu sekosi Jusim, tāda «vēlāk» nebūs, — es aizrādīju.

Tad es ieraudājos. Nangijāla nedrīkstēja zaudēt savu Sofiju, un es te stāvēju un nevarēju viņu glābt. Jo viņa nevēlējās, ka viņu glābj.

— Tagad nāc, Kārli! — viņa iecirtīgi atkārtāja.

Bet tieši tai brīdī es ko atcerējos.

— Jusi, attaisi kreklu un parādi, kas tev ir uz krūtīm, — es sacīju.

Jusis kļuva balts kā krīts, pat Sofija un Huberts to- pamanīja. Jusis uzlika rokas uz krūtīm, it kā kaut ko aizsargādams.

Brīdi valdīja klusums. Tad Huberts skarbā balsī sacīja:

— Jusi, dari, ka teica puisēns!

Sofija stāvēja un ilgi raudzījās Jusī. Bet viņš novērsa acis.

— Mums jāsteidzas, — viņš teica un gribēja kāpt zirgam mugurā.

Sofija saspringa.

— Ne tik aši, — viņa sacīja. — Es esmu tava vadone, Jusi, un parādi man savas krūtis.

Baismīgi bija redzēt Jusi. Viņš stāvēja kā paralizēts, no izbīļa elsodams, un nezināja, vai bēgt vai palikt. Sofija piegāja viņam klāt, bet viņš ar elkoni viņu atgrūda. To viņam nevajadzēja darīt. Viņa cieši satvēra Jusi un atrāva viņa kreklus vaļā.

Tur uz viņa krūtīm bija redzama Katlas zīme. Tā bija pūķa galva, zaigojoša kā asinis.

Sofija nobālēja vēl vairāk nekā Jusi.

— Nodevējs, — viņa sacīja. — Esi nolādēts, un lāsts lai gul pār visu, ko tu esi nodarījis Nangijālas ielejām!

Pēkšņi Jusī modās rosība. Viņš nolanājās un metās pie zirga. Bet tur priekšā jau bija Huberts un viņu aizkavēja. Tad Jusi pagriezās un meklēja citu ceļu, lai izbēgtu. Viņš ieraudzīja laivu. Ar vienu lēcieni viņš atra- «dās tajā, un, iekams Sofija un Huberts sasniedza krastu, straume Jusi bija jau aizrāvusi tālu prom.

Tad viņš smējās, un šie smieklī bija pretīgi.

— Es tevi sodīšu, Sofij, — viņš kiedza. — Kad at- j «nākšu Ķiršu ielejā kā valdnieks, es tevi smagi sodīšu.

«Nabaga stulbeni, Ķiršu ielejā tu nekad nenonāksi,» •es domāju. «Toties Karmas ūdenskritumā gan tu nonāksi.»

Viņš mēģināja airēt, bet negantās bangas un virpuļi, satvēra laivu un svaidīja tā, ka likās — satrieks to. Ban- igas izrāva viņam no rokām airus. Tad es sāku raudāt .un gribēju viņu glābt, kaut arī viņš bija nodevējs. Bet glābiņa Jusim nebija, to es zināju. Bija tik baismi un bēdīgi tā stāvēt mijkrēsli un apzināties, ka Jusi ir gluži viens un nevarīgs ūdens vērpatās. Mēs redzējām, kā viņš iznira kāda viļņa korē. Un atkal nogrima. Tad mēs viņu vairs neredzējām.

Bija kļuvis gandrīz pavisam tumšs, kad mūžsenā straume satvēra Jusi un aizrāva uz Karmas ūdenskritumu.

15. Beidzot atnāca cīņas diena

Beidzot atnāca cīņas diena, kuru visi bija gaidījuši. Tajā dienā Erkšķrožu ielejā plosījās vētra, koki locījās un lūza. Bet ne jau tādu vētru bija domājis Orvars, kad sacīja:

— Brīvības vētra nāks, un tā satrieks apspiedējus, gluži kā tiek salauzti un satriekti koki. Tā trauksies uz priekšu kā grandi un aizslaucīs mūsu verdzību, un beidzot padarīs mūs atkal brīvus.

Tā viņš runāja Matīsa virtuvē. Tur slepus ieradās cilvēki, lai dzirdētu un redzētu viņu, jā, viņu un arī Jonatanu tie gribēja redzēt.

— Jūs abi, jūs esat mūsu mierinājums un mūsu cerība, jūs mums nozīmējat visu, — viņi sacīja.

Vakaros viņi slepus ieradas Matīsa sēta, lai gan zināja, cik tas ir bīstami.

— Viņi grib dzirdēt par brīvības vētru, tāpat kā bērni grib dzirdēt pasakas, — Matīss sacīja.

Tagad viņi domāja tikai par cīņas dienu un pēc tās ilgojās. Par to nebija ko brīnīties. Pēc Orvara bēgšanas Tengīls bija kļuvis cietsirdīgāks nekā jebkad agrāk. Ik dienu viņš izdomāja jaunu moku un soda veidu Erkšķrožu ielejā, tāpēc cilvēki nīda viņu negantāk nekā jebkad agrāk un ielejā tika kaldināti aizvien vairāk ieroču.

No Ķiršu ielejas ieradās vienmēr jauni palīgi — brīvības cīnītāji. Sofijas un Huberta kara nometne bija ierīkota dziļi mežā pie Elfrīdas. Dažkārt naktīs Sofija ieradās pa pazemes eju, un Matīsa virtuvē viņi gatavoja cīņas plānus, viņa, Orvars un Jonatans.

Es tur gulēju un viņos klausījos, jo tagad mana gulvieta bija uz virtuves dīvēna, tagad, kad Orvaram arī bija nepieciešama slēptuve. Sofija ikreiz atnākdama sacīja:

— Te ir mans glābējs! Es taču neesmu aizmirsusi tev pateikties, Kārli.

Tad Orvars ikreiz sacīja, ka es esot Erkšķrožu ielejas varonis, bet es iedomājos Jusi tur tumšajā ūdenī un kļuvi bēdīgs.

Sofija rūpējās arī par iztiku Erkšķrožu ielejā. Iztiku sūtīja vāgumiem no Ķiršu ielejas un slepus nogādāja pa pazemes eju, bet Matīss staigāja apkārt ar somu uz muguras un slepus izdalīja maizi sētās. Es nekad agrāk nebiju domājis, ka cilvēki var justies tik laimīgi par nelielu maizes riecieni. Tagad es to redzēju, jo kopā ar Matīsu apstaigāju sētas. Un es redzēju, ka cilvēki cieta šajā ielejā, un dzirdēju, ka viņi runā par cīņas dienu, pēc kuras tik ļoti ilgojas. Pats es par šo dienu šausminājos, tomēr beidzot sāku arī es pēc tās ilgoties. Bija neciešami staigāt apkārt un tikai gaidīt. Un arī bīstami, Jonatans sacīja.

— Nav iespējams tik ilgi slepus izturēt, — viņš teica Orvaram. — Mūsu brīvības sapni var satriekt kā nieku.

Protams, viņam bija taisnība. Vajadzēja tikai kādam Tengīla vīram atklāt slepeno pazemes eju vai arī, no jauna pārmeklējot Matīsa māju, atklāt Jonatana un Orvara slēptuvi. Es nodrebēju, tikai to iedomājot.

Bet Tengīla vīri laikam bija akli un kurli, citādi viņiem taču vajadzēja kaut ko manīt. Ja viņi cik necik ieklausītos, visādā ziņā kaut ko pamanītu. Lai arī cik maz viņi būtu klausījušies, tomēr būtu varējuši sadzirdēt, ka sākusi mirdēt brīvības vētra, kas drīz vien satricinās visu Erkšķrožu ieleju. Taču viņi neieklausījās.

Vakarā pirms cīņas dienas es gulēju uz dīvēna un nespēju aizmigt. Vainīgas bija vētras šalkas ārā un mans paša nemiers. Nākamajā rītā līdz ar ausmu šī vētra sāksies — tā bija nolemts. Orvars, Jonatans un Matīss sēdēja pie galda un par to runāja, bet es tur gulēju un klausījos. Visvairāk runāja Orvars. Viņš runāja un runāja, un viņa acis kvēloja. Viņš ilgojās pēc rītdienas vairāk nekā jebkurš cits.

Tas notiks tā, to es no viņu sarunām nopratu. Vispirms pieveiks sargus pie lielajiem un upes vārtiem, lai tos varētu atvērt Sofijai un Hubertam. Viņi iejās ar savu karaspēku, Sofija pa lielajiem vārtiem un Huberts pa upes vārtiem.

— Un tad mēs uzvarēsim vai arī mirsim, — Orvars sacīja. — Tam jānotiek ātri. Ieleja jāatbrīvo no visiem Tengīla vīriem un vārti no jauna jānoslēdz, iekams Tengīls pagūst atnākt ar savu Katlu, jo pret Katlu nav nekādu ieroču. Viņu var uzvarēt tikai ar badu. Viņu neķer ne šķēps, ne bultas, ne zobens, — viņš turpināja. — Pietiek viņas liesmām drusku pieskarties, lai jebkurš tiktu paralizēts vai nonāvēts.

— Bet, ja Tengīla pilī ir šī Katla, kāda nozīme atbrīvot Erkšķrožu ieleju? — es vaicāju. — Ar viņas palīdzību viņš taču var jūs pievārēt tāpat kā pirmo reizi.

— Viņš uzcēlis mums mūri, kas var mūs aizsargāt, to neaizmirsti, — Orvars paskaidroja. — Un vārtus, kurus var aizslēgt briesmoņa priekšā! Viņš taču ir tik labs!

— Starp citu, man no Tengīla vairs nav ko bīties, — Orvars sacīja.

Ja rītvakar viņš, Jonatans, Sofija un daudzi citi iebruks Tengīla pilī, viņi pieveiks sardzi un nogalinās viņu pašu, iekams viņš dabūs zināt par dumpi ielejā. Tad Katla paliks piesaistīta savā alā, kamēr novārgs un izdēdēs, un viņu varēs nobeigt.

— Cita līdzekļa nav, kā no šī briesmoņa atbrīvoties, — Orvars noteica.

Pēc tam viņš atkal runāja par to, ka ieleja no Tengīla vīriem jāatbrīvo strauji, tad Jonatans teica:

— Nevis jāatbrīvo no Tengīla vīriem, tu gribēji sacīt, bet jānogalina tie?

— Jā, ko gan citu es varētu sacīt? — Orvars atjautāja.

— Bet es nespēju nevienu nonāvēt, — Jonatans bilda, — to taču tu zini, Orvar!

— Pat tad ne, ja ar to būtu jāglābj sava dzīvība? — Orvars vaicāja.

— Nē, arī tad ne, — Jonatans atteica.

Orvars to nespēja saprast, arī Matīss gandrīz vai ne.

— Ja visi būtu tādi kā tu, ļaunums valdītu mūžam! — Orvars sacīja.

Bet es teicu:

— Ja visi būtu tādi kā Jonatans, ļaunuma vispār nebūtu.

Tad es visu vakaru neteicu vairs ne vārda. Tikai kad Matīss pienāca pie manis un ietīstīja mani segā, es viņam pačukstēju:

— Es ļoti bīstos, Matīsi!

Matīss mani noglaidīja un teica:

— Arī es bīstos!

Jonatanam bija jādod Orvaram solījums, ka viņš jās starp cīnītājiem, lai tiem iedvestu drosmi un tie darītu to, ko viņš pats nevar vai negrib izdarīt.

— Erkšķrožu ielejas tautai tevi jāredz, — Orvars sacīja. — Viņiem jāredz gan tevi, gan mani.

Jonatans atbildēja:

— Ja man tas jādara, es to darīšu.

Bet es mazās svecītes gaismā redzēju, cik bāls ir Jonatans.

Grimu un Fjālaru mums vajadzēja pamest mežā pie Elfrīdas, kad mēs atgriezāmies no Katlas alas. Bet Sofija paņēms tos līdz cīņas dienā, kad iejās pa lielajiem vārtiem, tā bija nolemts.

Kas man jādara, tas arī bija nolemts. Man nebūs itin nekas jādara, tikai jānogaida, kamēr viss būs paveikts. Tā bija sacījis Jonatans. Man būs jāsēž gluži vienam mājās virtuvē un jāgaida.

Tajā naktī visi gulēja maz.

Un tad pienāca rīts.

Jā, bija pienācis rīts un cīņas diena. Ai, kā man smeldza sirds tajā dienā! Es dzirdēju

kliedzienus un redzēju asinis, jo cīņas norisa nogāzē pie Matīsa sētas. Es redzēju, kā Jonatans auļo starp cīnītāju rindām un kā ap viņu svelpj zobeni, šņāc šķēpi, lido bultas un skan kliezieni, kliezieni. Es sacīju Fjālaram — ja mirs Jonatans, arī es gribu mirt.

Jā, Fjālars bija pie manis virtuvē. Es nedomāju nevienam par to sacīt, bet man viņu vajadzēja turēt šeit pie sevis. Viens pats es nespēju palikt, to es nespēju. Fjālars arī pa logu redzēja, kas notiek ārā uz nogāzes. Viņš sprausloja. Es nezinu, vai viņš gribēja tikt ārā pie Grima jeb vai baidījās tāpat kā es.

Es biju izbijies ... izbijies, izbijies!

Es redzēju, kā Veders krita no Sofijas šķēpa un Kāders sabruka no Orvara zobena, arī Dūdikis sabruka, viņi krita gan pa labi, gan pa kreisi. Jonatans auļoja viņu

vidū, matiem vētrā plīvojot, un viņa seja kļuva aizvien bālāka, un mana sirds sāpēja aizvien vairāk.

Tad pienāca beigas!

Daudz kliezietu bija dzirdami Erkšķrožu ielejā tajā dienā, bet viens klieziens bija pavisam savāds.

Pašā cīņas karstumā atskanēja kara taure un kāds kiedza:

— Katla nāk!

Tad atskanēja savāda klieziens. Izsalkuma pilnais Katlas klieziens, kuru visi tik labi pazina. Zobeni noslīga, arī šķēpi un bultas, jo cilvēki vairs nespēja cīnīties. Viņi zināja, ka glābiņa vairs nav. Tagad ielejā bija dzirdama vienīgi vētras dārdoņa, Tengīla kara taure un Katlas klieziens. No Katlas šāvās liesmas, un viņa nogalināja ikvienu, uz kuru Tengīls norādīja. Viņš tikai rādīja un rādīja, un viņa satumsusī seja bija ļauna un neganta. Tagad Erkšķrožu ielejai bija pienācis gals, es to zināju!

Es to negribēju redzēt, es to negribēju redzēt... itin nekā negribēju redzēt. Tikai Jonatanu, man jāzina, kur viņš atrodas. Es viņu ieraudzīju ārā aiz Matīsa sētas.

Viņš sēdēja Grima mugurā bāls un kluss, vētrā plīvojošiem matiem.

— Jonatan, — es saucu, — Jonatan, vai tu mani dzirdi?

Bet viņš mani nedzirdēja. Es redzēju, ka viņš piesit zirgam piešus un lido lejup pa nogāzi, lido gluži kā bulta, straujāk par viņu neviens nebija auļojis, to es zināju. Viņš traucās Tengīla virzienā... un aiztraucās viņam garām...

Tad no jauna atskanēja kara taure. Taču šoreiz to pūta Jonatans. Viņš bija izrāvis tauri no Tengīla rokas un tagad pūta, ka skanēja vien. Lai Katla zina, ka nu viņai ir jauns valdnieks.

Tad iestājās dziļš klusums. Pat vētra bija pierimusi. Visi klusēja un gaidīja. Tengīls, aiz šausmām vai prātu zaudējis, sēdēja savā zirgā un gaidīja, arī Katla gaidīja.

Jonatans vēlreiz pūta tauri.

Tad Katla iekliedzās un pievērsās tam, kuram agrāk tik akli bija klausījusi.

«Gan reiz sitīs Tengīla stunda,» — tā bija sacījis Jonatans, un es to atcerējos.

Tagad šī stunda bija situsi.

Tā beidzās cīņas diena Erkšķrožu ielejā. Daudzi bija atdevuši dzīvību, lai tiktu izcīnīta brīvība.

Tagad viņu ieleja bija brīva. Bet tie, kas bija krituši, gulēja tur un nezināja to.

Matīss bija miris, un man vairs nebija vectēva. Huberts bija miris. Viņš krita pirmais. Viņš pat neizjāja cauri vārtiem pie upes, jo tur satika Tengīlu un viņa kareivjus. Bet vispirms viņš satika Katlu.

Tengīls bija paņēmis viņu līdzī, lai tieši tajā dienā smagi sodītu Erkšķrožu ieleju par Orvara bēgšanu.

Viņš nezināja, ka tā ir cīņas diena. Bet, dabūjis to zināt, priecājās, ka paņēmis Katlu līdzī.

Bet nu Tengīls bija miris, miris tāpat kā daudzi citi.

— Mums vairs nav mocītāja, — Orvars teica.

— Mūsu bērni dzīvos brīvībā un būs laimīgi. Erkšķrožu ieleja drīz vien būs tāda kā agrāk.

Bet es nodomāju, ka Erkšķrožu ieleja nekad vairs nebūs tāda kā agrāk. Man nebūs. Bez Matīsa nebūs.

Orvars bija saņēmis zobena cirtienas mugurā, bet viņš izturējās tā, it kā nekas nebūtu noticis. Viņa acis joprojām kvēloja, un viņš uzrunāja ielejas iedzīvotājus.

— Mēs atkal būsīm laimīgi, — viņš lāgu lāgiem atkātoja.

Tajā dienā daudzi Erkšķrožu ielejā raudāja. Tikai ne Orvars.

Sofija bija dzīva, viņa pat nebija ievainota. Tagad viņa atgriezīsies Ķiršu ielejā, viņa un visi viņas cīnītāji, kas bija palikuši dzīvi.

Viņa ienāca pie mums Matīsa sētā, lai atvadītos.

— Te dzīvoja Matīss, — viņa sacīja un ieraudājās. Tad viņa apskāva Jonatanu.

— Atgriezies drīz Bruņinieku mājā, — viņa sacīja.

— Es par tevi domāšu ik brīdī, kamēr atkal tevi ieraudzīšu.

Tad viņa paraudzījās uz mani.

— Vai tu, Kārli, pagaidām nāksi man līdzī?

— Nē, — es atteicu, — nē, es palikšu kopā ar Jonatanu.

Es ļoti baidījos, ka Jonatans neaizsūta mani kopā ar Sofiju, bet viņš to nedarīja.

— Es gribu palikt kopā ar Kārli, — viņš sacīja.»

Nogāzē pie Matīsa sētas gulēja Katla kā liels, šausmīgs pikucis. Lāgu lāgiem viņa pablenza uz Jonatanu gluži kā suns, kas raugās uz savu saimnieku, lai zinātu, ko viņš vēlas. Tagad viņa nevienu neaiztika, bet, kamēr viņa tur gulēja, baismas joprojām valdīja ielejā. Nevienš neuzdrīkstējās priecāties.

— Kamēr Erkšķrožu ielejā ir Katla, cilvēki nevar ne gavilēt par brīvību, ne apraudāt savus kritušos, — Orvars sacīja. Tikai viens vienīgais varēja aizvest viņu atpakaļ uz viņas alu. Tas bija Jonatans.

— Vai tu gribi vēl pēdējo reizi palīdzēt Erkšķrožu ielejai? — vaicāja Orvars. — Ja tu viņu tur aizvedīsi un piesiesi, es paveikšu savu, kad pienāks laiks.

— Jā, vēl pēdējo reizi es gribu tev palīdzēt, Orvar! — Jonatans atteica.

Es zināju, ka jājāj gar upes krastu. Jājāj rāmi un jāraugās, kā lejā plūst upe, ūdens mirguļo un vītolu zari dejo vējā. Tur nevar jāt ar pūķi, kas seko uz papēžiem.

Bet mēs to darījām. Mēs dzirdējām viņas kāju smago diponu aiz mums. Dump, dump, dump, dump — tas skanēja tik baigi. Grims un Fjālers gandrīz vai zaudēja jēgu. Mēs tikko varējām viņus savaldīt. Lāgu lāgiem Jonatans pūta tauri. Šī skaņa arī bija pretīga, un Kat- lai laikam tā nepatika. Bet, dzirdot šo skaņu, viņai vajadzēja paklausīt. Tas bija vienīgais mūsu mierinājums ceļā.

Mēs nepārmijām ne vārda, es un Jonatans, mēs tikai jājām, cik ātri vien varējām. Iekams iestājas nakts un tumsa, Jonatanam vajadzēja piesiet Katlu viņas alā, kur viņai bija jāmirst. Pēc tam mēs viņu nemūžam vairs neredzēsīm un aizmirsīsīm, ka ir tāda zeme, ko sauc par Karmanjaku. Mūžsenie kalni tur varēja stāvēt, kā stāvējuši, bet mēs nekad vairs uz turieni neiesim, to Jonatans bija man apsolījis.

Pret novakari viss apklusā, arī vētra pierima, bija iestājies rāms, silts vakars. Saule rietēja tik skaisti.

«Vakars ir tāds, ka varētu bez bailēm jāt gar upi,» es domāju.

Bet Jonatanam es neierādīju, ka baiļojos, tā tas bija.

— Karmanjaka, nu tu mūs redzi pēdējo reizi, — Jonatans sacīja, kad mēs jājām pāri tiltam. Un tad viņš pūta taurē.

Katla redzēja savu klinti viņpus upes. Laikam tur viņa vēlējās nokļūt, jo tagad viņa dedzīgi šņāca. Viņa šņāca tieši pie Grima kājām. To viņai nevajadzēja darīt.

Grims izbijies salēcās un atsitās pret tilta margām. Es iekliedzos, jo domāju, ka Jonatans iekritīs ar galvu Karmas ūdenskritumā. Tas nenotika. Taču taure izkrita no viņa rokām un pazuda bangojošā dzelmē.

Katlas ļaunās acis to visu redzēja, un viņa zināja, ka nu vairs viņai nav neviena valdnieka. Viņa iekliedzās, un no viņas nāsīm sāka šauties ārā uguns.

Ai, kā mēs jājām, lai glābtu savu nabaga dzīvību! Kā mēs jājām, kā mēs jājām! Pāri tiltam un tad pa taku uz Tengīla pili ar šņācošo Katlu mums aiz muguras.

Šī taka — tā vijās līcu loču cauri mūžsenajiem kalniem. Pat sapnī nevarētu būt baismīgāk lidot no izciļņa uz izcilni ar pūķi aiz muguras. Katla bija mums tik tuvu, ka viņas uguns mūs gandrīz vai skāra. Tad liesma izšāvās šausmīgi tuvu Jonatanam. Vienā baigā mirklī man šķita, ka viņš ir apdedzinājies, bet viņš kiedza:

— Neapstājies! Jāj! Jāj!

Nabaga Grims un Fjālars, Katla viņiem tā uzmācās, ka viņi gandrīz vai beidzās nost, bēgdami no viņas. Augšup pa taku likumu likumiem viņi auļoja tā, ka bija vienās putās, auļoja straujāk un straujāk, kamēr vairs ātrāk nespēja. Bet tad Katla atpalika un aiz niknuma kiedza. Tagad viņa bija savos laukos un te neviens viņai neizspruks. Dipona kļuva aizvien ātrāka, un es zināju, ka beidzot viņa uzvarēs. Iecirtīgās nežēlības dēļ.

Mēs jājām tā ilgi, ilgi, un es vairs necerēju uz glābiņu.

Tagad mēs bijām nokļuvuši kalnos. Pagaidām mēs atradāmies priekšā un redzējām Katlu tieši zem mums uz šaurās klints kores virs Karmas ūdenskrituma, kur izlocījās taka. Un tur viņa uz brīdi apstājās, jo te bija viņas klints. Te viņa parasti stāvēja un blenza, un to viņa darīja arī tagad. Viņa apstājās, pašai negribot, un blenza ūdenskritumā, un no viņas nāsīm gluži kā strūklas šāvās ārā uguns un dūmi, un viņa nepacietīgi mīnājās šurpu turpu. Tad viņa atcerējās mūs un dzēlās mūsos savām liesmainajām acīm.

«Tu esi ļauna,» es domāju, «tu esi ļauna, ļauna, kādēļ tu nepaliec uz savas klints?»

Es zināju, ka viņa nāks, viņa nāks...

Mēs bijām paguvuši nokļūt līdz lielajam akmenim, aiz kura viņa bija pabāzusi savu baismīgo galvu, kad mēs pirmo reizi ieradāmies Karmanjakā. Un piepeši mūsu zirgi tālāk vairs nespēja iet. Ir baismīgi, ja zirgs sabrūk zem jātnieka. Bet tagad tas notika. Grims un Fjālars sabruka uz takas. Un, ja mēs iepriekš bijām cerējuši, ka mūs izglābs brīnums, tagad šo cerību vajadzēja atmest.

Mēs bijām pagalam, to mēs zinājām. To zināja arī Katla. Kāds velnišķīgs triumfs iekvēlojās viņas acīs! Klusi viņa stāvēja uz savas klints un blenza uz mums. Man šķita, ka viņa nicīgi smejas. Viņai nebija jāsteidzas.

«Es nākšu, kad man patiks. Bet jūs mani noteikti gaidīsiet!» viņa droši vien nodomāja.

Jonatans paraudzījās uz mani laipni kā parasti.

— Piedod man, Sausiņ, ka es nosviedu tauri, — viņš teica. — Bet tā nebija mana vaina.

Es gribēju sacīt Jonatanam, ka man nekad, nekad, nekad nekas nav bijis viņam jāpiedod, bet no bailēm es biju zaudējis valodu.

Katla joprojām stāvēja tur lejā. No viņas nāsīm vāliem gāzās uguns un dūmi, un viņa sāka mīņāties. Mēs stāvējām lielā akmens aizsegā, lai viņas uguns strāvas nevarētu mūs aizsniegt. Es biju pieķēries pie Jonatana, ai, kā es pie viņa turējos, un viņš raudzījās uz mani ar asarām acīs.

Tad viņu pārņēma niknums. Viņš paliecās uz priekšu un uzsauca Katlai tur lejā:

— Nepieskaries Sausiņam! Vai dzirdi, briesmone, nepieskaries Sausiņam, jo tad ...

Viņš pieķērās pie akmens, itin kā būtu milzis un varētu Katlu iebiedēt. Viņš nebija nekāds milzis un nevarēja viņu iebiedēt. Tomēr akmens uz kraujas sakustējās.

«Katlu neķer ne bultas, ne šķēpi, ne zobens,» — tā bija sacījis Orvars. Viņš būtu varējis teikt, ka arī neviens akmens, lai cik liels tas būtu, nespēj viņai neko nodarīt.

Katlu nenogalināja akmens, ko Jonatans bija viņai uzgāzis. Tomēr tas viņai trāpīja. Un ar kļedzienu, kas varētu sagraut kalnus, viņa nokrita atmuguriski Karmas ūdenskritumā.

16.Nē, Jonatans nenogalināja Katlu

Nē, Jonatans nenogalināja Katlu. To izdarīja Karmas ūdenskritums. Un Katla nogalināja Karmu. Mūsu acu priekšā. Neviena cits, vienīgi mēs abi ar Jonatanu redzējām, kā divi pirmatnējie briesmoņi viens otru nogalina. Mēs redzējām, kā viņi cīnījās uz nāvi Karmas ūdenskritumā.

Kad Katla iekliedzās un pazuda, mēs sākumā nespējām tam ticēt. Mēs nevarējām ticēt, ka viņa tiešām ir beigta. Tur viņa nogrima, bet mēs redzējām tikai ūdens vērpetes. Nekā vairāk. Nekādu Katlu.

Bet tad mēs ieraudzījām čūsku. Tā izbāza savu zaļo galvu no putām ārā un ar asti kulstīja ūdeni. Ak, cik viņa bija šausmīga! Milzu čūska, tikpat gara un tikpat plata kā upe, tieši kā Elfrīda bija teikusi.

Čūska, kura mīt Karmas ūdenskritumā un par kuru Elfrīda bērībā bija dzirdējusi teiksmas, nebija nekāda teiksma. Čūska dzīvoja tur un bija tāds pats briesmonis kā Katla. Viņas galva griezās uz visām pusēm, viņa meklēja... un tad viņa ieraudzīja Katlu. Viņa iznira no dzelmes un piepeši parādījās ūdens vērpetēs; iekaukdamās viņa metās uz Katlu un aptinās tai apkārt. Katla splāva pret čūsku nāvējošu uguni, bet čūska viņu saspieda, un uguns iesprūda Katlas pašas krūtīs. Tad Katla cirta čūscai, bet čūska cirta pretī. Tās abas cirta un koda, un gribēja viena otru nogalināt. Pēc tā viņas bija ilgojušās no pašiem pirmsākumiem: viņas cirta un koda lielā niknumā, un viņu baismīgie rumpji svaidījās ūdens bangās. Katla no Karmas kodieniem kiedza, bet Karma koda klusi, un baltajās ūdens putās plūda melnās pūka un zaļās čūskas asinis, nokrāsodamas putas baisi melnas.

Cik ilga bija viņu cīņa? To es nezinu. Likās, it kā es būtu nostāvējis tur uz takas tūkstoš gadu un skatījis tikai šo divu neganto briesmoņu pēdējo cīņu.

Šī cīņa bija ilga un baismīga, tomēr reiz tai pienāca gals. Katla izgrūda spalgu kliedzienu, tas bija viņas nāves klieziens, tad viņa apklusā. Bet Karmai vairs nebija galvas. Tomēr viņas ķermenis joprojām bija aptinies ap Katlu, un viņas abas, cieši savijušās, nogrima dzelmē. Un tad vairs nebija ne Karmas, ne Katlas, it kā tās vispār nekad nebūtu bijušas. Putas bija atkal baltas, un varenā Karmas ūdenskrituma ūdeņi bija aizskalojuši briesmoņu asinis. Viss bija tāpat kā agrāk. Kā tas bijis kopš pašiem pirmsākumiem.

Mēs stāvējām uz takas un elsojām, lai gan viss jau bija beidzies. Runāt mēs ilgi nevarējām. Bet Jonatans beidzot sacīja:

— Mums jādodas prom no šejienes. Aši. Drīz satum- sīs, un es negribu, ka nakts mūs pārsteidz Karmanjakā.

Nabaga Grims un Fjālars! Es nezinu, kā mēs uzslē- jām tos kājās un kā aiztikām no šejienes projām. Zirgi bija tik gurdi, ka tikko varēja cilāt kājas.

Mēs pametām Karmanjaku un pēdējo reizi jājam pāri tiltam. Pēc tam zirgi nespēja vairs paspert ne soli. Tiklīdz mēs bijām nokļuvuši uz cietzemes viņpus upes, zirgi sabruka un palika guļam. Likās — viņi domāja, ka palīdzējuši mums nokļūt Nangijālā un tagad viņiem pietiek.

— Iededzināsim nometnes ugunskuru agrākajā vietā, — Jonatans sacīja. Viņš domāja to klinti, kur mēs

bijām negaisa laikā un es pirmo reizi ieraudzīju Katlu. To iedomājot, es nodrebēju, un man labāk būtu paticis ugunskuru iekurt citur. Bet tagad mēs nevarējām nokļūt nekur tālāk.

Vispirms mums bija jāpadzirda zirgi, iekams varējām iekārtot naktsmītni. Mēs devām tiem ūdeni, bet viņi negribēja dzert. Viņi bija pārlietu noguruši. Tad es sāku baiļoties.

— Jonatan, ar viņiem noticis kas savāds, — es sacīju. — Vai tev neliemas, ka viņiem kļūs labāk, kad viņi būs izgulējušies?

— Jā, viss būs labi, kad viņi būs izgulējušies, — Jonatans teica.

Es paglaudīju Fjālaru, viņš gulēja un mirkšķināja acis.

— Kādu gan dienu tu esi pārlaidis, nabaga Fjālar! — es sacīju. — Bet rīt viss būs atkal labi, tā teica Jonatans.

Mēs iekūrām ugunskuru tieši tajā pašā vietā, kur iepriekšējo reizi. Īstenībā tā bija vislabākā vieta, kādu varēja izraudzīties ugunskuram, ja tikai varētu aizmirst, ka tik tuvu ir Karmanjaka. Mums aiz muguras slējās augsta klints siena, kas vēl izstrāvoja saules siltumu un aizsargāja pret visiem vējiem. Mūsu priekšā klints stāvus slīga Karmas ūdenskritumā, un tajā pusē, tiltam tuvāk, arī bija krauja nogāze, kuras pakājē pletās zaļa pļava. Tā izskatījās kā mazs, zaļš laukumiņš tālu, tālu zem mums.

Mēs sēdējām pie mūsu ugunskura un redzējām, kā krēsla apņēma mūžsenās kalnu grēdas un mūžseno upi. Es biju noguris un domāju, ka garāku un grūtāku dienu vēl nekad neesmu pieredzējis. No rītausmas līdz krēslai nebija nekas cits kā tikai asinis, baismas un nāve. «Ir tādi piedzīvojumi, kādiem

nevajadzētu būt,» kādreiz bija sacījis Jonatans, un šādus piedzīvojumus mēs bijām pieredzējuši šodien vairāk, nekā vajadzīgs. Cīņas diena — tā tiešām bija gara un grūta, un tagad tai beidzot bija pienācis gals.

Taču bēdas vēl nebija beigušās. Es domāju par Matīsu. Es viņa dēļ ļoti bēdājos un tagad, sēžot pie ugunskura, vaicāju Jonatanam:

— Kā tu domā, kur tagad ir Matīss?

— Viņš ir Nangilīmā, — Jonatans atbildēja.

— Nangilīma, par to es neko neesmu dzirdējis, — es atteicu.

— Esi gan dzirdējis, — Jonatans sacīja. — Vai tu neatceries to rītu, kad es pametu Ķiršu ieleju un tu biji tik izbijies? Vai neatceries, ka es tev sacīju: «Ja es ne- atgriezīšos, mēs redzēsimies Nangilīmā.» Un tur tagad ir Matīss.

Tad viņš man stāstīja par Nangilīmu, un tagad bija gandrīz tāpat kā toreiz, kad mēs sēdējām uz gultas malas mājās pilsētā.

— Nangilīmā ... Nangilīmā, — Jonatans stāstīja tādā balsī, kā allaž stāstīja. — Tur ir nometņu ugunskuru un pasaku laiks.

— Nabaga Matīss, tātd tur ir daudz tādu piedzīvojumu, kādiem nevajadzētu būt, — es sacīju.

Jonatans teica, ka Nangilīmā esot nevis ļaunu pasaku laiks, bet gan liksms laiks, pārpilns rotaļām. Cilvēki tur rotaļājoties, jā, protams, viņi arī strādājot un vienmēr palīdzot cits citam, bet viņi daudz rotaļājoties, dziedot, dejojot un stāstot pasakas, Jonatans sacīja. Lāgiem viņi baidot bērnus ar ļaunām pasakām par tādiem briesmoņiem, kādi esot Katla un Karma, un ļauniem, Tengīlam līdzīgiem vīriem. Bet vēlāk par to tikai smeļoties.

«Vai jūs izbijāties?» viņi jautānot bērniem. «Tās jau ir tikai pasakas. Tādu briesmoņu nemaz nav. Vismaz mūsu ielejās nekad nav bijuši.»

Matīsam Nangilīmā klājoties ļoti labi, Jonatans sacīja. Viņam esot sena sēta Ābeļu ielejā, tā esot visskaistākā sēta vienā no skaistākajām un zaļākajām ielejām Nangilīmā.

— Drīz būs laiks vākt ābolus viņa ābeļu dārzā, — Jonatans sacīja. — Tad mums vajadzētu būt tur un viņam palīdzēt. Viņš ir par vecu, lai rāptos kokos.

— Es gandrīz vai vēlētos tur nokļūt, — es teicu. Stāsts par Nangilīmu man likās tik jauks, un es ļoti ilgojos pēc Matīsa. —«

— Ak tā tu saki, — Jonatans ierunājās. — Jā, nūdien tad mēs varētu dzīvot Matīsa sētā Ābeļu ielejā Nangilīmā.

' — Pastāsti, kā tas varētu notikt! — es sacīju.

— Ak, tas būtu jauki! — Jonatans izsaucās. — Mēs varētu jādelēt pa mežiem un kurt ugunskurus gan šur, gan tur — kaut tu zinātu, kādi meži apjož Nangilīmas ielejas! Un dziļi mežos atrodas mazi, dzidri ezeriņi. Mēs ik vakaru varētu ierīkot jaunu ugunskuru pie cita ezera un augām dienām un naktīm klaiņot apkārt, un tad atkal atgriezties Matīsa sētā.

— Un palīdzēt viņam ņemt ābolus, — es piebildu. — Bet tad Sofijai un Orvaram vajadzētu rūpēties par Ķiršu ieleju bez tevis, Jonatan.

— Jā, un kāpēc gan ne? — Jonatans atbildēja. — Sofijai un Orvaram es vairs neesmu vajadzīgs, viņi paši var labi aprūpēt savas ielejas.

Bet tad viņš aplusa un vairs nekā nestāstīja. Mēs abi bijām apklusuši, un es biju noguris un nepavisam ne priecīgs. Kāds gan tas bija mierinājums klausīties par Nangilīmu, kas no mums bija tik tālu!

Satumsa aizvien vairāk un vairāk, un kalni kļuva melnāki un melnāki. Vīrs mums lidinājās lieli, melni putni un klaigāja tik skumīgi, viss bija tik skumīgs. Karmas ūdenskritums šalca, un man bija

apnicis klausīties tajā. Tas man tikai atgādināja to, ko es gribēju aizmirst.

«Skumīgs, skumīgs ir itin viss, un priecīgs es vairs nebūšu nekad,» es domāju.

Es pievirzījos tuvāk Jonatanam. Viņš sēdēja tik kluss, atbalstījies pret kalna sienu, un viņa seja bija ļoti bāla.

Tā sēdēdams, viņš izskatījās pēc pasaku prinča, bet viņš bija bāls un noguris pasaku princis.

«Nabaga Jonatan, arī tu neesi priecīgs,» es nodomāju. «Kaut es spētu tevi mazliet iepriecināt!»

Tad šajā klusumā pēkšņi ierunājās Jonatans:

— Paklau, Sausiņ, man tev kaut kas jāsaka!

Es uzreiz izbijos, jo, kad viņš tā runāja, vienmēr pateica kaut ko bēdīgu.

— Un kas tev būtu jāsaka? — es vaicāju.

Viņš noglaudīja manu vaigu ar rādītājpirkstu.

— Nebaidies, Sausiņ... vai atceries, ko sacīja Or- vars? Pat visniecīgākā Katlas liesmas pieskaršanās var paralizēt vai nonāvēt jebkuru, vai atceries, ka viņš to sacīja?

— Jā, bet kādēļ tev tagad par to jārunā? — es vaicāju.

— Tāpēc, ka... — Jonatans atbildēja. — Tāpēc, ka Katlas liesma mani mazliet skāra, kad mēs no viņas bēgām.

Augu dienu manu sirdi bija krimtušas šīs bēdas un baismas, bet es nebiju raudājis. Tagad es izplūdu asarās, kas izklausījās kā kliegzieni.

— Vai tad tu atkal mirsi, Jonatan? — es kliezdu. Un tad Jonatans sacīja:

— Nē. Bet es gribētu mirt, jo es nekad vairs nespēšu pakustēties.

Viņš man izskaidroja Katlas liesmu ļaunumu. Ja tās nenonāvējot, tad izdarot kaut ko vēl ļaunāku. Tās cilvēku paralizējot. Tūlīt to nemanot, bet paralīze iestājosies lēnām un nenovēršami.

— Tagad es varu pakustināt tikai rokas, — viņš sacīja. — Bet drīz es nevarēšu arī to.

— Bet vai tev neliemas, ka tas pāries? — es teicu raudādams.

— Nē, Sausiņ, tas nemūžam nepāries, — Jonatans sacīja. — Vienīgi ja es varētu nokļūt Nangilīmā.

Vienīgi ja viņš varētu nokļūt Nangilīmā. Ak, tagad es sapratu! Viņš bija nodomājis mani atkal pamest vienu, tagad es to zināju! Reiz viņš jau bija pazudis bez manis Nangijālā...

— Bet šoreiz ne! — es saucu. — Ne bez manis! Tu nedrīksti pazust Nangilīmā bez manis!

— Vai tad tu gribi nākt man līdzi? — viņš jautāja.

— Jā, ko gan tu domā! — es atteicu. — Vai tad es neesmu teicis, ka iešu tev visur līdzi?

— Jā, to tu esi teicis, un tas ir mans mierinājums, — Jonatans sacīja. — Bet tur ir grūti nokļūt!

Brītiņu viņš klusēja un tad teica:

— Vai atceries to reizi, kad mēs lēcām? To briesmīgo reizi, kad dega māja un mēs lēcām ārā. Es toreiz nonācu Nangijālā, vai atceries?

— Un kā vēl atceros, — es atteicu un ieraudājos rūgtāk. — Kā gan tu vari kaut ko tādu vaicāt? Vai tu domā, ka to es esmu kaut uz mirkli aizmirsis?

— Jā, to es zinu, — Jonatans atbildēja un atkal noglaudīja manu vaigu. Tad viņš teica: ,

— Es domāju, ka mēs varbūt varētu lēkt vēlreiz. Lejup tur no tās kraujas. Lejup uz pļavu.

— Jā, un tad mēs nomirtu, — es sacīju. — Bet vai mēs tad nonāksim Nangilīmā?

— Jā, droši vien, — Jonatans atteica. — Tiklīdz mēs palēksimies, mēs ieraudzīsim Nangilīmas gaismu. Mēs ieraudzīsim rītausmu pār Nangilīmas ielejām, jo tagad tur» jau ir rīts.

— Haha, mēs ielēksim tieši Nangilīmā, — es teicu un smējos pirmo reizi pēc tik ilga laka.

— Jā, to mēs varam, — Jonatans sacīja. — Tiklīdz mēs palēksimies, mēs tieši savā priekšā ieraudzīsim taciņu uz Ābeļu ieleju. Grims un Fjālars tur stāvēs, mūs gaidīdami. Mums tikai jāuzkāpj

viņiem mugurā un jādodas ceļā.

— Un tu vairs nebūsi paralizēts? — es vaicāju.

— Nē, es būšu brīvs no visa ļaunā un neizsakāmi priecīgs. Un tu arī, Sausiņ, arī tu tad būsi priecīgs. Taciņa uz Ābeļu ieleju vijas cauri mežam, kā tu domā, kā mēs jutīsimies, kad jāsim tur rīta saulē, tu un es?

— Labi, — es atteicu un atkal smējos.

— Un mums nebūs jāsteidzas, — Jonatans sacīja. — Ja gribēsim, mēs varēsim izpeldēties kādā mazā ezeriņā. Mēs tomēr pagūsim nonākt Ābeļu ielejā, iekams Matīss būs izvārījis zupu.

— Un kā viņš priecāsies par mūsu ierašanos! — es teicu. Bet tad man uzreiz likās, it kā es būtu dabūjis triecienu ar nūju. Grims un Fjālars, kā gan Jonatans varēja cerēt, ka tie dosies mums līdzī uz Nangilīmu?

— Kā gan tu vari sacīt, ka viņi tur jau stāv un gaida mūs? Viņi taču guļ aizmiguši.

— Viņi neguļ, Sausiņ! Viņi ir miruši. No Katlas liesmām. Bet tas, ko tu redzi, ir tikai viņu ārējais apvalks. Tici man, Grims un Fjālars jau stāv Nangilīmā pie taciņas un gaida mūs.

11*

— Nu tad pasteigsimies, — es teicu, — lai viņiem nebūtu tik ilgi jāgaida.

Jonatans paraudzījās uz mani un pasmaidīja.

— Es itin nemaz nevaru pasteigties, — viņš sacīja.

— Es nevaru izkustēties pat no vietas, vai tu esi to aizmirsis?

Tad es sapratu, kas man jādara.

— Jonatan, es tevi uzcelšu mugurā, — es teicu.

— Tā tu reiz darīji manā labā. Un tagad es to darīšu tavā labā. Tas būs tikai taisnīgi.

— Jā, tas būs tikai taisnīgi, — Jonatans sacīja.

— Bet vai tu domā, ka tev būs drosme to darīt, Sausiņ Lauvassirds?

Es piegāju pie krants un lūkojos lejup. Bija jau pārāk tumšs. Es tikko saredzēju pļavu. Bet dziļi lejā gan tā atradās. Ja mēs tajā nolēktu, droši vien nonāktu Nangilīmā. Mēs abi. Nevienam vairs nebūtu jāpaliek te un jābēdājas, jāraud un jābaidās.

Bet tie nebūsim mēs, kas lēksim, tas būšu es. Nonākt Nangilīmā esot grūti, tā bija sacījis Jonatans, un tagad es sapratu, kāpēc. Vai man pietiks drosmes, vai man pietiks drosmes?

«Jā, ja tev tagad nepietiks drosmes, tad tu esiniecīgs puteklis un paliksi tāds vienmēr,» es domāju. Es aizgāju atpakaļ pie Jonatana.

— Jā, man pietiks drosmes, — es sacīju.

- Mazais, drosmīgais Sausiņš, — viņš bilda. — Tad darīsim to tūlīt!
- Vispirms es gribu brītiņu pie tevis pasēdēt, — es sacīju.
- Tikai ne ilgi, — Jonatans atteica.
- Nē, tik ilgi, kamēr viss satumsīs, — es sacīju.
- Tā, lai es nekā neredzētu.

Es sēdēju viņam blakām, turēju viņa roku un jutu, ka viņš ir spēcīgs, caurcaurēm labs un nekas nav īsteni bīstams, ja vien viņš ir klāt.

Nangijālā pār kalniem, upi un zemi slīga nakts un tumsa. Es stāvēju pie kraujas ar Jonatanu, viņš bija apskāvis manu kaklu, un es jutu ausī viņa elpu. Viņš elpoja pavisam mierīgi. Ne tā kā es ... Jonatan, mīļo brāli, kāpēc es neesmu tik drosmīgs kā tu?

Es neredzēju dzelmi sev priekšā, bet zināju, ka tā tur ir. Man vajadzēja tumsā spert tikai vienu soli, un tad viss būtu garām. Tas notiktu ātri.

— Sausiņ Lauvassirds, vai tu bīsties? — Jonatans sacīja.

— Nē... jā, es bīstos! Tomēr es to darīšu, Jonatan, jā, es to tūlīt darīšu... tūlīt... un tad es nekad vairs nebaidīšos. Nekad. Nekad vairs ne ...

— Ai, Nangilima! Ja, Jonatan, es redzu, es redzu gaismu! Es redzu gaismu!

Jaunākā skolas vecuma bērniem Astrīda Lindgrēna BRĀĻI LAUVASSIRDIS

Redaktore T. Pētersone. Mākslinieciskais redaktors A. Sprūdžs. Tehniskā redaktore L. Engere. Korektore V. Duka.

Nodota salikšanai 08.01.79. Parakstīta iespiešanai 24.04.79. Formāts 60X84/16. Dobspiedes papīrs 100 g. Latīņu garnitūra. Augstspiedums. 9,76 uzsk. iespiedi.; 8,72 izdevn. 1. Metiens 80 000 eks. Pasut. N° 52-D. Cena 30 kap. Izdevniecība «Liesma», 226047 Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. Ks 252/ 29818/B-483. Iespiesta Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa», 226011 Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40.